

Gryaabs lånesituation 2019-12-31**Ränteeponering**

Belopp i mkr

	Lån	Swaps	Räntetak	Ränteeponering %	
0-1 år	1181	0	0	0	0%
1-3 år	100	100	0	100	8%
> 3 år					
Summa	1281	100	0	100	8%

Belopp i tkr

Lån

	Slutdag		Aktuell ränta		
			Fast	Rörlig	
Koncernbanken	jul-20	100 000		0,16%	Bindningstid 2020-01-07
Koncernbanken Limit 1 350mkr		1 181 269	1,50%		Checkreditlån, bind.tid 3 månader
Summa		1 281 269			44,5

Swaps

	Slutdag		Aktuell ränta	
			Fast	Rörlig
Koncernbanken, S433	2020-07	100 000	2,66%	0,10%
Summa		100 000		

Saldo på kommunkontot per 2019-12-31

1 181 269 (Limit 1 350 000)

Ej utnyttjad kredit

168 731

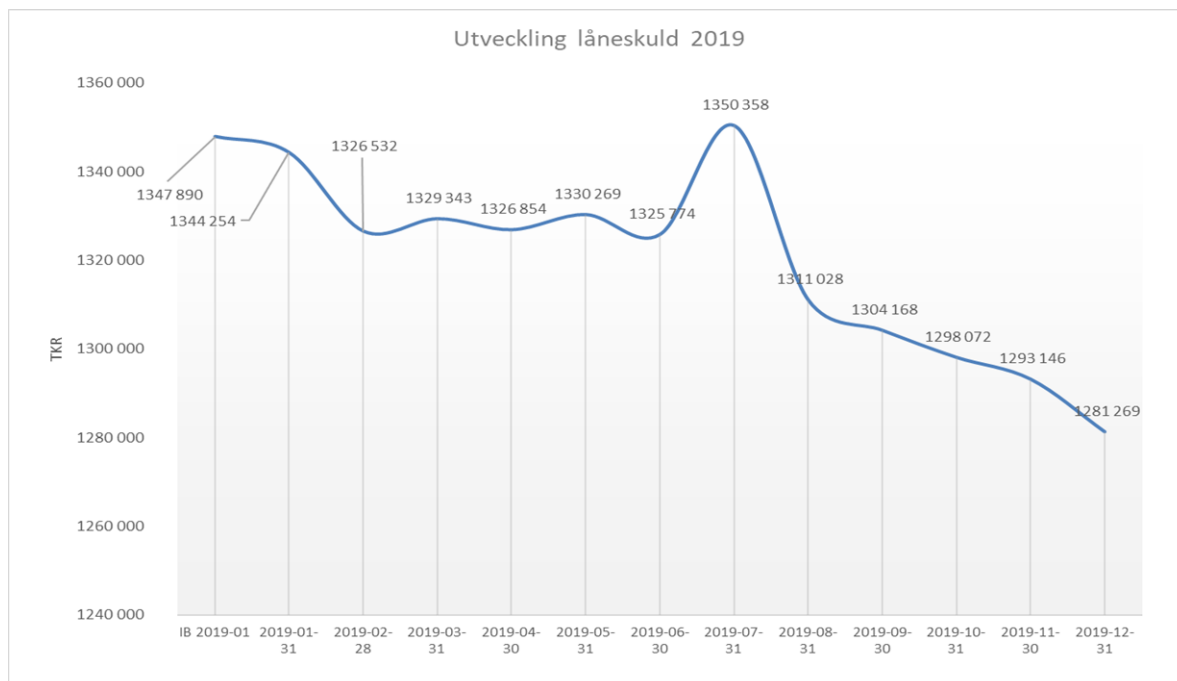
Aktuell medelränta under året

1,63**(1,73)**

Våra korta lån har ersatts av en checkkredit med en limit på f.n.1 350 mkr. Vi betalar ränta endast på utnyttjad kredit. Under februari har bolaget bytt bank till Swedbank

Aktuell ränta på checkkreditlånet är 1,50%.

Från och med 2020-01 kommer Gryaabs ränta att anpassas till faktisk upplåningskostnad, det innebär en sänkning från dagen nivå till ca 1 % och övergången till checkkredit i juli 2020 har en positiv effekt på Gryaabs räntekostnader.

Ack. Utfall / Budget				Helår	Helår	Helår	Helår
Utfall	Budget	Diff.	RESULTATRÄKNING 2019	Prognos 10	Budget-19	Diff	Bokslut-18
			Verksamhetens intäkter				
325 000	325 000	0	- Taxor och avgifter	325 000	325 000	0	321 000
1 481	2 500	-1 019	- Aktiverat arbete	1 500	2 500	1 000	1 871
42 226	39 289	2 937	- Övriga intäkter	41 414	39 289	-2 125	40 491
368 707	366 789	1 918	- Rörelsens intäkter	367 914	366 789	-1 125	363 362
			- Rörelsens kostnader				
			- Verksamhetskostnader				
26 706	22 010	-4 696	- Kemikalier	23 532	22 010	-1 522	21 763
6 701	4 387	-2 314	- Reservdelar / förbrukningsmaterial/avfallshantering	5 563	4 387	-1 176	8 923
9 415	9 720	305	- Entreprenader	11 820	9 720	-2 100	6 136
10 175	10 445	270	- Fastighetskostnader	10 680	10 445	-235	10 809
37 315	34 720	-2 595	- Energi / Vatten	35 022	34 720	-302	33 530
24 983	26 000	1 017	- Slamtransporter	24 918	26 000	1 082	26 918
11 842	13 565	1 723	- Konsultarvoden	12 548	13 565	1 017	14 907
38 180	36 334	-1 846	- Övriga externa kostnader	40 657	36 334	-4 323	35 385
165 317	157 181	-8 136	Summa övriga verksamhetskostnader	164 740	157 181	-7 559	158 371
			- Personalkostnader				
54 999	54 373	-626	- Löner/Kostnadsersättningar	54 889	54 373	-516	50 196
25 959	25 959	0	- Soc.avgifter/Pensioner	25 791	25 959	168	23 355
3 081	2 716	-365	- Övriga personalkostnader	2 529	2 716	187	3 335
84 039	83 048	-991	Summa personalkostnader	83 209	83 048	-161	76 886
249 356	240 229	-9 127	Summa verksamhetskostnader	247 949	240 229	-7 720	235 257
119 351	126 560	-7 209	EBITDA	119 965	126 560	6 595	128 105
			Kapitalkostnader				
			Av- och nedskrivningar				
100 749	104 800	4 051	- Avskrivningar	101 479	104 800	3 321	99 972
100 749	104 800	4 051	Summa avskrivningar	101 479	104 800	3 321	99 972
			Rörelsens kostnader		345 029	-4 399	335 229
18 602	21 760	-3 158	Rörelseresultat (EBIT)	18 486	21 760	3 274	28 133
			Finansiella intäkter o kostnader				
248	248	0	- Övr. ränteintäkter o likn. resultatposter	248	248	0	283
21 466	24 603	3 137	- Övriga finansiella kostnader	21 602	24 603	3 001	23 778
-21 218	-24 355	3 137	Summa finansiella poster	-21 354	-24 355	-3 001	-23 495
121 967	129 155	7 188	Summa kapitalkostnader	122 833	129 155	6 322	123 467
-2 616	-2 595	-21	Resultat efter finansiella poster	-2 868	-2 595	273	4 638

Underskrift:

Karin van der Salm

Nyckeltal - 2019

Ackumulerat 2019			Text		Helår	Helår
Utfall	Budget	Avvikelse	Resultaträkning i tkr	Prognos 10-19	Budget 2019	Bokslut 2018
			Övriga intäkter			
5 469	5 525	-56	Slutna system	5 510	5 525	6 090
3 970	3 330	640	Organiskt avfall	3 707	3 330	3 444
23 011	22 299	712	Biogas Göteborg Energi	23 200	22 299	22 357
7 808	8 000	-192	Värmepump Göteborg Energi	7 500	8 000	7 136
Utfall per avdelning						
-209	-2 594	2 385	Totalt	-2 868	-2 595	4 638
-4 894	-4 315	579	Företagsledning	-4 768	-4 315	-3 076
-384	-200	184	Interkontroll /Arbetsmiljö	-494	-200	-213
-9 847	-9 729	118	UKM	-9 223	-9 730	-9 140
-11 989	-11 139	850	Projekt o Planering	-11 093	-11 139	-11 614
235 535	224 001	11 534	Gemensamt	230 292	224 001	229 872
-8 235	-6 402	1 833	Stab	-7 864	-6 402	-6 249
-66 734	-68 542	-1 808	Teknisk försörjning	-68 823	-68 542	-64 426
-133 661	-126 268	7 393	Drift	-130 895	-126 268	-130 516

Genomsnittlig låneränta ack.-19 1,63% För. 2019

Låneskuld Tkr per 2019-12-31	1 281 268	
Låneskuld Tkr per 2019-01-01	1 347 890	- 66 622

Övergripande kommentar till utfall december 2019

Övriga intäkter

Biogas är utfallet 0,7 mkr bättre än budget.

Organiskt avfall är utfallet 0,6 mkr bättre än budget.

Aktiverat arbete lägre p.g.a lägre investeringsnivå, 1,5 mkr.

Verksamhetskostnader

Ca 8,1 mkr högre än budget. Beror bland annat på att ökad förbrukning av kemikalier (4,7 mkr) och högre kostnader för reservdelar (2,3 mkr), samt energikostnaderna är över budget främst pga högre elkostnader. Även kostnaden för vatten är högre 0,4 mkr och fjärrvärme 0,2 mkr. Slamtransporterna minskar pga förbättrad TS-halt, 1,0 mkr bättre än budget. Konsultarvode ligger 1,7 mkr under budget.

Avskrivningar

Ca 4,1 mkr lägre än budget. Lägre aktiveringsgrad än beräknat.

Finansnetto

3,1 mkr bättre än budget, beror främst på förbättrad likviditet p.g.a. investeringsutgifterna är lägre än beräknat

Lån

Låneskuld minskar pga av lägre investeringsnivå, och positivt kassaflöde.

Styrelsen för
GRYAAB AB
Org.nr. 556137-2177

får härmed avge

ÅRSREDOVISNING

för räkenskapsåret 1 januari - 31 december 2019

Årsredovisningen omfattar	Sida
Förvaltningsberättelse	2
Resultaträkning	9
Balansräkning	10
Rapport över förändring i eget kapital	12
Kassaflödesanalys	13
Tilläggsupplysningar	14

Årsredovisning

Styrelse och verkställande direktör för Gryaab AB, organisationsnummer 556137–2177, med säte i Göteborg lämnar härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2019-01-01 – 2019-12-31.

Förvaltningsberättelse

Ägarförhållanden

Gryaab är ett regionalt aktiebolag, med säte i Göteborg, som ägs av kommunerna Ale, Bollebygd, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille. Göteborgs stad är den största ägaren med cirka 71 procent. För exakta uppgifter om ägarförhållandena, se not 20. Gryaab ingår i koncernen Göteborg Stadshus AB, (organisationsnummer 556537–0888) som i sin tur ägs av Göteborgs stad. Moderföretaget har sitt säte i Göteborg.

Information om verksamheten

Gryaab ansvarar för att avleda och behandla avloppsvatten från de anslutna kommunerna. 790 005 (778 790) personer är anslutna till Ryaverket. Dessutom är olika verksamheter, som till exempel industrier, skolor och sjukhus, anslutna. Avledningen av kommunernas avloppsvatten sker via självfall i bergtunnlar som Gryaab äger och förvaltar. På Ryaverket renar vi avloppsvattnet och behandlar också det slam som avskiljs. Det renade vattnet släpps ut i Göta älvs mynning till havet.

I verksamheten ingår dessutom en slambehandlingsanläggning vid Syrhåla och en komposteringsanläggning vid Vikan. För närvarande är anläggningen i Syrhåla avställd. Vid Vikan komposteras och mellanlagras slam.

Efter att avloppsvattnet har renats på Ryaverket leds en del av vattnet till Göteborg Energis värmepumpsanläggning där värmen i vattnet utvinns. Därefter återförs vattnet till Gryaab innan det leds ut till Göta älv via Gryaabs utloppstunnel. Gryaab producerar också stora mängder biogas och levererar den till Göteborg Energi som uppgraderar biogasen till fordonsgaskvalitet.

Verksamheten finansieras genom avgifter från ägarkommunerna och intäkter från externa kunder. Avgifterna fastställs varje år av Gryaabs styrelse.

Gryaab måste följa ett antal miljökrav och villkor eftersom verksamheten är tillståndspliktig enligt miljöbalken. De viktigaste miljövillkoren gäller utsläpp av näringsämnen kväve och fosfor samt organiskt material. Miljövillkoren har fastställts som både riktvärden och gränsvärden. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för verksamheten.

Viktiga händelser under 2019

Under 2019 uppfyllde Gryaab samtliga miljökrav med god marginal. Halten i utgående vatten var för helåret:

Kväve: 7,1 mot riktvärde 10 (mg/l)
Fosfor: 0,23 mot riktvärde 0,3 (mg/l)
BOD7: 8,0 mot gränsvärde 10 (mg/l)

Gryaab behandlade 141 miljoner kubikmeter vatten på Ryaverket och producerade 53 568 ton slam. Av detta blev 31 100 ton slam godkänt för jordbruksanvändning enligt Revaqcertifieringen. Det övriga slammet komposterades.

Nya markytor för möjlig expansion av Ryaverket säkrades genom ett arrendeavtal med Göteborgs Hamn. Behov av expansion är i första hand beroende av vad det blir för krav i kommande miljötillstånd och i andra hand av utvecklingen av mängden tillskottsvatten till Ryaverket.

Resultat och ekonomisk ställning

Gryaabs resultat uppgick till -2 616 (4 638) tkr före bokslutsdispositioner och skatt, jämfört med budgeterat resultat - 2 595 tkr. Verksamhetens rörelsekostnader ökade med 14,8 (2,7) mkr till 350,0 (335,2) mkr. Gryaabs driftkostnader ökade med 14 mkr till 249,3 (235,3) mkr. Avgifterna uppgick till 325,0 (321,0) mkr. Övriga intäkter ökade med 1,3 mkr och uppgick till 43,7 (42,4) mkr. Årets aktiveringar av projekt och inventarieinköp uppgår till 15,8 (13,0) mkr. Pågående nyanläggningar uppgår till 38,3 (21,3) mkr.

Gryaabs avskrivningar uppgår till 100,7 (100,0) mkr. Anläggningarnas samlade anskaffningsvärde uppgår till 3 113 (3 053) mkr. Det bokförda värdet uppgår till 1 427 (1 494) mkr. Bolagets tillgångar är försäkrade till 5 431 mkr. Nyanskaffningsvärdet för anläggningarna uppskattas till tio miljarder kronor. Den totala lånevolymen har minskat med 67 mkr till 1 281 (1 348) mkr. Balansomslutningen har minskat till 1 437 (1 508) mkr.

Gryaab följer finansiella anvisningar som styrelsen beslutar om. De definierar mål, riktlinjer och principer för bolagets långsiktiga finansiering och skuldförvaltning. Gryaabs finansiering sker genom Göteborg stads koncernbank. Sedan tidigare har delar av Gryaabs lån räntesäkrats genom finansiella derivat. Dessa fasas ut allteftersom de förfaller och lånevolymen säkras centralt genom koncernbanken. 2019 har de finansiella kostnaderna uppgått till 21,5 (23,8) mkr. Medelräntan under året var 1,6 (1,7) procent.

Gryaabs avgifter från ägarkommunerna har uppgått till 325 (321) mkr. Avgiften fördelas så att 80 procent belastar kommunerna proportionellt mot debiterad vattenförbrukning med avledning till Gryaab och 20 procent fördelas proportionellt mot respektive kommuns andel av den totala avledningen av spillvatten till Ryaverket.

Bolagets obeskattade reserver har minskat och uppgår till 91,9 (94,3) mkr. Soliditeten har ökat och uppgår till 6,0 (5,8) procent. För 2019 hade verksamheten budgeterats med ett underskott vilket bolaget uppnådde. För 2020 har budgeten bestämts till ett nollresultat.

Flerårsöversikt

	2019	2018	2017	2016	2015
Nettoomsättning	366 654	360 264	358 983	342 413	335 797
Rörelseresultat	18 648	28 134	32 247	43 225	28 779
Balansomslutning	1 437 377	1 507 985	1 583 539	1 605 361	1 439 607
Eget kapital	14 217	13 435	13 506	13 866	14 034
Soliditet	6,0%	5,8%	5,3%	4,9%	4,7%
Antal tillsvidareanställda	104	98	94	95	94

Medarbetare och organisation

Antalet tillsvidareanställda är 104 personer, en ökning med sex personer vid årets utgång. Gryaab har flera rekryteringar för att ersätta personal som lämnat verksamheten. Bolaget har under året rekryterat 12 st tillsvidareanställda medarbetare. Det har varit rekryteringar för avgångar men även utökning av befattningar. Under 2019 har två personer anställts på poster på gruppchefsnivå, gruppchef process samt gruppchef fastighet. Både anställningarna är externa rekryteringar.

I övrigt fortsätter organisationen att utvecklas. För att förbereda organisationen för kommande förändringar är vi inne i ett ledarskapsutvecklingsprogram där alla ledare på Gryaab deltar. Programmet koncentrerar sig kring utmaningen att bygga och förvalta en kompletterande anläggning och skapar en samsyn, god kommunikation och förutsättningar för att kunna involvera alla medarbetare i den stora utmaning Gryaab går precis in i.

Arbetsmiljö och säkerhet

Gryaab har höga ambitioner inom arbetsmiljö och säkerhet. Anläggningarna förnyas kontinuerligt med fokus på ständiga förbättringar inom arbetsmiljöområdet.

Det finns ett fortsatt gott säkerhetsmedvetande hos personalen som tillsammans med chefer och skyddsombud gör sitt bästa för att skapa en ännu säkrare arbetsplats. Intresse och engagemang vid utbildningar och övningar är stort och leder ofta till värdefulla förbättringsförslag för verksamheten.

Sju arbetsskador har rapporterats under året (6). Ingen av dem har varit allvarig.

Framtida utveckling

Gryaabs framtida utveckling beskrivs och analyseras varje år när verksamhetsplan och budget för följande verksamhetsår tas fram. I verksamhetsplanen ingår bland annat en ekonomisk långtidsplan för de närmaste fem åren. Den visar att Gryaabs utveckling, verksamhet och kostnader till största del påverkas av miljökrav som fastställts för verksamheten och de skärpta reningskrav som sannolikt kommer i framtiden. Långtidsplanen är även en del av Gryaabs budget och revideras varje år i samband med budgetarbetet.

Gryaabs avgift kommer fortsätta att öka de närmaste åren som en följd av pågående och planerade investeringar. I den femåriga ekonomiska långtidsplanen uppskattar Gryaab att avgiften till ägarkommunerna kommer att öka till knappt 360 mkr 2024. I planen ingår flera reinvesteringsprojekt för

att bibehålla kvaliteten i den åldrande anläggningen. Dessutom ingår nyinvesteringsprojekt för att uppnå nya eller ökade krav. Investeringsvolymen för de närmaste fem åren har uppskattats till 695 mkr.

Gryaabs arbete med slamdisponering följer styrelsens beslutade inriktning, vilket innebär att Gryaabs slam i första hand ska återföras i kretsloppet som gödning. Gryaab har certifierat verksamheten enligt Svenskt Vattens nationella certifieringssystem Revaq. Den långsiktiga målsättningen är att Gryaab ska återföra allt slam och ett delmål är att återföra hälften av slammet senast 2020.

Fosforutredning, med syfte att utreda hur ett förbud att sprida avloppsslam bör utformas har nyligen överlämnats till regeringen. Utredningen föreslår förbud mot spridning av avloppsslam med undantag för spridning av slam med god kvalitet på jordbruksmark. Återföring av mull, fosfor och andra näringsämnen från avloppsslam är en central fråga i en cirkulär ekonomi. Förslaget innebär att Gryaabs Revaqslam kan fortsätta användas på jordbruksmark men att övrigt slam inte längre får användas som anläggningsjord. Här behöver Gryaab ställa om. Det kommer att leda till högre kostnader för slamhantering men kommer ge ökad fosforåtervinning. I väntan på behandling av utredningen fortsätter Gryaab att producera Revaqslam som återförs till jordbruket.

I Göteborgsregionen finns höga ambitioner om tillväxt och en aktuell fråga är om Gryaab kommer att klara belastningsökningen i framtiden. Det har även kommit förfrågningar från andra kommuner om att eventuellt få ansluta sig. Under 2019 blev Bollebygds kommun ny delägare i Gryaab.

Kvalitet och miljö

Gryaabs verksamhet är tillståndspliktig enligt miljöbalken. Avloppsreningsverket har verksamhetskod 90.10 enligt miljöprövningsförordningen (SFS 2013:251). Utöver det har Gryaab tillstånd att ta emot vissa mängder externt organiskt avfall, verksamhetskod 90.160 samt tillstånd att förvara slam i ett bergrum i Syrhåla med verksamhetskod 90.300.

2017 lämnade Gryaab in en ansökan om nytt miljötillstånd för reningsverket och fick skicka in kompletteringar 2018. Beslut från länsstyrelsens miljöprövningsdelegation erhöles den 30 januari 2020. Prövningsprocessen har bland annat medfört omfattande utredningar av påverkan på recipient, reningsmöjligheter med befintlig och ny reningsteknik och flödesprognoser fram till 2030. Förmärvarande utvärderar Gryaab beslutet.

Utredningarna visade att de höga flödena till Ryaverket har en stor påverkan på vilka villkor som kan uppnås i den givna anläggning. Flödesutvecklingen i kombination med villkoren i det nya miljötillståndet kommer att ha stor betydelse för Gryaabs utveckling. Vissa kravskärpningar går att hantera genom ytterligare optimeringar av vår nuvarande anläggning, givet en god flödesutveckling. Om kraven blir tuffare än så kommer nya reningssteg behövas, på ny mark, vilket innebär stora investeringar som kommer att påverka VA-avgiften avsevärt för våra ägarkommuner. Nya markytor för möjlig expansion av Ryaverket har säkrats genom ett arrendeavtal med Göteborgs Hamn.

I december 2017 blev Gryaab ålagda att söka ett nytt miljötillstånd för hanteringen av slam i bergrummet vid Syrhåla. Efter dialog med Länsstyrelsen har en begäran om sluttäckning av deponiverksamheten lämnats in. Gryaab har i nuläget och i framtiden inget behov av slamdeponering i Syrhåla och har därför påbörjat en process för att avyttra anläggningen.

Hur Gryaab uppfyller miljövillkoren redovisas i miljörapporterna för Ryaverket och Syrhåla, samt en årsrapport för tunnel Lerum. Alla miljövillkor uppfylldes 2019.

Forskning och utveckling

Forsknings- och utvecklingsprojekt drivs i nära samarbete med universitet, högskolor och andra institutioner. Samarbetet med Chalmers och Lunds tekniska högskola kring Gryaabs processer är väl etablerat och har gett goda resultat. Det nuvarande tvåårsavtalet gäller till och med 2021. Gryaabs ersättning till Chalmers och Lunds tekniska högskola uppgår till 0,6 mkr per år.

Gryaabs industridoktoranden arbetar med forskningsprojekt på temat "Framtidens hållbara avloppsvattenrening". En kartläggning av de framtida förutsättningarna för avloppsvattenrening i Göteborg har gjorts i samverkan med ägarkommunerna, nationella experter och myndigheter inom projektet "utbyggnadsstrategi Gryaab".

2019 har betydande forsknings- och utvecklingsinsatser fokuserats på avskiljning av mikroplast, läkemedel, möjligheter för slamhantering och -disponering samt effekter av tillskottsvatten på reningsresultat och kostnader. En betydande del av arbetet bedrivs inom forskningsklustret VA-teknik Södra, som stöds av Svenskt Vatten, men även i samarbete med andra forskningskluster och aktörer. Resultat från dessa projekt har redovisats i olika internationella och nationella sammanhang.

Hållbarhetsrapportering

Gryaabs affärsmodell beskrivs på sida 2. För att Gryaab ska kunna arbeta effektivt och med rätt fokus inom hållbarhetsområdet krävs styrning på olika sätt. Styrningen av Gryaab utgår från Gryaabs ägardirektiv, ägarnas budgetar och risker på kort och lång sikt. Även lagar, gällande miljötillstånd och de väsentliga hållbarhetsfrågorna är viktiga delar. Med detta som utgångspunkt beslutar styrelsen varje år om inriktningen för Gryaab. Utifrån inriktningen tar Gryaab fram övergripande mål, avdelningsspecifika mål och verksamhetsplaner.

Gryaabs arbetssätt bedrivs enligt policyer, riktlinjer och rutiner som kommuniceras internt. Inom hållbarhetsområdet finns till exempel miljöpolicy, medarbetarpolicy, likabehandlingsplan, uppförandekod, arbetsmiljöpolicy och inköbspolicy. Styrdokumenten beslutas av styrelse eller vd. Förutom Gryaabs styrdokument tar bolaget även hänsyn till de policyer och riktlinjer som tas fram av Göteborgs stad. Fyra gånger om året utvärderar Gryaab om övergripande mål nås samt hur verksamhetsplanen följs. Granskning sker såväl genom interna som externa revisioner. Gryaabs mest väsentliga hållbarhetsfrågor anges nedan och dessa är de områden där Gryaab har störst påverkan men därmed också störst risker. Gryaab arbetar ständigt med riskanalyser för att identifiera och hantera risker som kan leda till att verksamheten inte kan drivas som planerat eller att medarbetarna riskerar att skadas. Gryaabs risker har delats in i fyra områden:

operativa risker, ekonomiska risker, tekniska risker och oegentlighetsrisker.

Ekologisk hållbarhet

Vattenbehandling

Gryaabs främsta uppgift är att rena avloppsvatten. Genom att minska näringsämnen och föroreningar i avloppsvattnet gynnas den biologiska mångfalden i Göta älvs mynning. Under 2019 har bolaget fokuserat på att öka kapaciteten på eftersedimenteringsbassängerna, som idag begränsar mängden vatten vi kan behandla med fullständig rening. Ju mer vatten som kan renas genom dessa bassänger desto mindre vatten behöver förbehandlas till kemisk rening. Resultaten har varit bra och kapaciteten på eftersedimenteringen har höjts med cirka 10 procent.

Slambehandling

Vid rening av avloppsvatten uppstår slam. Gryaabs uppgift är att främja ett kretslopp där slam kan användas som gödsel på åkermark eller jordtillverkning. Gryaab har under året haft fortsatt fokus på bättre slam. Bolaget använder skruvpressar för att slutavvattna slammet och de har varit i drift hela året och levererat betydligt torrare slam jämfört med 2018. Förtjockning och rötning av slammet har också fungerat bra under året.

Klimat och energi

Gryaab ger upphov till klimatutsläpp från processen men också indirekt från tillverkningen av energin och kemikalierna vi förbrukar. Gryaab producerar även biogas och fjärrvärme, som bidrar till en mer hållbar energianvändning i regionen.

Under 2019 togs en klimatstrategi fram som sträcker sig till 2030. Den bygger på Göteborgs stads klimatstrategiska program, som Gryaabs ledning har beslutat ska ingå i de bindande kraven för Gryaab. Klimatstrategin innebär att Gryaabs klimatpåverkan ska minska med hjälp av ett systematiskt åtgärdsprogram. Genom att ta fram ett antal indikatorer kan bolaget använda dem för att identifiera områden där förbättringsmöjligheter finns.

Uppströmsarbete

Gryaab bedriver ett aktivt arbete med att få anslutna invånare och industrier att minska sina utsläpp av oönskade ämnen och tillskottsvatten till avloppsnätet.

Det görs genom kontroll av verksamheters avloppsvatten och spårning av utsläpp, samt genom att sprida kunskap om hur allmänheten kan använda avloppet rätt. Gryaab och ägarkommunerna samarbetar med miljömyndigheter och lokala verksamheter för att minska tillförseln av ämnen som inte ska komma hit. Sådant vatten måste kopplas bort eller renas av verksamheten själv innan det får ledas till Ryaverket.

Resurshushållning

Kemikalier och byggmaterial förbrukas vid drift och underhåll av verksamheten. Det uppkommer avfall från den egna verksamheten och skräp som avskiljs från inkommande vatten. Gryaab strävar efter att minska användningen av skadliga kemikalier och bolaget arbetar aktivt för att byta ut produkter som innehåller giftiga ämnen. Mängden skräp i avloppsvattnet har de senaste åren minskat per ansluten person.

Social hållbarhet

Arbetsmiljö och hälsa

Medarbetarna på Gryaab är vår viktigaste resurs och förutsättningen för att verksamheten ska fungera. Medarbetarnas hälsa och säkerhet är en självklar och viktig fråga för Gryaab.

Under 2019 har Gryaab tagit fram en kompetensförsörjningsplan för 2020-2023 som

innehåller fyra utvecklingsområden för att säkra behovet av kompetens på kort och lång sikt.

För att öka medvetenheten hos medarbetarna om risker i verksamheten och hur tillbud och olyckor ska hanteras, har Gryaab erbjudit ett stort antal utbildningar inom säkerhet, bland annat om brandfarlig vara, säkerhet, heta arbeten, hantering av kemikalier och farligt gods.

Jämlikt Gryaab

Gryaab har som ambition att genomsyras av respekt, jämställdhet, arbetsglädje och utveckling för en god psykosocial arbetsmiljö. Bolaget arbetar aktivt med att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling. Genom att ta in praktikanter som står långt från arbetsmarknaden skapas

förutsättningar för att fler ska komma i arbete. Gryaab har under året lanserat ett nytt intranät som är responsivt vilket gör att alla medarbetare kan nå informationen på ett jämnt sätt.

Mänskliga rättigheter

Respekt för mänskliga rättigheter visas i Gryaabs arbete på flera olika sätt. Gryaab ska aktivt förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling och i möjligaste mån vara tillgänglighetsanpassad. Osakliga löneskillnader ska inte förekomma och ett normkritiskt förhållningssätt ska tillämpas.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomi

Det är viktigt för Gryaab att arbeta långsiktigt och kostnadseffektivt för att våra ägarkommuner och dess invånare ska få en ändamålsenlig avgift samt en förutsägbar och begränsad kostnadsutveckling för vårt arbete med avloppsvattenreningen.

Gryaab har jämfört sina kostnader med liknande verksamheter och funnit att kostnadsnivån är konkurrenskraftig. Finansiella kostnader är relativt höga vilket beror på höga upplåningskostnader. För 2020 förväntas denna post minskas genom framförhandlade bättre villkor.

Oegentligheter

Gryaab arbetar aktivt för att motverka korruption och oegentligheter. Under året har inga fall av oegentligheter konstaterats och inga misstankar om korruption förekommit, bland anställda eller affärspartners. Det pågår heller inga rättsprocesser angående korruption.

Ytterligare information om Gryaabs hållbarhetsarbete finns tillgängligt på hemsidan, www.gryaab.se

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserat resultat	4 234 798
Årets resultat	<u>- 209 060</u>
Kronor	<u>4 025 738</u>

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att:

I ny räkning överförs	<u>4 025 738</u>
Kronor	<u>4 025 738</u>

Beträffande företagets resultat och ställning i övrigt, se efterföljande resultat- och balansräkningar, kassflödesanalyser samt tilläggsupplysningar. Alla belopp uttrycks i tusentals svenska kronor om inte annat anges.

Resultaträkning

	Not	2019	2018
Rörelsens intäkter	1		
Nettoomsättning	2, 3	366 654	360 264
Aktiverat arbete för egen räkning		1 481	1 871
Övriga rörelseintäkter		572	1 227
Summa intäkter		368 707	363 362
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-41 361	-35 307
Övriga externa kostnader	4, 6	-123 910	-123 064
Personalkostnader	5	-84 039	-76 885
Avskrivningar	1, 7	-100 749	-99 972
Summa kostnader		-350 059	-335 228
Rörelseresultat		18 648	28 134
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		248	283
Räntekostnader och liknande resultatposter	8	-21 512	-23 779
Finansiella poster netto		-21 264	-23 496
Resultat efter finansiella poster		-2 616	4 638
Bokslutsdispositioner			
Förändring av överavskrivningar		2 407	-4 779
Summa bokslutsdispositioner		2 407	-4 779
Resultat före skatt		-209	-141
Skatter			
Skatt på årets resultat	9	0	71
Årets resultat		-209	-70

Balansräkning

Tillgångar	Not	2019-12-31	2018-12-31
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	10	3 190	4 993
Materiella anläggningstillgångar	11,12, 13,14,15	1 423 341	1 489 437
Finansiella anläggningstillgångar	16	2 530	2 530
Summa anläggningstillgångar		1 429 061	1 496 960
Omsättningstillgångar			
Kundfordringar		1 177	1 596
Fordringar koncernföretag	17	398	948
Skattefordringar	18	424	1 303
Övriga fordringar		2 795	3 649
Förutbetalda kostnader/upplupna intäkter	19	3 522	3 529
Summa omsättningstillgångar		8 316	11 025
Summa tillgångar		1 437 377	1 507 985

Balansräkning, forts

Eget kapital och skulder	Not	2019-12-31	2018-12-31
Eget kapital	20		
Aktiekapital		9 203	9 100
Överkursfond		888	-
Reservfond		100	100
Fria reserver		4 235	4 305
Årets resultat		-209	-70
Summa eget kapital		14 217	13 435
Obeskattade reserver	21		
Avskrivningar utöver plan		91 883	94 290
Summa obeskattade reserver		91 883	94 290
Avsättningar	22		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		811	850
Uppskjutna skatteskulder		1 042	1 042
Övriga avsättningar		6 100	6 100
Summa avsättningar		7 953	7 992
Långfristiga skulder	23		
Skulder till Göteborgs Stad		-	100 000
Checkräkningskredit mot Göteborgs Stad		1 150 000	1 200 000
Summa långfristiga skulder		1 150 000	1 300 000
Kortfristiga skulder			
Skulder till koncernföretag		653	603
Skulder till Göteborgs Stad	23	100 000	-
Checkräkningskredit mot Göteborgs Stad	23	31 269	47 862
Leverantörsskulder		20 973	24 565
Övriga kortfristiga skulder		8 262	6 067
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	12 167	13 171
Summa kortfristiga skulder		173 324	92 268
Summa skulder och eget kapital		1 437 377	1 507 985

Rapport över förändring i eget kapital

	<u>Bundet eget kapital</u>		<u>Fritt eget kapital</u>		Årets resultat	Summa eget kapital
	Aktie-kapital	Reserv-fond	Överkurs-fond	Balanserat resultat		
Belopp vid årets ingång 2018-01-01	9 100	100		4 665	-360	13 505
Disposition av föregående års resultat				-360	360	0
Årets resultat					-70	-70
Belopp vid årets utgång 2018-12-31	9 100	100		4 305	-70	13 435
 Belopp vid årets ingång 2019-01-01	 9 100	 100		 4 305	 -70	 13 435
Disposition av föregående års resultat				-70	70	0
Nyemission	104		887			991
Årets resultat					-209	-209
Belopp vid årets utgång 2019-12-31	9 204	100	887	4 235	-209	14 217

Vid årets utgång uppgår bolagets aktiekapital till 9 204 000 kr, fördelat på 9 204 aktier, samtliga med ett kvotvärde om 1000 kr per aktie.

Kassaflödesanalys

	2019	2018
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Resultat efter finansiella poster	-2 616	4 638
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	100 710	99 750
Betald skatt	-	-
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital	98 094	104 388
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital		
Ökning/minskning av rörelsefordringar	2 709	2 502
Ökning/minskning av rörelseskulder	-2 350	-2 247
Kassaflöde från den löpande verksamheten	98 453	104 643
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-32 851	-27 038
Försäljning av inventarier	-	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-32 851	-27 038
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		
Amortering av skuld	-	-650 000
Nyemission	991	-
Förändring av checkräkningskredit	-66 593	572 395
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-65 602	-77 605
Årets kassaflöde	-	-
Likvida medel vid årets början	-	-
Likvida medel vid årets slut	-	-

Tilläggsupplysningar

NOTER

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning ("K3").

Resultaträkning

Intäkter

Intäkter har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas.

Intäkter redovisas i takt med att arbete och tjänster utförs.

Kostnader

Tillämpade principer är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal där Gryaab är leasingtagare redovisas som operationell leasing, oavsett om avtalen är finansiella eller operationella. Leasingavgiften redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden.

Låneutgifter

Samtliga låneutgifter kostnadsförs i den period som de hänförs till och redovisas i posten räntekostnader och liknande resultatposter.

Avskrivningar

Immateriella eller materiella anläggningstillgångar skrivs av linjärt över tillgångarnas eller komponenternas bedömda nyttjandeperiod. Avskrivningen beräknas på det avskrivningsbara beloppet vilket i de flesta fall utgörs av tillgångens anskaffningsvärde. Mark har inte någon begränsad nyttjandeperiod och skrivs därför inte av.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utträngs eventuellt kvarvarande del av den gamla komponenten. Den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras med en ny avskrivningsplan.

Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av immateriella/materiella tillgångar. Följande nyttjandetider tillämpas:

Programvaror	3 år
Byggnadsdelar	20 - 100 år
Markanläggningar	20-50 år
Tunnlar	100 år
Ledningar	10 - 33 år
Biogasanläggning	7 - 33 år
Reningsverk	5 - 50 år
Övriga maskiner och inventarier	3 - 20 år

Inkomstskatter

Värdering av samtliga skattefordringar och skulder sker till nominellt belopp och görs enligt de skatteregler och skattesatser som är beslutade. Under 2018 har beslut fattats att sänka skattesatsen i två steg. Under åren 2019 - 2020 gäller skattesats 21,4% och under åren 2021 och framåt gäller skattesatsen 20,6 %.

De skatteskulder/skattefordringar som förväntas realiseras under åren 2019-2020 värderas således till 21,4 % samtidigt som övriga poster värderas till 20,6%. Aktuell skatt samt uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen om inte skatten kan hänföras till en händelse eller transaktion som redovisas direkt i eget kapital.

Balansräkning

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas som en tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar, som är förknippade med tillgången, sannolikt kommer att tillfalla bolaget och anskaffningsvärdet kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Materiella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar.

Anskaffningsvärde

I anskaffningsvärde ingår inköpspriset och utgifter som direkt kan hänföras till inköpet och syftar till att få tillgången på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med bolagets avsikt med förvärvet. Som direkt hänförbara utgifter räknas leverans, hantering, installation och montering samt aktiverat arbete för egen räkning och konsulttjänster.

Anskaffningsvärdet reduceras med offentliga bidrag som erhållits för förvärv av anläggningstillgångar.

Kundfordringar och övriga fordringar

Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än tolv månader efter balansdagen. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.

Finansiella skulder - redovisning och värdering

Bolaget har valt att inte redovisa finansiella instrument till verkligt värde utan tillämpar en metod med utgångspunkt i anskaffningsvärde i enlighet med kapitel 11 - finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärde i BFNAR 2012:1 (K3)

Säkringsredovisning

Bolaget tillämpar säkringsredovisning i syfte att minska fluktuationen i resultatet som en följd av säkring av ränterisker. Omvärdering sker inte av den säkrade posten om det finns en motsatt värdeförändring på säkringsinstrumentet.

Bolaget har ränteswappar för att säkra kassaflöden som kan hänföras till lån med rörlig ränta. Vid kassaflödes-säkring redovisas erlagd respektive erhållen ränta på säkringsinstrumentet i samma period som räntan på den säkrade posten redovisas.

Avsättningar

Gryaab gör en avsättning när det finns en legal eller informell förpliktelse och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Uppskattningar och bedömningar

Gryaab gör uppskattningar och bedömningar om framtiden. De uppskattningar för redovisningsändamål som blir följden av dessa kommer, definitionsmässigt, sällan att motsvara det verkliga resultatet. Uppskattningarna och antaganden ses över regelbundet. Eventuella ändringar redovisas i den period ändringen görs, om den endast påverkar den perioden. Påverkar ändringen både den aktuella och framtida perioder, görs ändringen i samtliga perioder.

Not 2 Nettoomsättning

Bolagets huvudsakliga intäkter kommer från debiterade avgifter till anslutna ägarkommuner. De uppgår till 325 000 (321 000) tkr.

Not 3 Försäljning och inköp mellan koncernföretag

Bolaget har haft intäkter från koncernbolag uppgående till 31 648 (30 086) tkr. Av bolagets totala inköp kommer 28 373 (27 507) tkr från koncernbolag.

Kommun	Slutlig avgift	Andel %
Ale	7 208	2,2%
Göteborg	251 566	77,4%
Härryda	9 054	2,8%
Lerum	10 830	3,3%
Kungälv	9 217	2,8%
Möndal	24 237	7,5%
Partille	12 888	4,0%
	<u>325 000</u>	<u>100,0%</u>

Not 4 Arvode och kostnadsersättningar till revisorer	2019	2018
---	-------------	-------------

Förtroendevalda revisorer

Revisionsuppdrag	154	151
------------------	-----	-----

Externa revisorer

Revisionsuppdrag	106	111
------------------	-----	-----

Not 5 Bolagets personal

Medelantalet anställda under räkenskapsåret är 112 (103) personer, fördelat på 37 (32) kvinnor och 75 (71) män.

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader:	2019	2018
Löner och ersättningar	54 014	49 258
varav utbetald pension	123	120
Sociala kostnader	25 836	23 235
varav pensionskostnader	<u>7 050</u>	<u>6 159</u>
Summa	79 850	72 493

Löner, andra ersättningar fördelat mellan styrelsemedlemmar och verkställande direktör samt övriga anställda:

	2019	2018
Styrelse och vd	1 456	1 675
Övriga anställda	52 558	47 583

Gryaab AB:s verkställande direktör har för 2019 erhållit lön om 1 175 204 kronor.

Premie för tjänstepension, enligt individuellt chefsavtal för företagschefer inom Göteborgs Stad, har uppgått till 350 906 kronor. Premie för sjukvårdsförsäkring har erlagts med 40 193 kronor.

Med verkställande direktören har avtal träffats om avgångsvederlag uppgående till 6-12 månadslöner beroende på anställningstid vid uppsägningen.

Företagsledningen består av åtta personer, fem kvinnor och tre män.

Styrelsen har sju ledamöter och sex ersättare samt tre fackliga representanter.

Sjukfrånvaron har under året varit 3,0 (2,8) % varav sjukfrånvaro som varat mer än 60 dagar var 1,4 (0,4) %. Sjukfrånvaron för kvinnor var 2,7 (3,3) % och för män 3,1 (2,5) %.

Upplysning om sjukfrånvaro	2019	2018
34 år och yngre	2,0%	4,6%
35 - 49 år	4,2%	3,2%
50 år och äldre	2,4%	1,6%

Not 6 Operationella leasingavtal

Framtida minimileasingavgifter som skall erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal:	2019	2018
Förfaller till betalning inom ett år	193	184
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år	-	184
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	622	584

Not 7 Avskrivningar av anläggningstillgångar

Avskrivning av immateriella anläggningstillgångar	2019	2018
Programvaror	2 110	1 882
Summa	2 110	1 882
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar	2019	2018
Byggnader och mark	29 655	29 640
Markanläggningar	8 527	-
Maskiner och andra tekniska anläggningar	57 674	65 279
Inventarier, verktyg och installationer	2 783	3 171
Summa	98 639	98 090

Not 8 Räntekostnader och liknande resultatposter	2019	2018
Räntekostnader, övriga	21 466	23 779
Summa	21 466	23 779

Not 9 Skatt på årets resultat	2019	2018
Aktuell skatt	-	-
Uppskjuten skatt	-	71
Skatt på årets resultat	-	71
Redovisat resultat före skatt	-209	-141
Förändring uppskjuten skatt	-	71
Skatt beräknad enligt gällande skattesats (21,4%)	45	31
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	-45	-47
Outnyttjat underskott från föregående år	-	16
Redovisad skattekostnad	-	71

Not 10 Immaterialiella anläggningstillgångar	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	9 089	7 819
Omklassifiering	307	1 270
Utgående anskaffningsvärden	9 396	9 089
Ingående avskrivningar	-4 096	-2 214
Årets avskrivningar	-2 110	-1 882
Utgående ackumulerade avskrivningar	-6 206	-4 096
Utgående planenligt restvärde	3 190	4 993

Not 11 Byggnader och mark	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	888 782	883 902
Omklassifiering	159	4 890
Försäljning / utrangeringar	-	-10
Utgående anskaffningsvärden	888 941	888 782
Ingående avskrivningar	-184 291	-154 661
Årets avskrivningar	-29 655	-29 640
Försäljning / utrangeringar	-	10
Utgående ackumulerade avskrivningar	-213 946	-184 291
Utgående planenligt restvärde	674 995	704 491

Bolaget äger fastigheten Färjestaden 20:6 som är oljeförorenad och saknar byggrätt enligt detaljplan och har åsatts ett taxeringsvärde under 1 000 kr samt fastigheterna Sjövalla 1:124 och 1:130 i Mölndals kommun värderade till under 1 000 kr.

Not 12 Markanläggningar	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	-	-
Omklassifiering	727 903	-
Försäljning / utrangeringar	-26	-
Utgående anskaffningsvärden	727 877	-
Ingående avskrivningar	-	-
Omklassifiering	-310 628	-
Årets avskrivningar	-8 527	-
Försäljning / utrangeringar	26	-
Utgående ackumulerade avskrivningar	-319 129	-
Utgående planenligt restvärde	408 748	-

Not 13 Maskiner och andra tekniska anläggningar	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	2 118 723	2 112 634
Omklassifiering till markanläggning	-727 903	-
Omklassifiering	14 728	6 159
Försäljning / utrangeringar	-1 498	-70
Utgående anskaffningsvärden	1 404 050	2 118 723
Ingående avskrivningar	-1 365 029	-1 299 820
Omklassifiering till markanläggning	310 628	-
Årets avskrivningar	-57 674	-65 279
Försäljning / utrangeringar	1 498	70
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 110 577	-1 365 029
Utgående planenligt restvärde	293 473	753 694

Anläggningarna är uppförda på mark ägd av Göteborgs stad.

Not 14 Inventarier, verktyg, installationer och fordon	2018-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	44 968	45 250
Omklassifiering	647	718
Försäljningar / Utrangeringar	-993	-1 000
Utgående anskaffningsvärden	44 622	44 968
Ingående avskrivningar	-35 058	-32 886
Årets avskrivningar	-2 783	-3 172
Försäljningar / Utrangeringar	993	1 000
Utgående ackumulerade avskrivningar	-36 848	-35 058
Utgående planenligt restvärde	7 774	9 910

Not 15 Pågående nyanläggningar	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	21 342	7 340
Årets inköp	32 850	27 039
Årets aktiveringar	-15 841	-13 037
Utgående anskaffningsvärden	38 351	21 342

Avser pågående projekt som inte färdigställts per bokslutsdagen. I anskaffningskostnaden ingår externa inköp och aktivering av eget arbete till beräknad självkostnad. Projekten aktiveras löpande och omklassificeras vid färdigställande under tillämplig rubrik. Bolaget har från och med 2005 aktiverat eget arbete i investeringsprojekt. Under året har 1 481 (1 871) tkr aktiverats.

Not 16 Finansiella anläggningstillgångar

Gryaab äger en andel i bostadsrättsföreningen Brf Björkdalen i Tanumstrand, Grebbestad.

	2019-12-31	2018-12-31
Andel bostadsrättsförening	2 530	2 530
Summa	2 530	2 530

Not 17 Fordringar koncernföretag

Avser kundfordringar, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter avseende bolag tillhörande Göteborg stad 398 (948).

Not 18 Skattefordringar

Avser under året erlagd preliminärskatt minskat med årets kostnader för särskild löneskatt och avkastningsskatt. Samt tillgodohavande på skattekonto.

Not 19 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Förutbetalda kostnader är 1 999 (2 195) och upplupna intäkter 1 523 (1 334).

Not 20 Ägarstruktur och antalet aktier **2019-12-31**

Ale kommun	307
Bollebygds kommun	104
Göteborgs kommun	6 500
Härryda kommun	256
Kungälv kommun	498
Lerums kommun	435
Mölnåls kommun	720
Partille kommun	384
Summa	9 204

Not 21 Obeskattade reserver

	2019-12-31	2018-12-31
Akkumulerad skillnad mellan bokförda avskrivningar och avskrivningar enligt plan	91 883	94 290
Summa	91 883	94 290

Not 22 Avsättningar

	Pensioner	Skatter	Marksanering
Ingående balans 2019-01-01	850	1 042	6 100
Årets avsättningar/ upplösning	-39	-	-
Utgående balans 2019-12-31	811	1 042	6 100

Avsättningarna utgörs av pensionsförpliktelser enligt tryggandelagen, uppskjuten skatt vid övergång till komponentavskrivning av byggnader enligt K3 regelverk.

Marksanering avser bedömda kostnader för sanering av förorenad mark vid förvärv av fastigheten Göteborg Färjestaden 20:6.

Not 23 Långfristiga skulder

	2019-12-31	2018-12-31
Förfallotidpunkt		
Mellan ett till fem år från balansdagen	1 150 000	1 300 000
	1 150 000	1 300 000

Bolaget har säkrat finansieringen genom lån på 100 000 tkr från Göteborgs stad.

Vidare har företaget en checkräkningskredit på 1 181 269 tkr. Långgivare är Göteborgs stad,

limiten uppgår för närvarande till 1 350 000 tkr. Checkräkningskrediten redovisas som skuld till Göteborgs stad i balansräkningen, varav 1 150 000 tkr, redovisas som

långfristig skuld och resterande 31 269 tkr redovisas som kortfristig skuld.

Inga förpliktelser om amortering finns för närvarande i avtalet gällande checkräkningskrediten.

Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2019-12-31	2018-12-31
Upplupna personalkostnader	4 173	4 149
Upplupna räntor	1 330	1 394
Upplupna energikostnader	2 655	2 410
Ovriga upplupna kostnader	4 009	5 218
Summa	12 167	13 171

Not 24 Disposition av vinst eller förlust

Till årsstämman förfogande står följande vinstmedel (kr)

Balanserad vinst	4 234 798
Årets resultat	-209 060
	<u>4 025 738</u>

Styrelsen föreslår att vinstmedelen disponeras så att:

i ny räkning överförs	4 025 738
	<u>4 025 738</u>

Not 25 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

2020-01-30 erhöll Gryaab beslut kring miljöprövningsprocessen för Ryaverket från miljöprövningsdelegationen för Länsstyrelsen i Västra Götaland, Gryaab utvärderar beslutet.

Not 26 Transaktioner med närstående

Transaktioner mellan företaget och dess närstående bolag har skett på marknadsmässiga grunder. Några transaktioner med ledande befattningshavare eller nyckelpersoner utöver lön och ersättningar har inte förekommit.

Not 27 Ställda säkerheter samt eventalförpliktelser

	2019-12-31	2018-12-31
Ställda säkerheter	Inga	Inga
Eventalförpliktelser	Inga	Inga

Resultat- och balansräkningen kommer att föreläggas årsstämman 2020-03-09 för fastställelse.

Göteborg den 7 februari 2020

Claes Johansson
Ordförande

Peter Danielsson

Bengt Johansson

Ralf Lorentsson

Claudia Pedrini

Peter Rundström

Christopher Saart

Karin van der Salm
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har avgivits den 7 februari 2020
Ernst & Young AB

Hans Gavin
Auktoriserad revisor

Årsrapport 2019 Bolag

Gryaab AB

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
1.1 Styrkort	4
2 Verksamhetsanalys.....	7
2.1 Väsentliga händelser	7
2.2 Dotterbolag/Affärsområden	9
2.2.1 Viktiga framtidsfrågor	9
2.3 Analys av årets utfall	10
2.4 Investeringar	11
2.4.1 Projektredovisning	11
2.5 Bokslut.....	13
2.5.1 Sammanfattande analys.....	13
2.6 Utveckling inom personalområdet.....	13
2.6.1 Personalvolym och lönekostnad	13
2.6.2 Övrig utveckling inom personalområdet	14
2.7 Redovisning av uppdrag ifrån KS/KF som fördelats utanför kommunfullmäktiges budget	15
2.8 Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag	16
2.8.1 Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll	16
2.8.2 Brukar-/kundorienterad kvalitetsledning	17
2.8.3 Sponsring.....	17
2.8.4 Uppföljning av projekt inom gröna obligationer	18
2.9 Kommunala ändamålet och befogenheterna.....	18
3 Uppföljning av kommunfullmäktiges budget	19
3.1 Kommunfullmäktiges mål/inriktningar	19
3.2 Kommunfullmäktiges uppdrag till styrelsen	19
4 Nyckeltalsredovisning	20
5 Nyckeltalsredovisning	22

1 Sammanfattning

Gryaabs huvuduppgift är att rena avloppsvatten från ägarkommunerna samt i möjligaste mån tillvarata det som är värdefullt i vattnet. Under 2019 har reningsverksamheten uppfyllt samtliga miljökrav med god marginal och med en exakt målstyrning. Även målet för återföring av slam till jordbruk och ekonomiska mål har uppfyllts med marginal. Under 2019 har Gryaab ingen avvikelse mot budget. Avgiften till ägarkommunerna för 2019 är 325 mkr, även denna enligt budget.

Vi fortsätter agera ur ett hållbarhetsperspektiv vilket innebär en balans mellan ekologi, ekonomi och sociala aspekter i enlighet med Gryaabs styrelses inriktningsdokument. Under 2019 har det blivit en självklarhet för våra medarbetare och gett en tydlig vägledning för att ta de rätta valen. Det har lett till att målstyrningen förstärkts.

I mars 2019 blev Bollebygd ny delägare i Gryaab och fler kommuner har visat intresse. Konkreta diskussioner förs med Lilla Edet. Gryaab har i uppdrag av ägarrådet undersökt hur kommunerna i regionen ser på egen utbyggnad alternativt att i framtiden ansöka om delägarskap i Gryaab. Även här bedömer och rekommenderar Gryaab sina ägare ur ett hållbarhetsperspektiv som inte bara baseras på Gryaabs intressen, utan hela regionens vattenperspektiv.

Under 2017 lämnade vi in en ansökan om nytt miljötillstånd och 2018 kompletterades ansökan. Villkoren i det nya miljötillståndet kommer att ha stor betydelse för Gryaabs utveckling både på kort och medellång sikt. På längre sikt blir mängden vatten som avleds till Ryaverket att vara avgörande för möjligheten att klara uppdraget.

Hur gick det då med nya miljötillståndet för Ryaverket? Vi vet mer men väntar på beslut från miljöprövningsdelegationen. Det finns en tydlig förväntan på skärpningar av kraven framöver för att uppnå god status i vår recipient enligt EU:s krav. Skärpta miljökrav, i kombination med att Ryaverket inte har kapacitet att hantera framtida volymer gör att vi behöver nya reningssteg på ny mark. Det innebär stora investeringar som kommer att påverka VA-avgiften för våra ägarkommuner.

2019 har även präglats av att planera inför framtiden. Vad behöver Gryaab göra idag för att kunna göra sitt uppdrag lika bra i framtiden? Den långa resan mot en kompletterande reningsanläggning genom att planera, diskutera med våra ägare och andra intressenter samt genom att förbereda organisationen har påbörjats. I dagsläget räknar vi med att vi kan ha den kompletterande reningsanläggningen färdig för drift 2035.

För att förbereda organisationen är vi inne i ett ledarskapsutvecklingsprogram med alla ledare inom Gryaab. Kompletterande reningsanläggning är caset vi jobbar kring och det skapar en samsyn, god kommunikation och förutsättningar för att kunna involvera alla medarbetare i den stora utmaning Gryaab står inför.

Fosforutredningen, med syfte att utreda hur ett förbud att sprida avloppsslam bör utformas har nyligen överlämnats till regeringen. Utredningen föreslår förbud mot spridning av avloppsslam med undantag för spridning av slam med god kvalitet på jordbruksmark. Återföring av mull, fosfor och andra näringsämnen från avloppsslam är en central fråga i en cirkulär ekonomi. Förslaget innebär att Gryaabs Revaq slam kan fortsätta användas på jordbruksmark men att övrigt slam inte längre får användas som anläggningsjord. Här behöver Gryaab ställa om. Detta leder till högre kostnader för slamhantering men kommer även att ge en ökad fosforåtervinning. I väntan på behandling av utredningen fortsätter Gryaab att producera Revaqslam som återförs till jordbruket.

Gryaab har höga ambitioner inom arbetsmiljö och säkerhet. Anläggningarna förnyas kontinuerligt med fokus på ständiga förbättringar inom arbetsmiljöområdet. Det finns

ett fortsatt gott säkerhetsmedvetande hos personalen som tillsammans med chefer och skyddsombud gör sitt bästa för att skapa en ännu säkrare arbetsplats. Inga allvarliga personskador har inträffat under perioden och de allvarligaste händelserna var haveriet på inloppspump 3 samt översvämningen från tunnelledningen vid Hedins Bil.

Gryaabs utveckling beskrivs och analyseras varje år när verksamhetsplan och budget för följande verksamhetsår tas fram. I verksamhetsplanen ingår bland annat en ekonomisk långtidsplan för de närmaste fem åren. Den visar att Gryaabs utveckling, verksamhet och kostnader till största del påverkas av vilka miljökrav de fastställts för verksamheten och de skärpta reningskrav som sannolikt kommer i framtiden.

Gryaabs avgift kommer fortsätta att öka de närmaste åren som en följd av pågående och planerade investeringar. I den femåriga ekonomiska långtidsplanen uppskattar Gryaab att avgiften till ägarkommunerna kommer att ha ökat till cirka 360 mkr år 2024. I planen ingår flera reinvesteringar för att bibehålla kvaliteten i den åldrande anläggningen. Dessutom ingår nyinvesteringar för att uppnå nya eller ökade krav. Investeringsvolymen för de närmaste fem åren har uppskattats till 695 mkr.

1.1 Styrkort

De vi är till för	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018	Medarbetare	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018
Kostnad per debiterat vatten (kr/m ³)	6,25	6,15	5,97	NMI (Enheter)	N/A	>63	N/A
Kostnad per ansluten person (kr)	414,7	414,4	406,2	Sjukfrånvaro (%)	3,0	<2,8	2,8 %
Ekonomi	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018	Verksamhet	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018
Resultat efter finansiella poster (mkr)	-2,6	-2,6	4,6	Totalkväve (mg/l)	7,1	<7	6,0
Avgift till ägarkommunerna	325	325	321	Totalfosfor (mg/l)	0,23	<0,25	0,22
				BOD7 (mg/l)	8	<9	6,9

Gryaabs huvuduppgift är att rena avloppsvatten från ägarkommunerna samt i möjligaste mån tillvarata det som är värdefullt i vattnet. Under 2019 har reningsverksamheten uppfyllt samtliga miljökrav med mycket marginal.

Under 2019 har Gryaab uppnått sitt önskade mål, resultat efter finansiella poster är nästan samma som budget. Det är ett av de bästa resultaten hittills, med en skillnad på 22 tkr. De största positiva avvikelserna mot budget är konsultarvoden och finansiella kostnader som delvis vägs upp av en negativ avvikelse på kostnader för kemikalier, reservdelar och el för drift.

I mars 2019 blev Bollebygd ny delägare i Gryaab och fler kommuner har visat intresse. Konkreta diskussioner förs med Lilla Edet. Gryaab har på uppdrag av ägarrådet undersökt hur kommunerna i regionen ser på egen utbyggnad alternativt att i framtiden ansöka om delägarskap i Gryaab. Även här bedömer och rekommenderar Gryaab sina ägare ur ett hållbarhetsperspektiv som inte bara baseras på Gryaabs intressen, utan på hela regionens vattenperspektiv.

Under 2017 lämnade vi in en ansökan om nytt miljötillstånd och 2018 kompletterades ansökan. Villkoren i det nya miljötillståndet kommer att ha stor betydelse för Gryaabs utveckling både på kort och medellång sikt. Vissa kravskärpningar går att hantera

genom ytterligare optimeringar av vår nuvarande anläggning. Om kraven blir strängare än så kommer nya reningssteg behövas, på ny mark, vilket innebär stora investeringar som kommer att påverka VA-avgiften avsevärt för våra ägarkommuner. På längre sikt kommer mängden vatten som avleds till Ryaverket att vara avgörande för möjligheten att klara uppdraget.

Hur gick det då med nya miljötillståndet för Ryaverket? Vi vet mer men väntar på beslut från miljöprövningsdelegationen. Det finns en tydlig förväntan på skärpningar av miljökraven för att uppnå god status i vår recipient enligt EU:s krav. Detta, tillsammans med att Ryaverket inte har kapacitet för en längre framtid gör att vi behöver nya reningssteg på ny mark. Detta innebär stora investeringar som kommer att påverka VA-avgiften för våra ägarkommuner.

2019 har även präglats av att planera framtiden. Vad behöver Gryaab göra idag för att kunna göra sitt uppdrag lika bra i framtiden? Den långa resan mot en kompletterande reningsanläggning genom att planera, diskutera med våra ägare och andra intressenter samt genom att förbereda organisationen har påbörjats. I dagsläget räknar vi med att vi kan ha den kompletterande reningsanläggningen färdig för drift 2035.

Arbetet har fortsatt för att utveckla personal och processer mot nuvarande och kommande krav.

För att förbereda organisationen är vi inne i ett ledarskapsutvecklingsprogram med alla ledare inom Gryaab. Kompletterande reningsanläggning är caset vi jobbar kring och det skapar en samsyn, god kommunikation och förutsättningar för att kunna involvera alla medarbetare i den stora utmaning vi precis går in i.

Vi skapar interna karriärvägar och ser ett engagemang och en vilja att lära nytt hos våra medarbetare som går hand i hand. Inom Gryaabs ledning har vi en blandning av interna och externa tillskott som har skapat en utveckling med bibehållen kontinuitet.

Fosforutredningen, med syfte att utreda hur ett förbud att sprida avloppsslam bör utformas har nyligen överlämnats till regeringen. Utredningen föreslår förbud mot spridning av avloppsslam med undantag för spridning av slam med god kvalitet på jordbruksmark. Återföring av mull, fosfor och andra näringsämnen från avloppsslam är en central fråga i en cirkulär ekonomi. Förslaget innebär att Gryaabs Revaq slam kan fortsätta användas på jordbruksmark men att övrigt slam inte längre får användas som anläggningsjord. Här behöver Gryaab ställa om. Detta leder till högre kostnader för slamhantering men kommer även att ge en ökad fosforåtervinning. I väntan på behandling av utredningen fortsätter Gryaab att producera Revaqslam som återförs till jordbruket i enlighet med styrelsens beslutade inriktning.

Även Biogasutredningen, med syfte mer biogas för ett hållbar Sverige, har överlämnats till regeringen. Utredningen föreslår en långsiktig stöd (10 år) till biogasproduktion, den så kallade uppgraderingspremien på ca 20-30 öre per kWh. Till skillnad från dagens system omfattar det stödet även VA anläggningar. Utredningen föreslår även att undantaget för koldioxidskatt finns kvar för biogas. Utredningen är skickad på remiss varefter regeringen förväntas ta beslut med en möjligt programstart 2021.

Gryaab har höga ambitioner inom arbetsmiljö och säkerhet. Anläggningarna förnyas kontinuerligt med fokus på ständiga förbättringar inom arbetsmiljöområdet. Det finns ett fortsatt gott säkerhetsmedvetande hos personalen som tillsammans med chefer och skyddsombud gör sitt bästa för att skapa en ännu säkrare arbetsplats. Inga allvarliga personskador har inträffat under perioden och de allvarligaste händelserna var haveriet på inloppspump 3 samt översvämningen från tunnelledningen vid Hedins Bil.

Gryaabs utveckling beskrivs och analyseras varje år när verksamhetsplan och budget för

följande verksamhetsår tas fram. I verksamhetsplanen ingår bland annat en ekonomisk långtidsplan för de närmaste fem åren. Den visar att Gryaabs utveckling, verksamhet och kostnader till största del påverkas av miljökrav som fastställts för verksamheten och de skärpta reningskrav som sannolikt kommer i framtiden.

Gryaabs avgift kommer fortsätta att öka de närmaste åren som en följd av pågående och planerade investeringar. I den femåriga ekonomiska långtidsplanen uppskattar Gryaab att avgiften till ägarkommunerna kommer ha ökat till cirka 360 mkr 2024. I planen ingår flera reinvesteringsprojekt för att bibehålla kvaliteten i den åldrande anläggningen. Dessutom ingår nyinvesteringsprojekt för att uppnå nya eller ökade krav. Investeringsvolymen för de närmaste fem åren har uppskattats till 695 mkr.

Väsentliga nyckeltal	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Driftkostnader (mkr)	165,3	157,2	235,3	230,7
Lånevolym (mkr)	1 281	-	1 348	1 423
Medelränta (%)	1,63	1,7	1,71	1,81
Soliditet (%)	6,0	5,0	5,8	5,3

2 Verksamhetsanalys

2.1 Väsentliga händelser

Verksamhetsanalys

Väsentliga händelser under 2019

Under 2019 uppfyllde Gryaab samtliga miljökrav med god marginal. Halten i utgående vatten var för helåret:

Kväve: 7,1 mot riktvärde 10 (mg/l)

Fosfor: 0,23 mot riktvärde 0,3 (mg/l)

BOD7: 8,0 mot gränsvärde 10 (mg/l)

Gryaab behandlade 141 miljoner kubikmeter vatten på Ryaverket och producerade 53 568 ton slam. Av detta blev 31 100 ton slam godkänt för jordbruksanvändning enligt Revaqcertifieringen. Det övriga slammet komposterades.

Nya markytor för möjlig expansion av Ryaverket har säkrats genom ett arrendeavtal med Göteborgs Hamn. Behov av expansion är dels beroende av utfallet från kraven i kommande miljötillstånd och dels av utvecklingen av mängden tillskottsvatten till Ryaverket. Hur mycket volym som behövs för att uppfylla ett visst villkor är starkt beroende av flödet. Vid strängare villkor blir volymen som behövs för att hantera ett visst flöde större. En kombination av stränga villkor och stora flödesvariationer innebär att bassänger behöver byggas med stor marginal.

Resultat och ekonomisk ställning

Gryaabs resultat uppgick till -2 616 (4 638) tkr före bokslutsdispositioner och skatt, jämfört med budgeterat resultat - 2 595 tkr. Verksamhetens rörelsekostnader ökade med 14,8 (2,7) mkr till 350,1 (335,2) mkr. Gryaabs driftkostnader ökade med 14,1 mkr till 249,4 (235,3) mkr. Avgifterna uppgick till 325,0 (321,0) mkr. Avgiften fördelas så att 80 procent belastar kommunerna proportionellt mot debiterad vattenförbrukning med avledning till Gryaab och 20 procent fördelas proportionellt mot respektive kommuns andel av den totala avledningen av spillvatten till Ryaverket.

Övriga intäkter ökade med 1,3 mkr och uppgick till 43,7 (42,4) mkr. Årets aktiveringar av projekt och inventarieinköp uppgår till 15,8 (13,0) mkr. Pågående investeringar uppgår till 38,3 (21,3) mkr.

Gryaabs avskrivningar uppgår till 100,7 (100,0) mkr. Anläggningarnas samlade anskaffningsvärde uppgår till 3 113 (3 053) mkr. Det bokförda värdet uppgår till 1 427 (1 494) mkr. Anläggningarnas försäkringsvärde har efter extern värdering fastställts till 5431 mkr. Nyanskaffningsvärdet för anläggningarna uppskattas till tio miljarder kronor. Den totala lånevolymen har minskat med 67 mkr till 1 281 (1 348) mkr. Balansomslutningen har minskat till 1 437 (1 508) mkr.

Gryaab följer finansiella anvisningar som styrelsen beslutar om. Anvisningarna definierar mål, riktlinjer och principer för bolagets långsiktiga finansiering och skuldförvaltning. Gryaabs finansiering sker genom Göteborgs stads koncernbank. Sedan tidigare har delar av Gryaabs lån räntesäkrats genom finansiella derivat. Dessa fasas ut allteftersom de förfaller och lånevolymen säkras centralt genom koncernbanken. 2019 har de finansiella kostnaderna uppgått till 21,5 (23,8) mkr. Medelräntan under året var 1,6 (1,7) procent.

Bolagets obeskattade reserver har minskat och uppgår till 91,9 (94,3) mkr. Soliditeten

har ökat och uppgår till 6,0 (5,8) %.

Medarbetare och organisation

Antalet tillsvidareanställda är 104 personer, vilket är en ökning med sex personer vid årets utgång. Gryaab har under året rekryterat 12 tillsvidareanställda medarbetare. Det har både varit rekryteringar för avgångar men även en utökning av befattningar. Den interna rörligheten har varit relativt stor och det har inneburit en utveckling för flera medarbetare som som tillträtt nya tjänster. Två nya chefer har tillsatts, en till processgruppen (intern sökande) och en till fastighetsgruppen (extern sökande).

I övrigt fortsätter organisationen att utvecklas. För att förbereda organisationen för kommande förändringar är vi inne i ett ledarskapsutvecklingsprogram där alla ledare på Gryaab deltar. Programmet koncentrerar sig kring utmaningen att bygga och förvalta en kompletterande anläggning och skapar en samsyn, god kommunikation och förutsättningar för att kunna involvera alla medarbetare i den stora utmaning Gryaab går precis in i.

Arbetsmiljö och säkerhet

Gryaab har höga ambitioner inom arbetsmiljö och säkerhet. Anläggningarna förnyas kontinuerligt med fokus på ständiga förbättringar inom arbetsmiljöområdet.

Det finns ett fortsatt gott säkerhetsmedvetande hos personalen som tillsammans med chefer och skyddsombud gör sitt bästa för att skapa en ännu säkrare arbetsplats. Intresse och engagemang vid utbildningar och övningar är stort och leder ofta till värdefulla förbättringsförslag för verksamheten.

Sju arbetsskador har rapporterats under året vilket är en mindre än förra året. Ingen av dem har varit allvarlig och de allvarligaste händelserna var haveriet på inloppspump 3 samt översvämningen från tunnelledningen vid Hedins Bil.

Utveckling

Gryaabs utveckling beskrivs och analyseras varje år när verksamhetsplan och budget för följande verksamhetsår tas fram. I verksamhetsplanen ingår bland annat en ekonomisk långtidsplan för de närmaste fem åren. Den visar att Gryaabs utveckling, verksamhet och kostnader till största del påverkas av miljökrav som fastställts för verksamheten och de skärpta reningskrav som sannolikt kommer i framtiden.

Långtidsplanen är även en del av Gryaabs budget och revideras varje år i samband med budgetarbetet. Gryaabs avgift kommer även fortsatt att öka de närmaste åren som en följd av pågående och planerade investeringar. I den femåriga ekonomiska långtidsplanen uppskattar Gryaab att avgiften till ägarkommunerna kommer att öka till knappt 345 mkr 2023. I planen ingår flera reinvesteringsprojekt för att bibehålla kvaliteten i den åldrande anläggningen. Dessutom ingår nyinvesteringsprojekt för att uppnå nya eller ökade krav. Investeringsvolymen för de närmaste fem åren har uppskattats till 576 mkr.

Gryaabs arbete med slamdisponering följer styrelsens beslutade inriktning, vilket innebär att Gryaabs slam i första hand ska återföras i kretsloppet som gödning. Gryaab har certifierat verksamheten enligt Svenskt Vattens nationella certifieringssystem Revaq. Den långsiktiga målsättningen är att Gryaab ska återföra allt slam till jordbruk och ett delmål är att återföra hälften av slammet senast år 2019. Fosforutredningen, med syfte att utreda hur ett förbud att sprida avloppsslam bör utformas har nyligen överlämnats till regeringen. Utredningen föreslår förbud mot spridning av avloppsslam med undantag för spridning av slam med god kvalitet på jordbruksmark. Återföring av mull, fosfor och andra näringsämnen från avloppsslam är en central fråga i en cirkulär ekonomi. Förslaget innebär att Gryaabs Revaq slam kan fortsätta användas på

jordbruksmark men att övrigt slam inte längre får användas som anläggningsjord. Här behöver Gryaab ställa om. Detta leder till högre kostnader för slamhantering men kommer även att ge en ökad fosforåtervinning. I väntan på behandling av utredningen fortsätter Gryaab att producera Revaqslam som återförs till jordbruket i enlighet med styrelsens beslutade inriktning.

I Göteborgsregionen finns höga ambitioner om tillväxt och en aktuell fråga är hur Gryaab kommer att klara belastningsökningen i framtiden. Det har även kommit förfrågningar från andra kommuner om att eventuellt få ansluta sig. Under 2019 blev Bollebygd ny delägare.

Under 2018 har Gryaab anställt en industridoktorand i samarbete med Chalmers. Industridoktoranden arbetar med forskningsprojekt på temat "Framtidens hållbara avloppsvattenrening". 2018 har forsknings- och utvecklingsinsatser fokuserat på utvecklingen av reningsmetoder för läkemedel samt möjligheter för slamhantering och - disponering. En betydande del av arbetet bedrivs inom forskningsklustret VA-teknik Södra, som stöds av Svenskt Vatten, men även i samarbete med andra forskningskluster och aktörer. Resultat från dessa projekt har redovisats i olika internationella och nationella sammanhang

Gryaabs styrelse har i ett inriktningsdokument fattat beslut om Gryaabs inriktning och särskilt prioriterade mål. Inriktningsdokumentet utgår från Gryaabs uppdrag, ägardirektiv och ägarnas budget.

2.2 Dotterbolag/Affärsområden

Rör ej Gryaab

2.2.1 Viktiga framtidsfrågor

Kompletterande reningsanläggning

Under 2017 lämnade vi in en ansökan om nytt miljötillstånd och kompletteringar har lämnats in under 2018. Villkoren i det nya miljötillståndet kommer att ha stor betydelse för Gryaabs utveckling på kort och medellång sikt. Vissa kravskärpningar går att hantera genom ytterligare optimeringar av vår nuvarande anläggning. Om kraven blir strängare än så kommer nya reningssteg behövas, på ny mark, vilket innebär stora investeringar som kommer att påverka VA-avgiften avsevärt för våra ägarkommuner. Under 2019 har mark för eventuella expansioner säkrats genom ett arrendeavtal.

Skärpta utsläppsvillkor kan utlösa investeringar i nya reningsanläggningar om flödet och belastningen är så hög att de nya villkoren inte uppnås genom anpassningar av befintliga anläggningsdelar. I samband med Ryaverkets pågående omprövning av miljötillstånd har det gjorts beräkningar för vilka volymer som krävs för olika utsläppsvillkor samt flöden och belastningar. Vid de beräkningarna har man utgått ifrån den utveckling som ägarna angivit för flöde och befolkning och antagit att vattenverksslam fortsatt avleds till Ryaverket.

Dessa uppskattningar bygger på nuvarande prognoser för tillskottsvatten, befolkning m.m. Investeringen har uppskattats i två alternativ, hög (5,5 miljarder kronor), respektive låg (3,5 miljarder kronor), och leder till en avgiftsutveckling mellan 45-70% till år 2035. Avgiftsutvecklingen är baserad på grovt uppskattade kalkyler framtagna i tidiga utredningar och i penningvärde 2019.

En åldrande anläggning:

Gryaabs anläggning Ryaverket togs i drift 1972. Sedan har processen byggts om och till genom åren. Dock finns omfattande delar av anläggningen som är äldre, framför allt tunga betongkonstruktioner. Under 2018 och 2019 hade Gryaab under en lång period nedsatt inpumpningskapacitet på grund av haveri i äldre pumpar. För att bibehålla robustheten och därmed driftsäkerheten även i framtiden behövs det mer fokus på planering och genomförande av förebyggande underhåll. En stor utmaning i detta arbete är att kunna hantera driften av anläggningen parallellt med underhållsinsatser för att bibehålla prestanda och kapacitet.

Effektiv organisation och god arbetsplats

Nyckeln till ett gott resultat är samspelet mellan de tekniska systemen och människan. Social och ekonomisk hållbarhet påverkas starkt av en organisation i balans. Genomgående ser vi en struktur genom hela organisationen där vi skapar interna karriärvägar och ser ett engagemang och en vilja att lära nytt hos våra medarbetare som går hand i hand. Inom Gryaabs ledning har vi en blandning av interna och externa tillskott som har visat skapa en utveckling med bibehållen kontinuitet. Nu har vi en stark organisation som är öppen, engagerad och positiv.

Av bland annat ovanstående skäl blir ökad regionalisering och samordning av VA-frågorna allt mer intressant. Det har aviserats intresse från andra kommuner för ökat samarbete eller samorganisering. Under 2019 blev Bollebygd ny delägare och för närvarande finns en intresseanmälan från Lilla Edet att ansluta till Ryaverket via Ale.

2.3 Analys av årets utfall

Resultaträkning

Intäkter och kostnader i mkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Avvikelse	Bokslut 2018
Intäkter	368,7	366,8	1,9	363,4
Kostnader	-350,1	-345,0	-5,1	-335,2
Rörelseresultat	18,6	21,8	-3,2	28,1
Finansiella intäkter	0,2	0,2	0	0,3
Finansiella kostnader	-21,5	-24,6	3,1	-23,8
Resultat efter finansiella poster	-2,6	-2,6	0	4,6

Gryaabs resultat uppgick till -2,6 mkr efter finansiella poster, vilket motsvarar budgeterat resultat.

Avvikelsen mot budget på Gryaabs intäkter kan sammanfattas till:

- 0,6 mkr i högre intäkter för organiskt avfall och för slutna system.
- Intäkter för biogas blev 0,7 mkr högre än budget, medan försäljningen av spillvärme blev 0,2 mkr lägre än budget.
- Aktiverat arbete i projekt är - 1,0 mkr lägre än budget, på grund av lägre investeringsnivå.
- Övrigt + 1,3 mkr återbetalning av energiskatt.

Avvikelsen mot budget för Gryaabs verksamhetskostnader kan sammanfattas till:

- 6,5 mkr ökade kostnader i anläggnings och underhållsmaterial på grund av reparationer av pumpar samt ökande kostnader för reservdelar och reparationer.

- 2,6 mkr ökade kostnader för el och vatten för drift.
- 1,3 mkr högre än budget för entreprenader på grund av köpta tjänster för vakanser av personal.
- 0,9 mkr högre personalkostnader relaterad till högre personalmängd på grund av täckande vakanser under året.
- 6,1 mkr lägre räntekostnader, beroende på lägre investeringsnivå.
- Gryaabs kostnad för avskrivningar blev 100,7 mkr vilket var 4,1 mkr lägre än budget, på grund av lägre aktiveringsgrad än beräknat.

2.4 Investeringar

Investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar

Nettoutgifter i mkr	Utfall 2019	Budget 2019	Utfall 2018	Budget/Plan 2020
Nyinvesteringar	1,6	4	7,9	11
Reinvesteringar	30,3	59	19,1	33
SUMMA INVESTERINGAR	31,9	63	27,0	44

Nyinvestering

Endast en mindre mängd nyinvesteringar har genomföras under 2019. Under det kommande året 2020 planeras omfattningen öka något, men fortfarande endast investeringar i mindre omfattning.

Reinvesteringar

SF Byte av sildukar: Avseende reinvesteringar löper ett större underhåll i form av byte av sildukar på skivfilter. Det har pågått under 2019 och fortsätter över 2020.

Ventilation IN: Ett projekt gällande byte av ventilationssystem som påbörjades 2018 fortsatte under 2019. Anläggningen är i drift och slutbesiktning är genomförd. Det som kvarstår är endast att åtgärda de anmärkningar som kommit upp i samband med besiktningen.

Vakuump IN: Ett projekt som påbörjades under 2019 är byte av grovrenshanteringsutrustning. Projektet är uppdelat i två etapper, där etapp 1 nu beräknas vara installerat i början av 2020. Etapp 2 beräknas vara klart 2020/2021.

I övrigt genomförs underhållsarbeten och mindre investeringar i mindre omfattning.

Investeringar i finansiella anläggningstillgångar

Aktier och andelar, mkr	Utfall 2019
	0
Summa investeringar	0

2.4.1 Projektredovisning

Benämning pågående projekt enl. inv. plan, i mkr	KF-beslutat (ja/nej)	Budget per projekt	Ack utfall tom perioden	Aktuell prognos för hela projektet	Beräknas färdigt år, kvartal
SA2016	nej	48,1	48,8	48,8	2019 , Q2

Ventilation IN	nej	27	21,8	27	2 020 , Q1
SF Dukar	nej	15	12,7	14	2 020 , Q2
Vakuum IN- byte av rensanteringssystem	nej	10	0,6	10	2 021 , Q2
Kommande projekt enl. inv.plan mnkr	KF-beslutat (ja/nej)	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021	Beräknas färdigt år
AS Kompressorer	nej			20	2 023

Pågående investeringsprojekt

Projektet SA2016 (Skruvpressanläggning för avvattnings av rötat slam) är något över budget (1,4%) då det har tillkommit kostnader för oförutsedda händelser. Projektet är överlämnat till förvaltning.

Genomförandet av Ventilation IN är i sitt slutskede och beräknas kunna göras inom budget som är kalkylerad till 27 mkr.

Byte av silddukar på skivfilter, SF dukar, för att säkerställa bra reningsresultat och driftsäkerhet pågår och beräknas kunna göras inom budget som är kalkylerad till 15 mkr. Färdigställandet av underhållet har senarelagts till 2020 då andra arbeten har behövt prioriteras.

En förprojektering är genomförd avseende grovrenshandling på inkommande avloppsvatten, Vakuum IN. Ett investeringsprojekt påbörjades under 2019, Q1. Investeringen är indelad i två etapper där etapp 1 planeras att genomföras under 2019/20 och därefter utvärderas. Etapp 2 planeras att genomföras under 2020/2021.

Kommande investeringsprojekt

AS Uppgradering

En översyn för bättre energiutnyttjande pågår avseende aktivslam-anläggning, AS Uppgradering. En del av förstudien, avseende kompressorer, har gått vidare till nästa fas, vilket resterande förstudie också gör i början av året 2020. En investering uppskattas kunna påbörjas under 2021.

Dykarledning Mölndalsån

Under flertalet år har det pågått ett intensivt arbete med att inspektera de förbindelseledningar som Gryaab ansvarar för mellan tunnelavsnitten. Huvuddelen av ledningarna är nu inspekterade och har visat att samtliga undersökta ledningar är i

mycket gott skick. Dock är det några ledningar där vi saknar redundans, bland annat ledningen under Mölndalsån, mellan Järnvägsgatan och Mölndalsvägen och ett förstudie/förprojektering kommer att påbörjas i syfte att klargöra hur det kan skapas en redundans samt vilken kapacitet ledningen/ledningarna behöver ha. I och med att det byggs i stora delar av staden och även i detta området behöver Gryaabs planerade arbeten samordnas med övriga arbeten, vilket påverkar när ett genomförande blir aktuellt. I långtidsprognosen är start angiven till 2022.

Kompletterande anläggning

Ett av Gryaabs huvuduppdrag är att säkra avloppsvattenreningen för regionen. Gryaabs styrelse tog därför under 2019 beslut om att påbörja en omfattande utredning avseende kompletterande anläggning som kommer att bestå av flera anläggningsdelar.

Behov av utredningen är också en följd av den pågående miljötillståndsansökan. Länsstyrelsens bedömning är att Miljökvalitetsnormen för 2027 riskeras om Gryaab får tillstånd enligt ansökan. Samtidigt säger Länsstyrelsen att om Gryaab är villigt att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad så är det möjligt att göra en annan bedömning.

Utredningen påbörjas under 2020 och ett investeringsbeslut uppskattas kunna tas under 2028. Utredningen omfattar bland annat helt nya anläggningsdelar, ombyggnad alternativt nybyggnad av inloppspumpstation, ombyggnad av befintlig anläggningsdel Biobäddar.

2.5 Bokslut

2.5.1 Sammanfattande analys

Under 2019 har Gryaabs genomfört sin huvuduppgift, att samla in och behandla avloppsvatten från ägarkommunerna, på en nivå enligt förväntan.

2019 var ett flödesår med relativt höga nederbörds mängder dock inte extrema. Däremot har nederbörden kommit koncentrerade vilket påverkat reningsresultaten negativt. Kostnaderna för verksamheten har positivt påverkats av låga nivåer på räntor och avskrivningar. Intäkter och personalkostnaden har varit i nivå med budget. Kostnaderna för verksamheten har påverkats negativt av ett större pumphaveri samt kostnader för energi och kemikalier. Kostnader för energi och kemikalier är starkt kopplade till euro kursen. Gryaabs resultat uppgick till -2 616 (4 638) tkr före bokslutsdispositioner och skatt, jämfört med budgeterat resultat - 2 595 tkr.

2.6 Utveckling inom personalområdet

2.6.1 Personalvolym och lönekostnad

	2 019	2018	2017
Kostnader för konsultarvode (se anvisn)	16 330	19 569	15 991
Lönekostnad (exkl arvoden och soc avg)	54 341	49 870	50 386
Årsarbetare - Arbetad tid (personalvolym)	112	103	108
Lönekostnad per årsarbetare	485	484	467

Allmänt har Gryaab låga konsultkostnader. Konsultkostnader i förhållande till personalvolymen har minskat för 2019 i förhållande till 2018. Anledningen till detta är en låg utredningsaktivitet samt få vakanser under 2019. Under 2018 var en del av vakanser bemannade med konsulter i väntan på rekrytering (Gryaab har generellt sett kort uppsägningstid, 1 månad). Under 2020 startas utredningen om kompletterande reningsverk som kommer innebära både anställningar och inhyrning av konsulter.

Lönekostnaden per årsarbetare har ökat marginellt från 2018 till 2019 (0,2%), och är i enlighet med både budget och prognos för 2019. Den mycket moderata ökningen beror på en medveten föryngring i organisationen.

Under 2019 hade Gryaab 9 fler årsarbetare än 2018. Huvudsakligen är det pga att det fanns ett antal vakanser under 2018 som (delvis) var bemannade med konsulter/inhyrda. Utökade tjänster beror på ökning av verksamheten med nya processer samt utökade redovisningskrav.

2.6.2 Övrig utveckling inom personalområdet

Gryaab har under året ökat vår personalstyrka med 6 medarbetare och vi har rekryterat 12 nya medarbetare. Det har både varit en tillsättning av vakanser som funnits pga avgångar men även utökning på bland annat stabsfunktionen där det funnits ett resursbehov. Den interna rörligheten har varit relativt stor och det har inneburit en utveckling för flera medarbetare som som tillträtt nya tjänster. Två nya chefer har rekryterats. Den ena till processgruppen (internsökande) och den andra till fastighetsgruppen (extern sökande).

Gryaab har haft relativt lätt att rekrytera medarbetare undantaget el- och drifttekniker samt fastighetschefen.

För att kunna arbeta metodiskt med kompetensförsörjning har Gryaab tagit fram en kompetensförsörjningsplan för 2020-2023. Planen innehåller fyra utvecklingsområden för att säkra behovet av kompetens på kort och lång sikt. Inom varje utvecklingsområde har aktiviteter på hur vi kan förbättra vårt arbetssätt tagits fram.

Sjukfrånvaron har stigit något sedan förra året. Sjukfrånvaron bland kvinnor har dock minskat de två senaste åren. Under 2019 genomfördes en hälsoprofilsundersökning i syfte att möjliggöra reflektion över sin hälsa och att skapa medvetna val kring hälsa, livsstil och arbete. Svaren på frågor kring arbetsplatsen ger underlag till psykosociala arbetsmiljöronder där handlingsplaner kommer tas fram för en förbättring av den.

Resultatet på frågorna inom området kränkningar och trakasserier har avsevärt förbättrats sedan förra undersökningen som genomfördes 2016. De insatser som gjorts för att höja kunskapen och medvetenheten i form av workshop, föreläsningar och övningar har visat sig haft effekt vilket är glädjande.

Som ytterligare insats för att förebygga ohälsa har en stressföreläsning genomförts om hur stress påverkar kroppen och konkreta tips gavs på hur man kan förebygga och hantera den.

2.7 Redovisning av uppdrag ifrån KS/KF som fördelats utanför kommunfullmäktiges budget

Uppdrag till nämnd/styrelse	Välj Status - enligt anvisning	Kommentar - enligt anvisning
KF Gryaab AB får i uppdrag att ta fram en mer specifik beräkning av kostnaden för att införa reningssteg för läkemedelsrester vid Ryaverket, samt att undersöka möjligheter till extern medfinansiering från nationell nivå och inom EU <i>KF 2019-04-25 §19, punkt 4. Riktas mot Gryaab AB.</i>	▶ Pågående	Uppdraget har delrapporterats under Q1 2020. Uppdraget ska slutredovisas till kommunfullmäktige under första halvåret 2020. Under våren 2019 sökte Gryaab och fick bidrag från Naturvårdsverket för en förstudie avseende rening av avloppsvatten från läkemedelsrester. Den beräknade kostnaden för förstudien uppgår till totalt 4 468 000 kr. Gryaabs arbetstimmar för deltagande i arbetsgrupper, provtagningskampanjer med mera ingår inte i de sökta medlen. De sökta medlen uppgår till 3 200 000 kr och omfattar kostnader för tillkommande analyser av i avloppsvatten samt externa samarbetsparter (konsulter m.m.) I förstudien ingår att utreda byggbarheten kring olika alternativ, tidsplan för genomförande, en kostnadsuppskattning för dessa investeringar och tillkommande driftkostnader som krävs för att åstadkomma reningsresultatet. Ytterligare kommer en marknadsanalys av de olika teknikerna att genomföras, för att bland annat utvärdera robusthet och säkerställa tillgänglighet av till exempel erforderlig mängd aktivt kol. Klargörande processutredningar kommer också att göras vad gäller möjligheterna till implementering av olika processer. De framtagna alternativen kommer att analyseras med avseende på resursanvändning och miljöpåverkan. Ett helhetsgrepp kommer tas där hela kedjan för varje teknikval analyseras ur resursanvändnings- och miljöpåverkansperspektiv. Projektet är en förstudie där huvudleveransen är ett beslutsunderlag som visar hur Ryaverket vid konstaterat behov kan kompletteras med nya anläggningsdelar för att på bästa sätt ur ett hållbarhetsperspektiv uppnå bättre avskiljning av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara organiska ämnen. Förstudien är pågående och genomförs enligt plan. När förstudien är klar kan man ta ställning till möjligheter till extern medfinansiering för införande av själva åtgärderna. Sådana finansieringsmöjligheter beslutas oftast med kort varsel (årligen) av till exempel Naturvårdsverket. Gryaab ska lämna in en slutrapport till Naturvårdsverket i slutet av december

Uppdrag till nämnd/styrelse	Välj Status - enligt anvisning	Kommentar - enligt anvisning
		2020. Gryaab ska se över möjligheten att förlänga slutredovisningen till kommunfullmäktige så att den sammanfaller med slutrapporteringen till Naturvårdsverket.
KF Gryaab AB får i uppdrag att sammanställa omfattningen av utsläppen av läkemedelsrester från Ryaverket, vilka substanser det rör sig om, samt dess konsekvenser utifrån miljö- och hälsoperspektiv <i>KF 2019-04-25 §19, punkt 5</i> <i>Riktas mot Gryaab AB</i>	▶ Pågående	Gryaab har bedrivit avancerad forskning och utveckling om mikroföroreningar sedan slutet av 1980-talet. I flera samarbetsprojekt har Gryaab undersökt förekomsten av mikroföroreningar i avloppsvatten och miljön samt vad som händer med föroreningarna i reningsverket. De substanser och mängder mikroföroreningar som finns i vattnet som släpps ut i Rivöfjorden har sammanställts. Det återstår att sammanställa en bedömning av möjliga konsekvenser av mikroföroreningarna utifrån ett miljö- och hälsoperspektiv. Detta planeras ingå som en del av punkt 4. Som nämndes ovan ska Gryaab se över möjligheterna att förlänga slutredovisningen till kommunfullmäktige så att den sammanfaller med slutrapporteringen till Naturvårdsverket.
KF Gryaab AB får i uppdrag att ta fram en tidsplan för hur snabbt införande av läkemedelsrening vid Ryaverket skulle kunna ske <i>KF 2019-04-25 §19, punkt 6</i> <i>Riktas mot Gryaab AB</i>	▶ Pågående	Uppdraget ingår som en del av punkt 4. Som nämndes ovan ska Gryaab se över möjligheterna att förlänga slutredovisningen till kommunfullmäktige så att den sammanfaller med slutrapporteringen till Naturvårdsverket. Gryaab tar fram två olika tidplaner samt en rekommendation på hur läkemedelsrening kan införas. Alternativ 1 hänger ihop med Gryaabs eventuella utbyggnation pga förväntade strängare reningskrav och eventuellt nödvändig kapacitetsökning där läkemedelsrening kan integreras. Alternativ 2 beskriver införande av läkemedel i befintlig anläggning.

2.8 Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag

2.8.1 Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll

System för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats genom internrevision samt genom lekmannarevision.

I Oktober 2018 godkände styrelsen planen för internrevision. Internrevision presenterade sin rapport för styrelsen i oktober 2019. Rapporten avser revision (uppföljning) av den interna kontrollen på Gryaab för perioden 1 oktober 2018 – 30 september 2019 inom följande riskområden: strategiska risker, operativa risker, ekonomiska risker, oegentlighetsrisker samt tekniska utvecklingsrisker. Utgångspunkten för revisionen har varit hur de styrande dokumenten beträffande riskhantering som finns i Gryaabs ledningssystem (Verksamhetshandboken) har tillämpats under året. Revisionen har genomförts av Kvalitets- och miljöansvarig och

internrevisorer och följt den plan för uppföljning av intern kontroll 2019 som beslutades av styrelsen i oktober 2018. Vid revisionen noteras sammanlagt 0 avvikelser och 3 förbättringsområde. Styrelsen har godkänt rapporten.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Årets granskning av bolaget omfattar grundläggande granskning, systemet för styrning, uppföljning och kontroll, förrådsverksamheten samt uppföljande granskning. Granskningen visar att delar av bolagets verksamhet har brister eller förbättringsområden som behöver åtgärdas. Lekmannarevisorerna har lämnat följande rekommendation: Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen att stärka den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen genom att vidta lämpliga åtgärder för att omhänderta de brister som har framkommit i granskningen.

Styrelsen har inte fastställt en samlad riskbild för verksamheten i anslutning till beslutet om budget för 2019. Styrelsen informerades däremot om bolagets övergripande risker genom dokumentet Strategiska frågor 2018–2019 som utgjorde del av underlaget till styrelsens arbete med att ta fram ett inriktningsdokument för 2019.

En genomförd förbättring är att styrelsen i samband med beslut om budget för 2020, fastställt dokumenten Gryaabs verksamhetsrisker 2020 och Gryaabs strategiska risker 2020. I båda dokumenten utgår de identifierade riskerna från de övergripande riskområdena i bolagets riskhanteringsmodell. Det innebär att exempelvis ekonomiska risker beskrivs på både kort och lång sikt. Riskerna värderas utifrån sannolikheten för att de inträffar och vilka konsekvenser som de bedöms ha för verksamheten.

Ytterligare en förbättring som kommer att införas under 2020 är att tydligt ange för ovanstående risker vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras för de risker som har identifierats i de ovannämnda dokumenten.

Lekmannarevisorernas övergripande bedömning är att styrelsens ansvarstagande, avseende arbetet som ska ske inom ramen för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, i huvudsak är tillräckligt och ändamålsenligt. Men man ser också att styrelsen kan utveckla arbetet ytterligare. En generell bedömning är att styrelsen i större utsträckning kan involveras i riskhanteringsarbetet.

Den generella bedömningen har tagits med som ett förbättringsförslag.

2.8.2 Brukar-/kundorienterad kvalitetsledning

För Gryaab tolkas detta mål genom att se till att avledning och rening av avloppsvatten alltid fungerar.

I vår kärnverksamhet arbetar vi med att säkerställa avledning och rening nu och i framtiden. Bedömningar görs genom riksanalyser som är av operationell och strategisk karaktär.

I nuet handlar det om förebyggande underhåll, reservdelshållning etc. Ingen avbrott i avledningen eller reningen har förekommit.

I framtiden handlar det om prognos och planering. Se vidare under kapitel 2.2.1 viktiga framtidsfrågor.

2.8.3 Sponsring

Gryaab har inga sponsringsavtal.

2.8.4 Uppföljning av projekt inom gröna obligationer

Gryaab har för nuvarande ingen pågående projekt inom gröna obligationer

Kostnader

Projekt	Utfall 2019	Prognos 2020
-	-	-

Mätetal miljö

Projekt	Mätetal	Utfall 2019	Beräknat utfall 2020

2.9 Kommunala ändamålet och befogenheterna

Det kommunala ändamålet är att medverka i en långsiktigt hållbar samhällsutveckling genom att införa och driva system som kostnadseffektivt samlar in och behandlar avloppsvatten från ägarkommunerna. Gryaab har 2019 inte haft någon verksamhet som ligger utanför den beskrivningen.

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att äga och driva anläggningar för avloppsrening och behandla avloppsvatten och annan därmed förenlig verksamhet. Syftet med verksamheten är att verkställa den rening som delägarna i egenskap av huvudmän enligt va-lagstiftningen är skyldiga att vidta. Gryaab har under 2019 inte haft någon verksamhet som ligger utanför den beskrivningen.

Bolaget ska inte ha till syfte att bereda vinst åt aktieägarna. Bolaget ska i tillämpliga delar följa de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. och 8 kap. 3 c § kommunallagen, som innebär att verksamheten ska vara förenlig med den kommunala kompetensen och att kommunmedlemmarna ska behandlas lika, förbud att lämna stöd åt enskild och förbud att ta högre avgift än som svarar mot kostnaderna för de tjänster som tillhandahålls, såvida inte lag eller rättspraxis för viss verksamhet eller åtgärd medger undantag. Gryaab har under 2019 inte avvikit ovan nämnda förutsättningar.

3 Uppföljning av kommunfullmäktiges budget

3.1 Kommunfullmäktiges mål/inriktningar

Målen/inriktningar i kommunfullmäktiges budget för 2019 har varit en delunderlag till Gryaab's inriktningsdokument för 2019.

Ingen särskild fokus har lagts på målen/inriktningarna då dem inte berör Gryaab direkt eller indirekt.

Särskilt fokus har lagts på uppdraget: Stadens nämnder och bolag ges i uppdrag att erbjuda praktikplatser och olika former av sommarjobb till unga. Se under nästa kapitel.

3.2 Kommunfullmäktiges uppdrag till styrelsen

Uppdrag från kommunfullmäktiges budget	Har uppdraget genomförts? JA/Nej. Om inte ge en kort kommentar om orsak och eventuellt till vilken del uppdraget har genomförts
Stadens nämnder och bolag ges i uppdrag att erbjuda praktikplatser och olika former av sommarjobb till unga	Gryaab anser att måluppfyllelse har varit bra. Fler praktiker har genomförts för personer som står långt från arbetsmarknaden. Vid rekrytering av sommarjobbare har kraven reviderats (t.ex. har krav på körkort tagits bort) samt har en insats för att få en mer jämn könsfördelning gjorts. Under 2019 var mer än hälften av sommarjobbarna av det kvinnliga könet, som är en stor förbättring från tidigare år (10%).

4 Nyckeltalsredovisning

	Utfall 2019	Budget/målvärde 2019	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
De vi är till för					
Kostnad per debiterat vatten (kr/m3)	6,24	6,15	5,97	6,10	5,61
Kostnad per ansluten person (kr)	414,7	414,4	406,2	412,3	393,4
Verksamhet/ Processer					
Totalkväve (mg/l)	7,1	7,0	6,0	7,2	8,5
Totalfosfor (mg/l)	0,23	0,25	0,22	0,22	0,22
BOD7 (mg/l)	8,0	9,0	6,9	7,6	8,5
Tillrinning (miljoner m3)	141	N.A	123	138	123,4
Nederbörd (mm), normalnederbörd i Göteborg ca 800 mm	1 017	N.A	765	977	632
Kostnad el (mkr)	33,2	31,4	30,7	29,2	31,4
Förbrukning el (GWh)	40,93	43,5	41,06	41,48	40,59
Kostnad kemikalier (mkr)	26,7	22,0	21,8	19,9	15,3
Kostnad slamdeponi (mkr)	24,98	26,0	26,9	26,0	25,2
Intäkter biogas (mkr)	23,0	22,3	22,4	21,5	18,4
Produktion biogas (GWh)	74,0	75,0	73,9	73,4	72,7
Intäkter VP Göteborg Energi (mkr)	7,8	8,0	7,1	6,3	7,6
Intäkter slutna system och beh org avfall (mkr)	9,4	8,8	9,5	9,9	8,9
Medarbetare/ Personal					
Antal externa avgångar, tillsvidareanställda	5	N.A.	4	3	6
Antal rekryteringar, tillsvidareanställda	12	N.A.	8	4	8
Ekonomi/ägare					
Rörelseresultat	18,6	21,8	28,1	32,2	43,2

	Utfall 2019	Budget/målvärde 2019	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
Resultat efter finansiella poster	-2,6	-2,6	4,6	6,4	13,3
Soliditet	6,0	5,0	5,8	5,3	4,9
Eget kapital	14,4		13,4	13,5	13,9

5 Nyckeltalsredovisning

	Utfall 2019	Budget/målvärde 2019	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
Rörelseresultat	18 602	21 760	28 134	32 247	43 225
Resultat efter finansiella poster	-2 616	-2 595	4 638	6 416	13 275
Soliditet	6,0	5,0	5,8	5,3	4,9
Eget kapital	14 426	N.A.	13 435	13 499	13 866

GRYAAB - AVGIFTSFÖRDELNING 2019
SLUTAVRÄKNING

Totalt att fördela:	325 000 000 kr
Fast avgift fördelat på debiterat spillvatten (80%):	260 000 000 kr
Rörlig avgift fördelat på uppmätt avloppsvolym (20%):	65 000 000 kr

Kommun	Slutavräkning 2019 kr	Preliminärt debiterat under 2019 kr	Differens (Slutavräkn - prel.deb) kr
ALE	7 207 727	7 265 831	-58 104
HÄRRYDA	9 054 027	9 355 353	-301 326
KUNGÄLV	9 216 702	11 631 597	-2 414 895
LERUM	10 829 766	10 895 503	-65 737
MÖLNDAL	24 237 423	23 647 182	590 241
PARTILLE	12 888 402	13 261 874	-373 473
GÖTEBORG	251 565 953	248 942 659	2 623 294
TOTALT	325 000 000	325 000 000	0

Kommun	Debiterad spillvattenvolym		Uppmätt avloppsvolym		Avgift fördelat på debiterat spillvatten kr	Avgift fördelat på uppmätt avlopps- volym kr	Total avgift 2019	
	m ³	%	m ³	%			kr	%
ALE	1 111 272	2,12	3 578 170	2,62	5 506 862	1 700 865	7 207 727	2,2
HÄRRYDA*	1 479 782	2,82	3 620 589	2,65	7 332 998	1 721 029	9 054 027	2,8
KUNGÄLV	1 531 228	2,92	3 426 491	2,51	7 587 936	1 628 766	9 216 702	2,8
LERUM	1 786 456	3,40	4 159 206	3,04	8 852 708	1 977 058	10 829 766	3,3
MÖLNDAL	3 913 287	7,46	10 193 212	7,45	19 392 130	4 845 293	24 237 423	7,5
PARTILLE**	2 201 602	4,20	4 162 145	3,04	10 909 947	1 978 455	12 888 402	4,0
GÖTEBORG***	40 443 772	77,08	107 602 955	78,69	200 417 420	51 148 534	251 565 953	77,4
TOTALT	52 467 399	100	136 742 768	100	260 000 000	65 000 000	325 000 000	100

*uppmätt volym ökad med ((Industriparken: 60176 m3/år) + (Gökskulla och Fläskebotippen: 47997 m3/år) + (Bårhult:503 m3/år))

**uppmätt volym ökad med ((Golfbanan Partille: 59359 m3/år) - (Gökskulla: 47997 m3/år))

***uppmätt volym minskad med ((Industriparken: 60176 m3/år, (Golfbanan Partille: 59359, (m3/år))

****korrigering för recirkulation på Ryaverket, uppmätt flöde minskas med (56365 m3/år)

Göteborg 2020 - 01 - 22

Kretslopp och vatten

Emma Hansryd

Göteborgs Stad
Kretslopp och vatten

Arbetet med avgiftsfördelning genomfört av Kretslopp och vatten, Göteborgs Stad
Utveckling och projektavdelningen, Avloppsprojektenheten
Antje Koppen

GRYAAB 2019-12-31
FÖRDELNING AV AVLOPPSVATTENMÄNGD FRÅN ANSLUTNA KOMMUNER

KOMMUN	UPPMÄTT AVLOPPS- VOLYM		DEBITERAD SPILLVATTEN- VOLYM		DAGVATTEN OCH DRÄNVATTEN														
					Totalt (m³/år)	Fördelat på ledningslängd							Fördelat på total yta						
	(m³/år)	(%)	(m³/år)	(%)		(l/min,km)							(l/s,ha)						
						2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
ALE	3 578 170	2,6	1 111 272	2,1	2 466 898	41,7	32,2	46,2	43,8	46,9	50,7	39,4	0,10	0,07	0,11	0,10	0,10	0,10	0,08
HÄRRYDA	3 620 589	2,6	1 479 782	2,8	2 140 807	18,9	13,1	18,0	15,5	24,8	21,4	12,1	0,05	0,04	0,05	0,04	0,07	0,06	0,03
	3 426 491	2,5	1 531 228	2,9	1 895 263	24,9	12,9	17,8	15,8	21,4	28,3	16,9	0,04	0,02	0,03	0,02	0,03	0,04	0,02
LERUM	4 159 206	3,0	1 786 456	3,4	2 372 750	16,2	11,9	20,8	17,4	22,9	23,2	31,0	0,04	0,03	0,05	0,04	0,05	0,05	0,07
MÖLNDAL	10 193 212	7,5	3 913 287	7,5	6 279 925	40,8	25,9	34,7	26,0	38,5	40,5	31,4	0,07	0,04	0,06	0,04	0,06	0,07	0,05
PARTILLE	4 162 145	3,0	2 201 602	4,2	1 960 543	18,7	10,7	11,7	6,5	15,7	10,5	6,6	0,04	0,02	0,02	0,01	0,03	0,02	0,01
GÖTEBORG	107 602 955	79	40 443 772	77,1	67 159 183	78,2	63,1	75,9	63,1	85,9	76,5	63,1	0,15	0,12	0,14	0,12	0,16	0,14	0,12
TOTALT	136 742 768	100	52 467 399	100	84 275 369	55,7	43,3	53,5	44,3	60,8	55,6	45,4	0,11	0,08	0,10	0,09	0,12	0,11	0,08
									Nederbörd Barlastplatsen:		(mm/år)	1017	765	977	632	949	842	672	

KOMMUN	UPPMÄTT VOLYM/ DEBITERAD VOLYM							
	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
ALE	3,22	2,71	3,29	3,78	3,26	3,07	2,62	2,79
HÄRRYDA	2,45	1,95	2,36	2,20	2,90	2,63	1,95	2,59
KUNGÄLV	2,24	1,51	1,71	1,67	1,85	2,22	1,74	2,07
LERUM	2,33	1,96	2,78	2,52	3,04	3,04	2,62	3,20
MÖLNDAL	2,60	2,02	2,37	2,07	2,53	2,67	2,27	2,72
PARTILLE	1,89	1,50	1,54	1,32	1,76	1,51	1,29	2,01
GÖTEBORG	2,66	2,34	2,62	2,33	2,80	2,61	2,31	2,73
TOTALT	2,61	2,23	2,53	2,28	2,73	2,58	2,25	2,69

2020-01-22

ANSLUTNINGAR TILL RYAVERKET 2019-12-31

Sammanställning av uppgifter lämnade av respektive kommun.

KOMMUN	DEBITERAD SPILLVATTEN VOLYM m ³ /år	HUSHÅLLSAVLEDNING												ÖVRIG AVLEDNING	
		Antal personer	m ³ /år	Viktat medelvärde [liter/person, dygn]										m ³ /år	Motsv personekviv.
				2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010		
ALE	1 111 272	17 130	520 507	83	83	133	118	158	160	166	166	145	165	590 765	11 942
HÄRRYDA	1 479 782	25 453	1 112 425	120	122	117	117	102	120	116	116	116	118	367 357	7 426
KUNGÄLV	1 531 228	29 259	1 311 413	123	158	161	181	194	177	181	146	146	146	219 815	4 443
LERUM	1 786 456	35 000	1 275 433	100	124	124	123	121	123	127	130			511 023	10 330
MÖLNDAL	3 913 287	65 901	2 944 177	122	123	135	133	135	135	145	145	144	146	969 110	19 590
PARTILLE	2 201 602	38 200	1 792 693	129	127	130	133	129	136	132	133	137	140	408 909	8 266
GÖTEBORG	40 443 772	579 062	30 125 313	143	144	147	151	153	155	157	159	160	163	10 318 459	208 578
TOTALT	52 467 399	790 005	39 081 961	136	139	143	147	149	151	153	154	155	158	13 385 438	270 574

Övrig avledning utgör debiterad spillvattenvolym (m³/år) för samtliga industrier och övrig verksamhet.
Den beräknas som skillnaden mellan totalt debiterad volym och debiterad hushållsavledning för respektive kommun.

Med hushållsavledningen 136 l/p.d under 2019 har 270574 personekvivalenter för övrig avledning varit anslutna till Ryaverket, vilket är en ökning med ca 11749 pe jämfört med 2018.
Anslutning till Ryaverket 2018-12-31 är totalt 1060579 pe.

Göteborgs Stad
Kretslopp och vatten

Arbetet med avgiftsfördelning genomfört av Kretslopp och vatten, Göteborgs Stad
Utveckling och projektavdelningen, Avloppsprojekt
Antje Koppen

SPILLVATTEN TILL RYAVERKET 2019

Sammanställning av uppgifter lämnade av respektive kommun.

KOMMUN	2019	Antal Personer	DEBITERAD SPILLVATTEN VOLYM									
			Viktat medelvärde [liter/person, dygn]									
			2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
ALE	1 111 272	17 130	178	179	194	158	216	216	213	224	211	217
HÄRRYDA	1 479 782	25 453	159	168	162	162	161	161	184	174	151	156
KUNGÄLV	1 531 228	29 259	143	190	190	200	213	189	189	185	185	183
LERUM	1 786 456	35 000	140	146	140	140	137	140	153	156		
MÖLNDAL	3 913 287	65 901	163	166	183	177	186	179	182	190	192	195
PARTILLE	2 201 602	38 200	158	162	165	160	159	159	159	157	160	164
GÖTEBORG	40 443 772	579 062	191	194	196	201	202	204	207	209	211	215
TOTALT	52 467 399	790 005	162	172	176	171	182	179	184	185	185	188

KOMMUN	2019	Antal Personer	DEBITERAD SPILLVATTEN VOLYM [Mm3/år]									
			Miljoner m ³									
			2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
ALE	1 111 272	17 130	1,1	1,1	1,2	0,9	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
HÄRRYDA	1 479 782	25 453	1,5	1,6	1,5	1,5	1,4	1,43	1,59	1,49	1,28	1,30
KUNGÄLV	1 531 228	29 259	1,5	1,9	1,9	1,8	1,9	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5
LERUM	1 786 456	35 000	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	1,2	0,8		
MÖLNDAL	3 913 287	65 901	3,9	3,9	3,9	3,8	3,9	3,7	3,8	3,7	3,7	3,8
PARTILLE	2 201 602	38 200	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1	2,0	2,1	2,1
GÖTEBORG	40 443 772	579 062	40,4	40,4	40,3	40,6	40,3	40,0	39,9	39,8	39,8	40,1
TOTALT	52 467 399	790 005	52,5	53,0	52,8	52,4	52,5	51,8	51,4	50,6	49,6	50,0

GRYAAB - AVGIFTSFÖRDELNING 2020

BUDGET

Totalt att fördela:	328 000 000 kr
Fast avgift fördelat på debiterat spillvatten (80%):	262 400 000 kr
Rörlig avgift fördelat på uppmätt avloppsvolym (20%):	65 600 000 kr

Preliminärt debiteras under 2020 Kommun kr	
ALE	7 448 144
HÄRRYDA	9 234 582
KUNGÄLV	9 906 094
LERUM	11 058 794
MÖLNDAL	24 669 450
PARTILLE	13 263 482
GÖTEBORG	252 419 454
TOTALT	328 000 000

Kommun	Debiterad spillvattenvolym enligt prognos från kommunerna		Andel uppmätt avloppsvolym enligt mätning 2019	Avgift fördelat på debiterat spillvatten	Avgift fördelat på uppmätt avloppsvolym	Total avgift 2020	
	m3	%	%	kr	kr	kr	%
ALE	1 144 610	2,18	2,62	5 731 578	1 716 566	7 448 144	2,27
HÄRRYDA	1 497 302	2,86	2,65	7 497 666	1 736 915	9 234 582	2,82
KUNGÄLV	1 650 000	3,15	2,51	8 262 294	1 643 800	9 906 094	3,02
LERUM	1 810 000	3,45	3,04	9 063 486	1 995 308	11 058 794	3,37
MÖLNDAL	3 950 000	7,54	7,45	19 779 431	4 890 019	24 669 450	7,52
PARTILLE	2 250 000	4,29	3,04	11 266 764	1 996 718	13 263 482	4,04
GÖTEBORG	40 100 000	76,52	78,69	200 798 780	51 620 674	252 419 454	76,96
TOTALT	52 401 912	100,0	100,0	262 400 000	65 600 000	328 000 000	100,0

Göteborg 2020 - 01 - 22

Kretslopp och vatten

Emma Hansryd

Projekt och planering
Malin Olsson

Långtidsprognos, investeringar

Processbeskrivning

Ett projekt initieras av ledningsgruppen eller TUG (Teknisk utvecklingsgruppen). De projekt som initieras av ledningsgruppen är bland annat utifrån underhållsplaner eller projekt till följd av genomförda riskanalyser i olika nivåer. TUG är en tvärgrupp i linjeorganisationen som samordnar behov av teknisk utveckling och utifrån deras arbete kan behov av projekt uppstå. Samtliga dessa projekt inkluderas i en projektprioriteringslista som utgör grunden för långtidsprognosen. Arbetet med projektprioritering och långtidsprognosen följer sen arbetsstrukturen i bild 1.

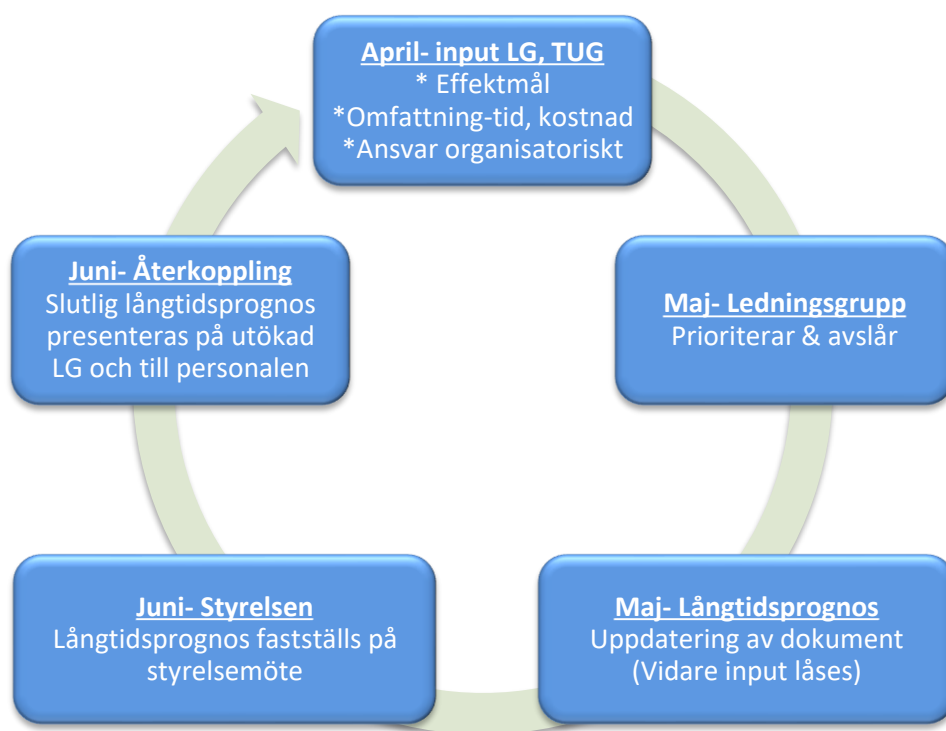

Bild 1. Årshjul avseende projektprioritering och långtidsprognos

Innan ett investeringsbeslut fattas genomförs en förstudie (beroende på projektets komplexitet) och en förprojektering. Först i förprojekteringen fastställs tidplan för när projektet ska genomföras och tidsangivelsen i långtidsprognosen blir låst. Förskjutning i tidplanen i långtidsprognosen beror till största del på tillgängliga resurser internt, vilka projekt som kan pågå samtidigt samt effektmål, dvs vilka behov behöver prioriteras.

Större investeringar

Dykarledning Mölndalsån

Under flertalet år har det pågått ett intensivt arbete med att inspektera de förbindelseledningar som Gryaab ansvarar för mellan tunnelavsnitten. Huvuddelen av ledningarna är nu inspekterade och har visat att samtliga undersökta ledningar är i mycket gott skick. Dock är det några ledningar där vi saknar redundans, bland annat ledningen under Mölndalsån, mellan Järnväsgatan och Mölndalsvägen och ett förstudie/förprojektering kommer att påbörjas i syfte att klargöra hur det kan skapas en redundans samt vilken kapacitet ledningen/ledningarna behöver ha. I och med att det byggs i stora delar av staden och även i detta området behöver Gryaabs planerade arbeten samordnas med övriga arbeten, vilket påverkar när ett genomförande blir aktuellt.

AS Uppgradering

Vår Aktivslamanläggning är en av Gryaabs mest energiförbrukande reningsprocesser. Det är också en äldre anläggningsdel som till delar börjar nå sin tekniska livslängd. Under några år har det pågått en omfattande förstudie i syfte att klargöra vad som behöver göras för att energieffektivisera och vilken utrustning som behöver ersättas för att säkerställa driften över tid. Efter att förstudien är klar påbörjas förprojektering för de delar där en investering behövs och då fastställs också tidplan för en investering.

Ombyggnad BB

Projektet avser ombyggnad av befintliga Biobäddar. Dels är behovet att öka reningskapaciteten och dels börjar anläggningen nå sin tekniska livslängd.

Gryaab är i startgruperna i planeringen av en omfattande utbyggnad av Ryaverket som nu har en tidplan på 15 år. En eventuell ombyggnad av biobäddarna och på vilket sätt kommer att inkluderas i det större projektet, vilket gör att tiden för när investeringen genomförs är mycket osäker.

Pumpstation IN

Ryaverkets inloppspumpstation är från när verket byggdes, även huvuddelen av den maskinella utrustningen. Under 2019 har det gjorts en utredning i syfte att klargöra vilken kapacitet pumpstationen har i kombination med den redundans som behövs, samt fastställa en prognos för hur länge pumpstationen är tillräcklig. Denna utredning är i slutfasen och utifrån det påbörjas en förstudie i syfte att identifiera vilka åtgärder som är möjliga för att säkerställa inloppspumpningen framöver.

Även detta projekt kommer på sikt att inkluderas i det stora utbyggnadsprojektet. Tiden för när investeringen behöver göras bli tydligare utifrån pågående utredning och kommande förprojektering.

U0, utbyggnadsprojekt

2009 ställde Länsstyrelsen krav på att Gryaab ska komma in med en ansökan om nytt tillstånd för hela verksamheten i god tid, så att ett nytt tillstånd enligt Miljöbalken kan tas i anspråk under år 2018. Ansökan färdigställdes och lämnades in till Länsstyrelsen i Västra Götaland i september 2017. Den har sedan dess genomgått sedvanlig behandling hos myndigheterna med

krav på kompletteringar och remissomgångar. Nu ligger den hos Miljöprövningsdelegationen för beslut.

Länsstyrelsens bedömning är att Miljökvalitetsnormen för 2027 riskeras om Gryaab får tillstånd enligt ansökan. Samtidigt säger Länsstyrelsen att om Gryaab är villigt att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad så är det möjligt att göra en annan bedömning av påverkan på Miljökvalitetsnormerna. Då kan ett nytt tillstånd medges och ett sådant tillstånd bör inte betraktas som ett "äventyrande av möjligheten att uppnå Miljökvalitetsnormen".

Gryaab har i sitt svar på bemötandet tillmötesgått Länsstyrelsen i denna del genom att föreslå ett utökat utredningsvillkor om Ryaverkets utformning efter 2035. Utredningen ska utmynna i en programhandling som utgör underlag för beslut om fortsatt projektering. Ombyggnaderna ska avse utökad reningskapacitet både för att kunna behandla avloppsvattnet från en växande befolkning och samtidigt uppnå minskade utsläpp. Utredningen planeras vara klar inom 5 år.

Ett av Gryaabs huvuduppdrag är att säkra avloppsvattenreningen för regionen. Gryaabs styrelse tog därför i maj 2019 ett inriktningsbeslut om att påbörja denna utredning redan 2020 även om nytt miljötillstånd inte finns. En budget för utredning under 2020 fastslogs sedan i oktober och en prognos har lagts in i långtidsprognosen.

År				2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
Område/objekt	Grön (*)	Kategori 1-3 (**)	Sannolikhet	Inv. kostn Brutto	Inv. kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Inv.kostn Brutto	Totalt inv.kostn. 2020-2024	Totalt inv.kostn. 2025-2030	Totalt inv.kostn. 2020-2030
Nyinvesteringar																		
Kontrollstation AS/ES		3	50%	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Förråd och laddning		3	30%	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5
Ventilation tunnlar		3	50%	0	1	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	11
Slamtömningsstation Lerum		2	100%	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Nödutlopp banantomt		2	50%	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Ombyggnad BB	Grön (*)	3	50%	0	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0	50	100	150
Slamdirektiv	Grön (*)	3	50%	0	0	0	0	20	35	10	0	0	0	0	0	28	5	33
Pumpstation IN		3	50%	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0	0	0	150	0	150
Tömningsssystem		3	100%	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Dykarledning Mölndalsån		3	70%	0	0	0	25	60	0	0	0	0	0	0	0	60	0	60
Säkerhet yttre kulvert		3	100%	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Utrymningsväg hydraulikrum IN		3	50%	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Flytt dysvatten inlopp	Grön (*)	3	70%	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
Anläggningsändringar		3	100%	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	6	11
ES-testbassänger		2	100%	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Rökdektektorer		1	100%	0	1,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Övrigt		3	100%	0	0	0	0	50	50	50	50	50	50	500	500	100	1 200	1 300
Summa Nyinvesteringar (Mkr)				1	12	16	75	153	169	106	101	51	51	501	501	424	1 311	1 735
Reinvesteringar																		
Underhåll av äldre anl.delar		3	100%	5	6	10	10	15	15	15	15	15	15	15	15	56	90	146
LAB - inventarier		3	100%	2	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	15	30	90	120
Anläggningsändringar		3	100%	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	15	18	33
Byte luckor		3	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SF UH		1	100%	9	4	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	4	14	18
Bräcke, skorsten		2	100%	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Sandupptag, sandfång		3	100%	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Portbyte TU		2	100%	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Vent.aggregat FL9		2	100%	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Nytt serversystem		2	100%	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Ställverk BB		2	100%	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Elkomponentutbyte		1	100%	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Centralbyte BG		2	100%	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Belysning SF		2	100%	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
IT Inventarier		2	100%	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Ombyggnad CB		2	100%	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Elöversyn IN		2	100%	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5
El översyn FS		2	100%	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5
Ventilation IN CB		1	100%	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuum IN		1	100%	0	6	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10
AS Uppgradering		3	100%	0	0	20	30	30	0	0	0	0	0	0	0	80	0	80
SA Transportband		1	100%	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varbergsgatan, automatisering		1	100%	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bilvåg		2	100%	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Slamtömningsstn sandfång & provtagning		3	70%	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Grovgaller 4		1	100%	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Byte reläskydd HS ställverk		1	100%	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Övrigt (korrigerat för sannolikhet)			100%	0	-3	3	56	66	122	160	155	205	205	55	55	244	835	1 079
Summa Reinvesteringar				37	32	49	110	138	156	201	196	239	239	89	89	484	1 053	1 538
Summa Investeringar (Mkr)				38	44	65	185	291	325	307	297	290	290	590	590	909	2 364	3 273
Fasta priser (****)																		
Reducering index (-%)				0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
Summa Fasta Priser (Mkr)				38	44	65	185	291	325	307	297	290	290	590	590	909	2 364	3 273

Investeringsprognos för period 2020 - 2030 (mnkr)
(All inmatning görs i vita fält)

Nyinvesteringar (mnkr)	Grön (*) X	Kategori (**) 1-3	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt 2020-2024	Totalt 2025-2030	Totalt 2020-2030
Område/Objekt 1			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ombyggnad BB	Grön (*) X	3	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0	100	200	300
Pumpstation IN		3	0	0	100	100	100	0	0	0	0	0	0	300	0	300
Dykarledn. Mölndalsån		3	0	0	25	60	0	0	0	0	0	0	0	85	0	85
Utbyggnadsprojekt U0	Grön (*) X	2	0	0	0	0	0	100	100	200	200	500	500	0	1 600	1 600
Diverse mindre projekt			11	17	14	71	86	61	51	51	51	51	51	199	316	515
7			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Övrigt			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa Nyinvesteringar (mnkr)			11	17	139	231	286	261	251	251	251	551	551	684	2 116	2 800
Egenfinansieringsgrad Nyinvesteringar			100%	100%	22%	9%	19%	25%	33%	46%	48%	21%	21%	50%	32%	40%
Reinvesteringar (mnkr)			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt 2020-2024	Totalt 2025-2030	Totalt 2020-2030
Område/Objekt 1			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diverse reinv.			33	48	46	60	39	46	46	39	39	39	39	226	248	474
3			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Övrigt			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa Reinvesteringar			33	48	46	60	39	46	46	39	39	39	39	226	248	474
Summa Investeringar (mnkr)			44	65	185	291	325	307	297	290	290	590	590	910	2 364	3 274
Egenfinansieringsgrad Tot			100%	100%	42%	27%	29%	36%	43%	53%	55%	26%	26%	60%	40%	49%
Fasta priser (****)																
Reducering index (-%)			0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
Summa Fasta Priser (mnkr)			44	65	185	291	325	307	297	290	290	590	590	910	2 364	3 274

Upplåningsbehov (***)			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt 2020-2024	Totalt 2025-2030	Totalt 2020-2030
Totalt (mnkr)			0	0	108	211	232	197	168	136	130	436	436	551	1 503	2 054

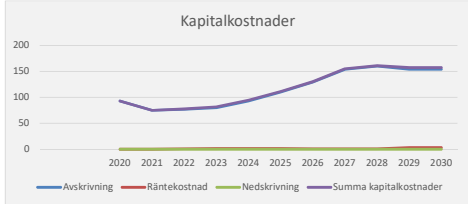
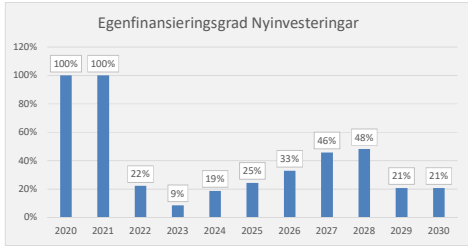
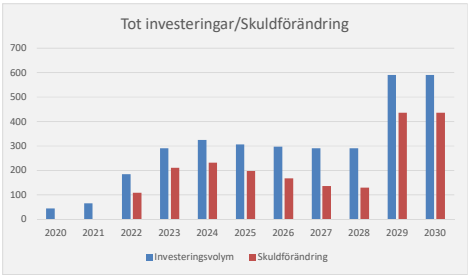
Kapitalkostnader (mnkr)			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt 2020-2024	Totalt 2025-2030	Totalt 2020-2030
Avskrivning			93	75	77	80	93	110	129	154	160	154	154	1 279	861	2 140
Räntekostnad			0	0	1	2	2	1	1	1	1	3	3	15	11	27
Nedskrivning			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa kapitalkostnader			93	75	78	82	95	111	130	155	161	157	157	1 294	872	2 167

Fördelning investeringsvolymen för 2020 (mnkr)

Investeringsvolym 2020	2020	Ev. justering %	Justerad inv.volym 2020	P1 Jan - Mars	P2 Apr - Maj	P3 Juni - Aug	P4 Sept - Dec	Summa-kontroll p1 - p4
Fördelat/period (mnkr)	44	0%	44	10	12	10	12	44

Fördelning upplåning för 2020 (mnkr)

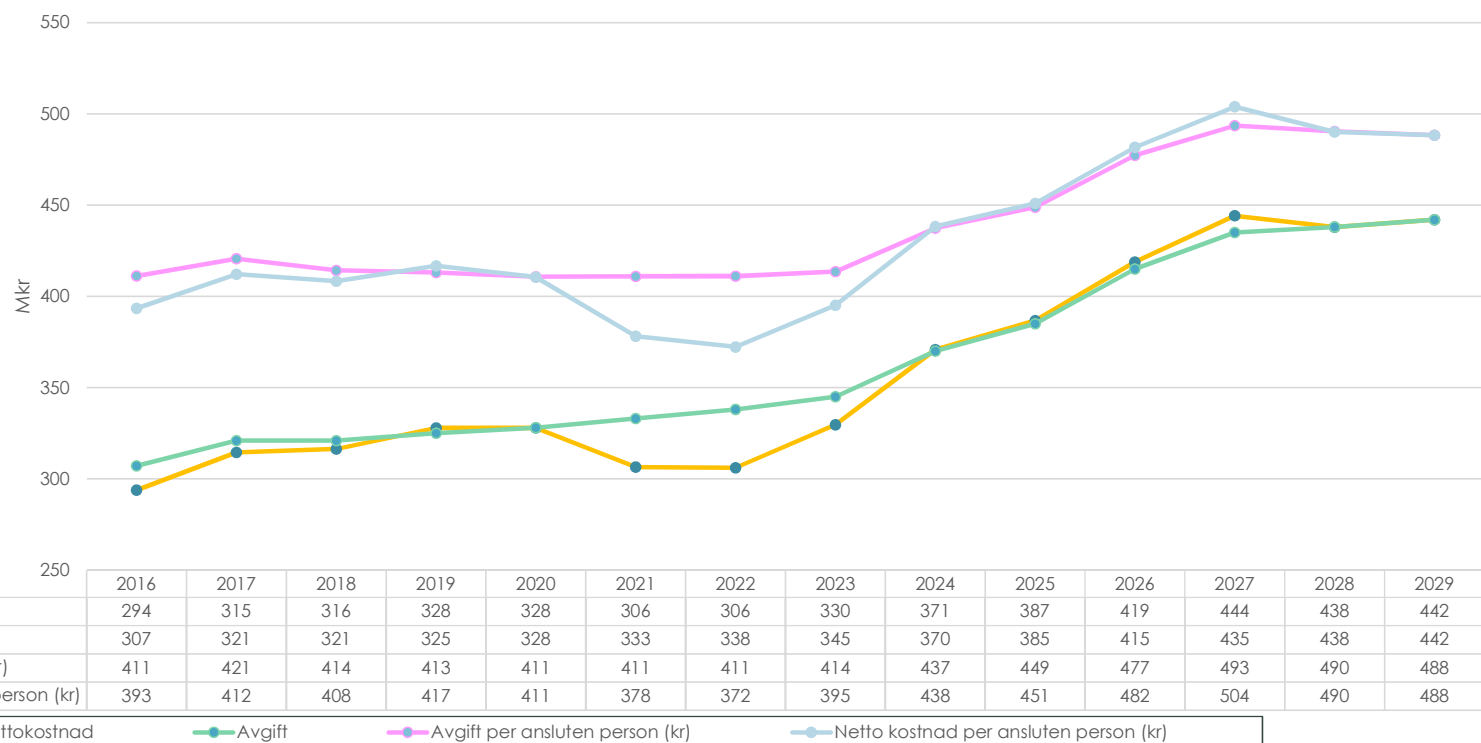
Upplåningsbehov 2020	2020	P1 Mars	Jan - April - Maj	P2 April - Maj	P3 Juni - Aug	P4 Sept - Dec	Summa-kontroll p1 - p4
Fördelat/period (mnkr)	0	0	0	0	0	0	0

Ekonomisk långtidsplan GRYAAB 2020-2030, Verksamhetsplan och budget 2020

	Resultat	Resultat	Resultat	Prognos	Budget	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend	Trend
Ar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Antal personer ansluten	746882	763 064	774 905	786 746	798 588	810 429	822 270	834 111	845 953	857 794	869 635	881 476	893 318	905 159	917 000
Avgift per ansluten person (kr)	411	421	414	413	411	411	411	414	437	449	477	493	490	488	489
Avgift till anslutna kommuner	307	321	321	325	328	333	338	345	370	385	415	435	438	442	448
Övriga intäkter	42	44	42	42	41	42	43	44	48	49	50	51	52	54	56
Driftskostnader	-220	-231	-235	-246	-257	-262	-255	-259	-284	-279	-285	-290	-296	-302	-308
Avskrivningar	-86	-102	-100	-101	-93	-74	-80	-93	-110	-129	-154	-173	-160	-157	-157
Finansnetto	-30	-26	-24	-23	-20	-12	-14	-21	-24	-27	-29	-32	-34	-37	-42
Totala nettokostnader Mkr	-294	-315	-316	-328	-328	-306	-306	-330	-371	-387	-419	-444	-438	-442	-452
Netto kostnad per ansluten person (kr)	-393	-412	-408	-417	-411	-378	-372	-395	-438	-451	-482	-504	-490	-488	-492
Årligt resultat	13	6	5	-3	0	27	32	15	-1	-2	-4	-9	0	0	-4
Obeskattade reserver	83	90	94	91	91	118	150	165	164	163	159	150	150	150	146
Eget kapital (inkl. 78% av obes.k.reserv,)	78	84	88	86	86	107	132	144	143	142	139	131	131	131	129
Avgiftsförändring				1%	1%	2%	2%	2%	7%	4%	8%	5%	1%	1%	1%

Avgift till anslutna kommuner 2020 - 2030 Mkr

Gryaab AB

– granskning av verksamhetsåret 2019

2020-01-16

Januari 2020
Gryaab AB – granskning av verksamhetsåret 2019
Diarienummer: 0165/19
Stadsrevisionen i Göteborgs Stad
Yrkesrevisor: Magnus Braxenholm
www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Granskning av verksamheten	5
2.1	Grundläggande granskning	5
2.1.1	Iakttagelser	5
2.1.2	Bedömning	6
2.2	Systemet för styrning, uppföljning och kontroll.....	6
2.2.1	Utgångspunkter i granskningen	6
2.2.2	Iakttagelser	9
2.2.3	Bedömning	14
2.3	Förrådsverksamheten	14
2.3.1	Utgångspunkter i granskningen	14
2.3.2	Iakttagelser	15
2.3.3	Bedömning	18
2.4	Uppföljning av intern kontroll över direktupphandlingar	18
2.4.1	Iakttagelser	19
2.4.2	Bedömning	20
3	Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering	20
4	Språkbruk och revisionstermer.....	21

1 Sammanfattning

Styrelse och verkställande direktör ansvarar för att bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter, bolagsordning samt ägardirektiv.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Årets granskning av bolaget omfattar:

- grundläggande granskning
- systemet för styrning, uppföljning och kontroll
- förrådsverksamheten
- uppföljande granskning.

Granskningen visar att delar av bolagets verksamhet har brister eller förbättringsområden som behöver åtgärdas. Därför lämnar vi följande rekommendation:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen att stärka den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen genom att vidta lämpliga åtgärder för att omhänderta de brister som har framkommit i granskningen.

I övrigt bedömer vi att bolaget har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

2 Granskning av verksamheten

Styrelse och verkställande direktör ansvarar för att bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter, bolagsordning samt ägardirektiv.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen av verksamheten omfattar en grundläggande del, som är en översiktlig granskning av bolagets ledning och styrning samt interna kontroll, flera fördjupade granskningar samt uppföljning av tidigare års granskning.

2.1 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Det innebär att revisorerna löpande följer styrelsens protokoll och handlingar och informerar sig om verksamheten. Granskningen omfattar följande delar:

- följsamhet mot kommunfullmäktiges ägardirektiv
- följsamhet mot kommunfullmäktiges riktlinjer och direktiv för Göteborgs Stads bolag
- följsamhet mot generellt ägardirektiv för Renova AB, Gryaab AB och Grefab
- följsamhet mot kommunfullmäktiges budget
- följsamhet mot kommunfullmäktiges riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll
- följsamhet mot kommunfullmäktiges regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning
- styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi
- beslutsunderlag
- hantering av särskilda uppdrag från kommunstyrelsen/kommunfullmäktige.

2.1.1 Iakttagelser

Den grundläggande granskningen visar inte på några avvikelser. En fördjupad granskning har genomförts av systemet för styrning, uppföljning och kontroll. Se granskningen nedan.

2.1.1.1 Övriga iakttagelser

Huvudmannen, kretslopp och vattennämnden, har inte fastställt en särredovisning för Göteborgs Stads totala va-anläggning, enligt lagen om allmänna vattentjänster § 50. Som en följd av stadens organisation av va-verksamheten är det av vikt att kretslopp och vattennämnden, kommunstyrelsen

och Gryaab AB samverkar för att ta fram de processer som behövs för att upprätta en fullständig särredovisning. Stadsrevisionen kommer att följa detta arbete.

2.1.2 Bedömning

Lekmannarevisorernas översiktliga bedömning är att bolaget i huvudsak har en tillfredsställande ledning och styrning, samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som har omfattats av den grundläggande granskningen.

Förbättringsområden har identifierats inom granskningen av systemet för styrning, uppföljning och kontroll. Vi hänvisar därför till bedömningen på sidan 14.

2.2 Systemet för styrning, uppföljning och kontroll

2.2.1 Utgångspunkter i granskningen

Av fullmäktiges riktlinjer framgår att styrelsens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten ska vara systematisk, förebyggande och utvecklingsinriktad och med rimlig grad säkerställa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt, effektivt och långsiktigt bidra till en hållbar utveckling och en god ekonomisk hushållning utifrån ett helhetsperspektiv. Det ska säkerställas att lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer följs samt att verksamhetsinformation och finansiell rapportering är tillförlitlig och tillräcklig.

Med rimlig grad avses att en avvägning ska göras mellan kontrollkostnad och kontrollnytta. Förutom ekonomiska faktorer ska förtroendet hos allmänhet, de som verksamheten riktar sig till och intressenter vägas in.

2.2.1.1 System för styrning, uppföljning och kontroll

Styrningen, uppföljningen och kontrollen av verksamheten ska bidra till att oavsiktliga och avsiktliga fel och brister kan upptäckas i tid, samt säkra tillgångar och förhindra förluster. Styrelsen ska därför ha ett effektivt system för styrning, uppföljning och kontroll som är dokumenterat i de delar det bedöms som verkningsfullt.

Med system avses det ramverk av systematik, struktur och kultur som styrelsen använder sig av för att styra mot måluppfyllelse och fullgörande av uppdrag. Fullmäktiges riktlinje lyfter följande beståndsdelar som en fingervisning om vad som generellt sett brukar ingå i ett ramverk:

- ledstjärnor för det som ska uppnås; vision, policydokument, mål, strategi, plan
- arbetssätt, arbetsformer, processer

- organisationsstruktur
- roller, ansvar, delegeringsordning, beslutsvägar
- rutiner, arbetsbeskrivning
- mätsystem och mått
- stödsystem (it, kompetensförsörjning, ekonomistyrning etcetera)
- organisationskultur, värderingar, gemensamma förhållningssätt.

Den sista punkten bedöms vara särskilt viktig. Systemet för styrning, uppföljning och kontroll är helt beroende av organisationens och i synnerhet högsta ledningens förhållningssätt till det. Ledningens agerande måste stödja efterlevnaden av överenskomna arbetssätt och korrekt agerande överlag. Att motverka oegentligheter är en självklarhet.

2.2.1.2 Riskhantering

En risk är en sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de (negativa) konsekvenser som händelsen kan leda till.¹

En risk kan beskrivas som en möjlig händelse som ännu inte har inträffat. En brist är något som redan har inträffat. Åtgärd för en risk bidrar till minskad sannolikhet för att risken inträffar och/eller (om risken ändå inträffar) att konsekvensen mildras. Åtgärd för en brist bidrar till att reparera en redan inträffad risk. En risk kan formuleras utifrån en konstaterad brist, men det är risken som ska hanteras (exempelvis att bristen uppstår igen eller att konsekvensen förvärras). Riskhantering handlar alltså om att ligga steget före.

Riskhantering är i grunden en fråga om att hantera osäkerheter och avser samordnade aktiviteter för att styra och leda en organisation med avseende på risk. Enligt fullmäktiges riktlinje ska riskhantering integreras i styrning och beslutsfattande, samt bidra till att säkerställa att verksamhetens mål uppnås och att dess uppdrag kan genomföras. Därav ska riskhantering ske kontinuerligt inom väsentliga verksamhetsområden, processer och projekt samt vid större förändringar i verksamheten. Ansvaret för detta vilar ytterst på styrelsen.

Att identifiera, analysera och utvärdera risker (riskbedömning), och därefter besluta om hur riskerna ska behandlas och följas upp, är en del av riskhanteringen. Riskidentifiering innebär att kartlägga risker i verksamheten vilket kräver en systematisk informationsinhämtning. Risken för förekomst av oegentligheter ska alltid vara en del av riskhanteringen.² De aktiviteter som genomförs inom ramen för riskhanteringen bör vara spårbara, därav bör processen dokumenteras. För att säkerställa att stadens verksamheter bedrivs med en tillfredsställande styrning, uppföljning och kontroll av risker behöver det finnas systematik och arbetssätt som kontinuerligt säkerställer ovanstående.³

¹ Risk- och sårbarhetsanalyser, Vägledning statliga myndigheter, KBM 2006:4, sidan 13

² Kommunfullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll § 3

³ Göteborgs Stads vägledning för styrning, uppföljning och kontroll – risk

Syftet med granskningen är att bedöma om styrelsens ansvarstagande, vad gäller det arbete som ska ske inom ramen för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, är tillräckligt och ändamålsenligt.

2.2.1.3 Revisionskriterier

Bedömningsgrunden för granskningen utgörs av kommunfullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll⁴ som omfattar samtliga nämnder och helägda bolag. När det gäller delägda bolag ska, med beaktande av kommunallagen, så långt som möjligt stadens inflytande som delägare säkerställas i aktieägaravtal och ägardirektiv.⁵ Det generella ägardirektivet för de delägda bolagen anger att bolagsstyrelsen är skyldig att förhålla sig till av Göteborgs Stads beslutade anvisningar och riktlinjer, policydokument med mera som berör bolagets verksamhet.

Göteborgs Stads vägledning för styrning, uppföljning och kontroll – risk, med utgångspunkt i riktlinjen, syftar till att konkretisera begrepp kopplat till risk och ge förslag på hantering.

Avsteg från fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll ska beslutas av kommunstyrelsen. Nedan följer en beskrivning av väsentliga delar som ingår i granskningen.

2.2.1.4 Samlad riskbild⁶

I samband med framtagandet av budget/affärsplan ska riskhanteringen för olika riskområden sammanställas i en samlad riskbild för bolagsstyrelsens verksamhetsområde. Den samlade riskbilden ska beskriva vilka riskreducerande åtgärder som redan har införts för att minska risker och vilka nya åtgärder som behöver vidtas. Det är varken lämpligt eller önskvärt att lyfta samtliga identifierade risker till bolagsstyrelse utan istället behöver en värdering och prioritering göras. Syftet med riskbilden är att få en uppfattning om verksamhetens mest väsentliga risker utifrån ett bolagsstyrelseperspektiv.

2.2.1.5 Intern kontrollplan⁷

Utifrån den samlade riskbilden ska en intern kontrollplan upprättas. Den ska innehålla de områden/processer som särskilt ska granskas under kommande verksamhetsår för att verifiera att redan införda åtgärder har fått avsedd effekt. Den interna kontrollplanen bygger på den samlade riskbilden och ska fungera som övervakningsplan. Genom att ifrågasätta befintliga åtgärder, och vid behov

⁴ Riktlinjen reviderades efter beslut i kommunfullmäktige 2019-09-12. De ändringar som har genomförts har inte haft någon påverkan på de iakttagelser och bedömningar som görs i granskningen förutom att paragrafer har ändrats och förtydliganden har gjorts. I fotnot markeras de nya paragraferna (§).

⁵ Generellt ägardirektiv för Renova AB, Gryaab AB och Grefab

⁶ Fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll § 11 (§ 16) och Göteborgs Stads vägledning för styrning, uppföljning och kontroll – risk, sidan 8

⁷ Fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll § 12 (§ 17) och Göteborgs Stads vägledning för styrning, uppföljning och kontroll – risk, sidan 9

komma med förbättringsförslag (nya åtgärder), ges en bild av om de åtgärder som har införts/beslutats fungerar som det var tänkt.

2.2.1.6 Beslut⁸

I anslutning till beslut om budget/affärsplan ska styrelsen fastställa en samlad riskbild och en intern kontrollplan.

2.2.1.7 Uppföljning och utvärdering⁹

Efter riskbehandlingen behöver vidtagna åtgärder följas upp. En bedömning behöver också göras av om åtgärderna har haft avsedd effekt eller om nya åtgärder krävs.

Uppföljning av verksamhetens riskbild och beslutade åtgärder ska ingå som en del av den löpande uppföljningen. Uppföljningen av intern kontrollplan ska ske i den omfattning som fastställs av bolagsstyrelsen.

Bolagsstyrelsen ska årligen utvärdera och förbättra effektiviteten i det egna systemet för styrning, uppföljning och kontroll. I detta arbete ingår att erhålla information och rapportering avseende resultat av såväl genomförda interna uppföljningar och utvärderingar, som iakttagelser från extern revision och övrig tillsyn.

Som en del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt ska respektive nämnd/bolagsstyrelse, i samband med årsrapportens upprättande, rapportera resultatet från utvärdering samt lämna en bedömning om systemet för styrning, uppföljning och kontroll fungerar på ett betryggande sätt.

2.2.1.8 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer samt stickprov av två kontroller i den interna kontrollplanen för 2019.

2.2.2 Iakttagelser

2.2.2.1 Egna rutiner och processen

Granskningen har visat att bolaget har dokumenterat sitt övergripande riskhanteringsarbete i dokumentet *Gryaabs riskhanteringsmodell*, som ingår i bolagets verksamhetshandbok. Dokumentet syftar till att beskriva hur bolaget arbetar med övergripande risker som underlag för arbetet med intern kontroll. Det framgår att riskhanteringen sker inom ramen för ett antal övergripande

⁸ Fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll § 13 (§ 18)

⁹ Fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll § 25, 26, 29 och Göteborgs Stads vägledning för styrning, uppföljning och kontroll – risk, sidan 8

riskområden. Verkställande direktören ansvarar för att dokumentet hålls uppdaterat. Den senaste revideringen genomfördes den 30 augusti 2019.

Av intervjuerna framgår att bolaget årligen genomför löpande riskanalyser/riskvärderingar inom de riskområden som följer av riskhanteringsmodellen, exempelvis ekonomiska risker. Vi har noterat att det för varje riskområde finns ett rutindokument som ingår i verksamhetshandboken och beskriver hur riskhanteringen ska ske. Rutinerna gäller för en bestämd period och ses över regelbundet. Dokumenten fastställs i regel av verkställande direktören. För flera rutiner tillkommer ytterligare specifik styrande dokumentation och riskanalyser. Vi har till exempel noterat att rutinen för riskområdet operativa risker utgör ett övergripande ramverk för flera specificerade risker på operativ nivå, såsom processrisker och arbetsmiljörisker. För varje sådant mer specificerat riskområde följer en separat rutin.

Av intervjuerna framgår att en särskild modell för tolerabel riskhantering används som ett stöd i riskbedömningarna. Modellen beskrivs i dokumentet *Gryaabs tolerabla risknivå* som fastställs av verkställande direktören. Identifierade risker inom riskområdena kategoriseras utifrån sannolikheten för att de inträffar och vilken konsekvens det i så fall skulle bedömas medföra. Båda skalorna är femgradiga. För *röda risker* vidtas särskilda konsekvensbegränsande eller sannolikhetsbegränsade åtgärder. *Gula risker* ska avvägas mot kostnadsnyttan och kontrolleras via exempelvis rondering, rutiner och skyddsåtgärder. Risker i den tredje och sista kategorin, *gröna risker*, bedöms som tolerabla och kan minimeras om möjligt med ringa medel.

Vi har noterat att oegentlighetsrisker utgör ett av de övergripande riskområdena i riskhanteringsmodellen. Området beskrivs som ”Risker för att oegentligheter inom bolaget sker som kan skada brukarnas och allmänhetens förtroende till företaget”. Till riskområdet hör en rutin som har fastställs av verkställande direktören och som för närvarande gäller till den 4 oktober 2020. Av rutinen framgår att stabschefen ansvarar för att årligen genomföra och dokumentera stickprovskontroller av inköp och utbetalningar, ersättning för personliga utlägg och ersättning för arvoden till styrelseledamöter.

Granskningen har även visat att det finns en grupp på totalt sju internrevisorer inom bolaget. De tjänstgör enligt dokumentet *Rullande schema, uppdrag som internrevisor* som ingår i verksamhetshandboken. Enligt dokumentet är schemat för rollen som internrevisor rullande på tre år. Bolagets kvalitets- och miljöansvarig är samordnare för gruppen. De övriga sex internrevisorerna hämtas från de olika avdelningarna inom bolaget. Internrevisorer byts ut varje år för att säkerställa att det alltid finns några erfarna i gruppen. Av intervju med kvalitets- och miljöansvarig framgår att inte alla internrevisorerna involveras i uppföljningen av den interna kontrollplanen. De flesta internrevisorerna reviderar verksamheten utifrån ISO och REVAQ.¹⁰

¹⁰ REVAQ är ett certifieringssystem för hållbar återföring av växtnäring, minskat flöde av farliga ämnen till reningsverk och hantering av risker på vägen dit. Certifieringen innebär att ett reningsverk

2.2.2.2 Samlad riskbild

Granskningen har visat att styrelsen inte har fastställt en samlad riskbild för verksamheten i anslutning till beslutet om budget för 2019. Av intervjuerna framgår att styrelsen informerades om bolagets övergripande risker genom dokumentet *Strategiska frågor 2018–2019*. Dokumentet uppges ha utgjort ett underlag till styrelsens arbete med att ta fram ett inriktningsdokument för 2019, som pågick under våren 2018. Styrelsen beslutade om inriktningsdokumentet den 19 juni 2018. Vi har noterat att dokumentet *Strategiska frågor 2018–2019* inte fanns med i beslutsunderlaget.

Det framgår av bolagets interna kontrollplan för 2019 att den så kallade åtgärdsplanen, som tidigare var obligatorisk för styrelsen att anta enligt riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll, ingår i dokumentet *Strategiska frågor 2018–2019*. Kravet på en separat åtgärdsplan har tagits bort men kravet på riskreducerande åtgärder, som fastställs på styrelsenivå, kvarstår. Åtgärderna ska numera framgå direkt av den samlade riskbilden. Vi har därmed noterat att styrelsen inte har beslutat om riskreducerande åtgärder för identifierade risker i en åtgärdsplan eller i en samlad riskbild.

Styrelsen har den 24 oktober 2019, i samband med beslut om budget för 2020, fastställt dokumenten *Gryaabs verksamhetsrisker 2020* och *Gryaabs strategiska risker 2020*. Av intervjuerna framgår att dokumenten är en uppdelning av dokumentet *Strategiska frågor 2018–2019* i syfte att tydliggöra tidsperspektivet. Verksamhetsrisker avser risker på noll till fem år och strategiska risker berör risker på fem till 100 år. I båda dokumenten utgår de identifierade riskerna från de övergripande riskområdena i bolagets riskhanteringsmodell. Det innebär att exempelvis ekonomiska risker beskrivs på både kort och lång sikt. Riskerna värderas utifrån sannolikheten för att de inträffar och vilka konsekvenser som de bedöms innebära för verksamheten.

Vi har noterat att det inte alltid framgår vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras för de risker som har identifierats i de ovannämnda dokumenten. När det gäller verksamhetsriskerna hänvisas enbart till pågående åtgärder. För en majoritet av verksamhetsriskerna har det inte bedömts som nödvändigt att införa några ytterligare åtgärder. Enligt uppgift från bolaget bygger detta på att riskerna inte har kategoriserats som gula eller röda enligt modellen för tolerabel riskhantering, varför inga ytterligare åtgärder behöver vidtas.

2.2.2.3 Intern kontrollplan

Granskningen har visat att styrelsen den 25 oktober 2018 har fastställt *Revisionsplan för uppföljning av internkontroll 2019* som utgör intern kontrollplan för 2019. Den innehåller följande fem riskområden:

- strategiska risker

bedriver ett aktivt uppströmsarbete, arbetar med ständiga förbättringar av avloppsreningsverket och är öppen med all information” (Svenskt Vatten. REVAQ frågor och svar).¹⁰

- operativa risker
- ekonomiska risker
- oegentlighetsrisker
- tekniska utvecklingsrisker.

Granskningen har även visat att styrelsen den 24 oktober 2019 har fastställt en intern kontrollplan för 2020.

2.2.2.4 Stickprovsgranskningen

För varje riskområde i intern kontrollplanen finns ett antal kontrollaktiviteter och rutiner kopplade. Av intervju med kvalitets- och miljöansvarig framgår att denne, som samordnare för internrevisionen, har begärt in dokumentation från och intervjuat ansvariga tjänstepersoner om hur kontrollerna har utförts.

I granskningen har vi tittat särskilt på två kontroller i den interna kontrollplanen för 2019, som styrelsen har beslutat om i syfte att verifiera att de åtgärder som har vidtagits är effektiva. Våra stickprov avser följande kontroller:

- att kontroller för de väsentliga delprocesserna har utförts (inom riskområdet Ekonomiska risker)
- att stickprov har utförts och dokumenterats för inköp och utbetalningar inom rutin (inom riskområdet Oegentlighetsrisker).

Vi har begärt att få ta del av all dokumentation/rapportering som avser genomförandet av de två kontrollerna. Styrelsen har den 24 oktober 2019 fastställt uppföljningen av den interna kontrollplanen för 2019, varför vi även har utgått från denna dokumentation i granskningen. Bolagets uppföljning av den interna kontrollplanen bygger på den dokumentation och de intervjuer som kvalitets- och miljö-ansvarig har sammanställt.

Stickprov 1: Kontroller för de väsentliga delprocesserna har utförts

Den första kontrollen har, enligt den dokumentation som vi har tagit del av, genomförts den 28 maj 2019. Det framgår att kontrollen har utförts genom en intervju med verkställande direktören och stabschefen. Två väsentliga delprocesser inom riskområdet ekonomiska risker har kontrollerats genom ett stickprov:

- felaktiga avtal ingås genom att avtal godkänns av ej behörig person
- felaktig attesträtt/beloppsgräns i Winst, godkännande av fakturor över tillåtna beloppsgräns.

Den miljö- och kvalitetsansvarige har, enligt dokumentationen, observerat att stabschefen, tillika inköpsansvarig, har genomfört en kontroll av att avtal har godkänts av behörig person. När det gäller godkännande av fakturor över den tillåtna beloppsgränsen i Winst framgår att bolaget under 2018 har bytt ekonomisystem. Hanteringen av attesträtter sker numera i Proceedo. Eftersom

attesträtterna bygger på prisbasbelopp måste de uppdateras årligen. Det framgår att en aktuell atteststruktur kunde uppvisas.

Av bolagets uppföljning av den interna kontrollplanen för 2019 framgår att den granskade kontrollen har genomförts enligt fastställd rutin. Vi har noterat att resultatet av den aktuella kontrollen inte kommenteras i övrigt.

Stickprov 2: Stickprov har utförts och dokumenterats för inköp och utbetalningar enligt rutin

Den andra kontrollen har enligt den dokumentation som vi har tagit del av utförts den 4 juni 2019. Det framgår att kontrollen har genomförts i enlighet med den rutin som tillhör riskområdet oegentlighetsrisker. Sammanlagt tio inköp/utbetalningar som har genomförts under 2019 har granskats inom ramen för kontrollen. Inköpen och utbetalningarna har granskats utifrån fyra bedömningskriterier:

- inköpen är gjorda i enlighet med gällande attestregler
- inköpen är kopplade till verksamheten
- leveransen motsvarade inköpet
- utbetalningen har gått till rätt leverantör/person.

Av dokumentationen framgår att resultatet av kontrollen visade att samtliga granskade inköp/utbetalningar hade genomförts i enlighet med ovannämnda bedömningskriterier. En mindre avvikelse/notering fanns i ett av fallen där det saknades följesedel på utfört arbete.

Av bolagets uppföljning av den interna kontrollplanen för 2019 framgår att den granskade kontrollen har genomförts enligt fastställd rutin. Vi har noterat att resultatet av den aktuella kontrollen inte kommenteras i övrigt.

2.2.2.5 Styrelsens uppföljning och utvärdering av systemet för styrning, uppföljning och kontroll

Vi har, som tidigare nämnts, noterat att en samlad riskbild och åtgärder för att minska identifierade risker inte har antagits av styrelsen i anslutning till beslut om budget för 2019. En samlad riskbild har däremot fastställts i anslutning till beslut om budget för 2020. Men det framgår inte alltid tydligt vilka åtgärder som har införts eller planeras för att minska identifierade risker.

Vi har noterat att det av den interna kontrollplanen för 2019 framgår att kvalitets- och miljöansvarig planerar och samordnar uppföljningen och rapporterar resultatet till styrelsen senast i oktober. Vår granskning har visat att styrelsen den 24 oktober 2019 har godkänt uppföljningen av den interna kontrollplanen för 2019.

Vidare har granskningen visat att styrelsen inte har genomfört en årlig utvärdering av systemet för styrning, uppföljning och kontroll. Resultatet av utvärderingen har därför inte heller rapporterats i årsrapporten för 2018.

2.2.3 Bedömning

Lekmannarevisorernas övergripande bedömning är att styrelsens ansvarstagande, avseende arbetet som ska ske inom ramen för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, i huvudsak är tillräckligt och ändamålsenligt. Men vi ser också att styrelsen kan utveckla arbetet ytterligare. En generell bedömning är att styrelsen i större utsträckning kan involveras i riskhanteringsarbetet.

Vi bedömer att styrelsen under 2019, till skillnad från föregående år, har antagit en samlad riskbild för verksamheten i anslutning till beslut om budget. Vi konstaterar dock att det inte alltid tydligt framgår av de två dokumenten, som tillsammans utgör den samlade riskbilden, vilka åtgärder som har införts för att minska identifierade risker samt vilka nya åtgärder som behöver vidtas. Att åtgärderna är tydligt beskrivna, både sett till vad som ska göras och hur de bedöms bidra till att minska riskerna, ser vi som en förutsättning för att kunna följa upp och verifiera om de har fått avsedd effekt eller inte. Vi bedömer samtidigt att kopplingen mellan den samlade riskbilden, den interna kontrollplanen och annan dokumentation som härrör till riskhanteringsarbetet kan förtydligas.

Vidare bedömer lekmannarevisorerna att det i den interna kontrollplanen är svårt att utläsa vilka kontroller som ska genomföras. Den interna kontrollplanen hänvisar i hög grad till annan dokumentation, exempelvis rutiner och riskanalyser, i bolagets verksamhetshandbok. Dessa dokument revideras löpande och fastställs inte på styrelsenivå. Utifrån genomförda stickprov av kontroller i den interna kontrollplanen för 2019 konstaterar vi att det inte har verifierats huruvida redan införda riskreducerande åtgärder har haft avsedd effekt. Resultaten är även svårtolkade.

Granskningen har visat att det i delar finns en bristande följsamhet mot fullmäktiges riktlinjer. För att stärka styrningen, uppföljningen och kontrollen samt styrelsens förutsättningar för att kunna bedöma dels effektiviteten och ändamålsenligheten av vidtagna åtgärder för identifierade risker, dels effektiviteten i systemet för styrning, uppföljning och kontroll, bör åtgärder vidtas. Vi lämnar därför följande rekommendation till styrelsen:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen att stärka den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen genom att vidta lämpliga åtgärder för att omhänderta de brister som har framkommit i granskningen.

2.3 Förrådsverksamheten

2.3.1 Utgångspunkter i granskningen

Under de senaste åren har kraven på god intern kontroll inom offentlig verksamhet ökat. Inom offentligt ägd verksamhet förvaltas medel och resurser för annans räkning och det är därför av stor betydelse att förtroendet för verk-

samheten är högt hos allmänheten. Förrådshantering är ett exempel på ett område som är av förtroendekänslig karaktär. Verksamheten ska därför förvaltas på ett betryggande sätt och med en tillfredsställande intern kontroll.

Granskningen syftar till att bedöma om bolaget arbetar systematiskt och har rutiner som säkerställer tillräcklig intern kontroll av förrådsverksamheten. Kriterier för granskningen hämtas från fullmäktiges riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll, kommunallagen och aktiebolagslagen.

Granskningen har genomförts genom intervjuer, dokumentstudier samt stickprov av lagerförda artiklar och reservdelar i förråden.

2.3.2 Iakttagelser

Bolagets förrådsverksamhet finns organiserad under verkstadsenheten, som sorterar under avdelningen teknisk försörjning. Enheten leds av en gruppchef och för själva förrådsverksamheten finns en relativt nyanställd förrådstekniker. Vi har noterat att det finns uppdaterade befattningsbeskrivningar för både gruppchefen och förrådsteknikern. Av befattningsbeskrivningarna framgår bland annat vilka ansvarsområden och arbetsuppgifter som följer av rollerna.

Granskningen har visat att det finns tre förråd inom bolagets område, inklusive ett centralförråd. Förråden innehåller framför allt olika typer av reservdelar till anläggningen men även förbrukningsartiklar såsom handskar och ansiktsfilter samt standardartiklar, exempelvis kullager, som passar till flera av delarna i anläggningen. Det finns även ett särskilt kemikalie- och gasförråd.

Utöver de tre förråden finns bland annat ett elförråd som hålls låst och som enbart elektrikerna har tillgång till. Det tillhör inte den ordinarie förrådsverksamheten. Det finns dessutom tre externa förvaringsplatser, varav ett finns utanför bolagets område. På dessa förvaringsplatser förvaras av utrymmesskäl otympligare reservdelar, varav flera inte bedöms ha något större värde. Dessa reservdelar hålls inte lagerförda.

Av intervjuerna framgår att bolaget nyligen har infört ett nytt underhållssystem, som innefattar förråds- och lagerhantering. Det pågår därför ett uppbyggnadsarbete avseende underhållssystemet och förrådsverksamheten. I stort sett alla förrådsartiklar ska dock finnas registrerade. Det finns ett antal artiklar som inte lagerförs, så som möbler, oljor etcetera.

2.3.2.1 Det finns styrande dokument för förrådshanteringen

Granskningen har visat att bolaget har styrande dokument som avser förrådshanteringen. De uppdateras årligen och ingår i bolagets verksamhetshandbok. Samtliga dokument fastställs av avdelningschefen för teknisk försörjning.

Bolaget har ett övergripande styrdokument för förrådshanteringen, som syftar till att beskriva hur bolagets förråd är uppbyggt och fungerar. Det finns även ett styrande dokument avseende förrådsutrymmen och ansvariga, som syftar till att

redogöra för vem som ansvarar för reservdelar och artiklar till den utrustning som är nödvändig för att upprätthålla driftsäkerheten på anläggningen. Vi har även noterat att det finns en rutin för rondering av förråden. Den anger bland annat att löpande rondering sker av förrådsteknikern, avseende lagerplatser som är inlagda i underhållssystemet, och att reservdelar inventeras årligen med utgångspunkt i artikellista med saldo i underhållssystemet.

Utöver ovan nämnda styrdokument, som kan ses som mer generella för förrådshanteringen, har granskningen visat att bolaget har mer specificerade rutiner etcetera. som berör förrådsverksamheten, exempelvis mottagning och lagring av kemikalier i mindre mängder.

För inköp till förråden gäller bolagets inköbspolicy respektive tillämpning av inköspolicyn. Dokumenten omfattar all upphandling och alla inköp av varor, tjänster och entreprenader inom bolagets verksamhet och uppdrag.

Enligt styrdokumentet, som utgör en övergripande beskrivning av förrådshanteringen, ansvarar förrådsteknikern för inköp av artiklar till förrådet, vid behov efter avstämning med artikelansvariga, utifrån kontrollerat saldo i underhållssystemet. Denna arbetsuppgift följer även av förrådsteknikerns befattningsbeskrivning. Det framgår av tillämpningen av inköspolicyn att ”fyra ögon-principen” gäller vid inköp. Det vill säga att beställning och godkännande inte får genomföras av samma person.

Granskningen har visat att gruppchefen för verkstadsenheten har attesträtt på inköp upp till ett prisbasbelopp. Avdelningschefen för avdelningen teknisk försörjning har attesträtt på inköp upp till fem prisbasbelopp.

2.3.2.2 Uttag från förråden

Granskningen har visat att det krävs passerkort med allmän behörighet för att komma in i förrådslokalerna under dagtid. Efter klockan 16 krävs både passerkort och kod för att komma in i lokalerna. Själva förråden är dock öppna för uttag av driftpersonalen. Vissa verktyg hålls inlåsta, och personalen måste ta kontakt med förrådsteknikern för att få tillgång till dessa.

Innan ett uttag görs från något av förråden ska i första hand en arbetsorder skapas. Den som skapar arbetsordern och gör uttaget ansvarar därefter själv för att registrera uttaget i underhållssystemet. Av intervjuerna framgår att det är relativt vanligt att personal glömmer bort att registrera uttag ur systemet. Det uppges dock inte ha noterats några större differenser vid inventeringar.

Förbrukningsartiklar hålls, som tidigare nämnts, inte lagerförda och det sker därmed inte heller någon registrering av uttag i underhållssystemet. Det handlar till exempel om handskar och ansiktsfilter som hämtas vid behov. Det framgår av intervjuerna att avtal har tecknats, utifrån ett stadsgemensamt ramavtal, med leverantör som löpande fyller på förbrukningsartiklar.

Vi har noterat att det inte finns någon förteckning över stöldbegärligt material i förråden. Av intervjuerna framgår att det mesta av innehållet inte bedöms som

stöldbegärligt eftersom det främst består av olika reservdelar som enbart passar till anläggningen. Vissa verktyg hålls dock, som tidigare nämnts, inlåsta.

2.3.2.3 Stickprovsgranskningen

Vi har genomfört en stickprovsgranskning av 12 reservdelar/artiklar som finns lagerförda i underhållssystemet. Differenser noterades för två av dessa.

2.3.2.4 Det saknas rutiner för inventering och lagerredovisning

Av den styrande dokumentationen för bolagets förrådshantering framgår, som tidigare nämnts, att inventering ska genomföras årligen. Vi har dock noterat att det inte finns någon dokumenterad rutin för inventeringen. Granskningen har även visat att det inte görs någon heltäckande och samlad inventering av hela förrådsverksamheten. Av intervjuerna framgår att förråden inventeras etappvis av förrådsteknikern och artikelansvariga. Vi har tagit del av dokumentationen från den senaste inventeringen, genomförd den 1 november 2019, och som avser så kallade vitala reservdelar. Det framgår exempelvis inte vilka som har deltagit under inventeringen eller om berörda förråd har varit stängda under den aktuella perioden.

Granskningen har även visat att det inte sker någon lagerredovisning inom bolaget, vilket inte heller har gjorts historiskt. Detta uppges bero på att förråden har varit utspridda över anläggningen och att det har saknats system för att hantera reservdelar och förbrukningsartiklar, som istället har kostnadsförts vid inköp. I och med införandet av det nya underhållssystemet under 2018, samt att personal har anställts under 2019 för att hantera förråd och lager på ett korrekt sätt, så finns det numera förutsättningar för en systematisk hantering av lagerartiklar. Att beräkna fram ett korrekt lagervärde uppges dock vara ett omfattande och tidskrävande arbete, eftersom det handlar om ett stort antal artiklar varav flera ännu inte är prissatta.

Granskningen har visat att målsättningen är att det ovannämnda arbetet med att säkerställa en korrekt värdering av innehållet i förråden ska slutföras under 2020. Det framgår av intervjuerna att från 2021 föreslås en ny rutin införas för att införliva lagerredovisningen i den ekonomiska redovisningen. Detta förslag har än så länge enbart diskuterats mellan berörd personal och verkställande direktören, men kommer att tas upp med såväl ledningsgruppen som styrelsen.

Av intervjuerna framgår att bolaget, i och med den planerade rutinen för lagerredovisning, avser att ta hänsyn till den engångseffekt som det ingående balansvärdet av lagret får på budgeten det aktuella året. Vidare framgår att eftersom engångseffekten får ett betydande genomslag i budgeten är det naturligt att bolaget utöver styrelsen även informerar ägarna. Processflödet för förändringen som den nya rutinen innebär planeras att säkerställas och dokumenteras 2020.

2.3.3 Bedömning

Granskningen har syftat till att bedöma om bolaget arbetar systematiskt och har rutiner som säkerställer tillräcklig intern kontroll av förrådsverksamheten.

Granskningen har visat att bolaget befinner sig i ett pågående utvecklingsarbete med ny förrådspersonal och ett nytt underhållssystem som ska integreras fullt ut med förrådsverksamheten, vilket vi ser positivt på. Utvecklingsarbetet innefattar även att värdera innehållet och att ta fram en rutin för korrekt lagerredovisning, som ska införlivas i den ekonomiska redovisningen. Lekmannarevisorerna ser positivt på, och ser fram emot att följa, även detta arbete.

Vi bedömer att det finns förbättringspotential när det gäller inventering av förråden och att bolaget kan utveckla och dokumentera mer ändamålsenliga rutiner för detta syfte. Vi bedömer att ett systematiskt inventeringsarbete går hand i hand med ambitionen att värdera och redovisa reservdelar och andra förrådsartiklar på ett korrekt sätt, vilket i sin tur är viktigt för att säkerställa tillräcklig intern kontroll. Som ett led i detta arbete bedömer vi att bolaget kan stärka den interna kontrollen ytterligare genom att ta fram en förteckning över vilka stöldbegärliga artiklar som finns och hur dessa förvaras på ett säkert sätt.

Lekmannarevisorernas sammantagna bedömning, med hänsyn till det pågående utvecklingsarbetet, är att bolaget bedriver ett systematiskt arbete och har rutiner som säkerställer tillräcklig intern kontroll av förrådsverksamheten.

2.4 Uppföljning av intern kontroll över direktupphandlingar

Lekmannarevisorerna granskade 2018 bolagets styrning, uppföljning och kontroll av konsulter. Vi bedömde att bolaget saknade ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att gränsen för direktupphandling inte överskrids. Det gjordes ingen dokumenterad löpande kontroll av detta under kalenderåret, vilket vi bedömde var en risk för att ett eventuellt överskridande av direktupphandlingsgränsen skulle upptäckas först vid den årliga sammanställningen i mars. Vi bedömde att det fanns indikatorer på att bolaget avvek från Göteborgs Stads styrdokument inom upphandling och inköp när det gällde beloppsgränser för direktupphandling, den sammanlagda direktupphandlingsgränsen för bolagets leverantörer samt kraven på dokumentation och uppföljning.

Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till styrelsen:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen att stärka den interna kontrollen över direktupphandlingar i syfte att säkerställa att det sammanlagda värdet av direktupphandlingar inte överskrider vad som är tillåtet under ett år.

Vi har i år följt upp rekommendationen genom intervjuer och dokumentstudier av dokument som är relevanta för inköps- och upphandlingsområdet.

2.4.1 Iakttagelser

Styrelsen har under året inkommit med ett yttrande där det framgår vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att omhänderta lekmannarevisorernas rekommendation. Av yttrandet framgår att bolaget har infört en extra kontroll vid direktupphandling, där inköpsamordnaren kontrollerar upphandlingsform (att inte direktupphandlingsgränsen överskrids) och leverantörens seriositet.

Bolaget har enligt yttrandet även utökat kontrollen av samtliga inköp till att göras halvårsvis istället för en gång per år, utöver den löpande granskningen av avtal och leverantörer. Slutligen framgår att bolaget har uppdaterat sin rutin för direktupphandling i enlighet med ovan. Inköspolicyn bedömdes inte påverkas.

2.4.1.1 Bolagets reviderade direktupphandlingsrutin

Granskningen har visat att det framgår av bolagets reviderade rutin för direktupphandling att direktupphandlingar ska göras vid inköp där det saknas ramavtal, upp till direktupphandlingsgränsen som för närvarande är 586 907 kronor. Direktupphandlingar som överstiger 100 000 kronor ska, i enlighet med lagstiftningen, dokumenteras.¹¹

Enligt rutinen ska direktupphandlingar som överstiger 100 000 kronor först godkännas av verkställande direktören. Den som planerar att genomföra en direktupphandling som överstiger detta belopp ska fylla i ett särskilt direktupphandlingsprotokoll. Det ifyllda protokollet överlämnas därefter till bolagets inköpsamordnare som kontrollerar att upphandlingsformen stämmer, värdet på upphandlingen samt leverantörens seriositet. Inköpsamordnaren lämnar sedan protokollet vidare till verkställande direktören för godkännande. Efter godkännandet kan direktupphandlingen genomföras. Av intervjuerna framgår att leverantörens seriositet kontrolleras genom ett särskilt verktyg som finns integrerat i stadens e-handelssystem Proceedo.

Vi har inte genomfört stickprov av inköp utanför ramavtal under 2019. Vi har däremot sett exempel på en direktupphandling över 100 000 kronor, som bolaget har genomfört under året, och som har dokumenterats samt godkänts av verkställande direktören i enlighet med rutinen ovan.

2.4.1.2 Utökad inköpskontroll under året

Granskningen har visat att en kontroll har genomförts av bolagets samtliga inköp (kontroll av avtalstrohet) för perioden 1 januari till 30 juni 2019. Enligt kontrollen har ingen otillåten direktupphandling över direktupphandlingsgränsen förekommit under perioden. Vi har dock noterat att denna kontroll avser inköp på leverantörsnivå och inte inköp av samma slag. Det vill

¹¹ Enligt Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling gäller dokumentationsplikten redan vid direktupphandlingar som överstiger 50 000 kronor. Styrelsen har dock vid sammanträdet 2018-10-25, i samband med fastställandet av inköspolicyn, valt att göra avsteg från stadens striktare dokumentationsplikt och istället valt att tillämpa lagstiftningens krav på 100 000 kronor.

säga inköp av liknande varor eller tjänster under räkenskapsåret som sammantaget överskrider direktupphandlingsgränsen.

Av intervjuerna framgår att det sker en dialog med beställaren i samband med ovannämnda avstämningstillfälle, där tidigare genomförda direktupphandlingar kontrolleras. Kontroller i fakturasystemet uppges även genomföras löpande, utöver den halvårsvisa kontrollen av samtliga inköp. Vidare framgår att förändrade inköpsbehov i verksamheten, och därmed en eventuell risk för att direktupphandlingsgränsen överskrids, bedöms fångas upp genom en löpande och nära kontakt med chefer och medarbetare i bolaget.

2.4.2 Bedömning

Utifrån den uppföljande granskningen bedömer lekmannarevisorerna att styrelsen har vidtagit åtgärder för att stärka den interna kontrollen av direktupphandlingar. Vi har noterat att bolaget inte genomför några särskilda kontroller av inköp av samma slag under räkenskapsåret, vilket skulle kunna vara ett förbättringsområde. Den utökade kontrollen av bolagets samtliga inköp och den reviderade rutinen för direktupphandlingar, i kombination med den kontakt som uppges ske löpande med chefer och medarbetare i verksamheten, visar ändå sammantaget på att den interna kontrollen har stärkts. Lekmannarevisorerna bedömer därför att rekommendationen har omhändertagits.

3 Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Varje fullmäktige ska enligt kommunallagen 12 kap. 4 § utse förtroendevalda revisorer med uppdrag att granska den kommunala verksamheten. Bland dessa förtroendevalda revisorer ska även lekmannarevisorer i de kommunalt ägda bolagen utses, vilket framgår av kommunallagen 10 kap. 3 §. För delägda bolag kan lekmannarevisorer utses av fler än ett fullmäktige.

Lekmannarevisorerna har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses i regel två lekmannarevisorer för varje bolag. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Resultatet av lekmannarevisorernas granskning redovisas i granskningsrapporter och granskningsredogörelser.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera bolag och nämnder. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar den granskning som har gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen

4 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som nämnden eller bolaget har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Göteborgs
Stad

Gryaab AB

Granskning av verksamhetsåret 2019

Lekmannarevisorerna har avslutat granskningen av bolaget avseende verksamhetsåret 2019.

Våra iakttagelser och bedömningar framgår av granskningsredogörelsen som bifogas.

Vårt uttalande till årsstämman lämnas i en granskningsrapport. Granskningsrapporten skickas till bolaget *efter* det att styrelsen beslutat att fastställa årsredovisningen. Uttalandet i granskningsrapporten grundar sig på granskningsredogörelsen.

Vi vill betona vikten av att styrelsen vidtar lämpliga åtgärder med anledning av den rekommendation som lämnas och vi vill därför ha ett yttrande från styrelsen. Av yttrandet ska framgå vilka åtgärder som bolaget har gjort eller planerar att göra med anledning av rekommendationen. Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 18 juni 2020.

Göteborg den 16 januari 2020

Bengt Bivall
lekmannarevisor utsedd av
kommunfullmäktige i
ägarkommunerna

Lars Lewander
lekmannarevisor utsedd av
kommunfullmäktige i
ägarkommunerna

L: Långsikt L: Långsiktiga mål (Detta gör vi/finns på lång sikt)

Å: Årsmål Å: Årsmål (Detta gör vi/finns 2019)

1 Spillvatten renas till skydd för miljö									
Löpnr	Löpnr	Mål	Ansv.	Uppföljning				Kommentar	
				2019					
				Q1	Q2	Q3	Q4		
1.1 Avloppsvattnet ska renas med god marginal till sökta miljövillkoren									
L 1	L 1	Avloppsvattnet renas med god marginal till de sökta miljövillkoren.	Drift						
Å 1.1	Å 1.1	Reningsresultat för Kväve är < 7 mg/l	Drift	7,7	6,8	6,8	7,1		
Å 1.2	Å 1.2	Reningsresultat för BOD är < 9 mg/l	Drift	9,1	8,5	8,1	8		
Å 1.3	Å 1.3	Reningsresultat för Fosfor är < 0,25 mg/l	Drift	0,27	0,22	0,25	0,23		
1.2 Grya ska säkra en hög driftsäkerhet på anläggningarna, ur ett									
L 1	L 1	Alla delar av anläggningen är möjliga att underhålla	Drift						
Å 1.1	Å 1.1	Utvecklade metoder finns för att underhåll ska kunna göras på samtliga anläggningsdelar. Åtgärder är prioriterade och påbörjade	Drift						
Å 1.2	Å 1.2	Underhållsplan kopplad till ekonomiskt långtidsprognos finns	Drift						
L 2	L 2	Redundans i anläggning bibehålls vid förväntade flöden	Drift						
Å 2.1	Å 2.1	Rekommendation finns för kapacitet och redundans för inloppspumpning	PoP				Klar	Rapport klar, redovisas 29/1 för TUG och AC TF och GC Verkstad	
L 3	L 3	Externa hot minskar inte tillgängligheten på anläggningen	Säk						
Å 3.3	Å 3.3								
1.3 Grya ska öka kunskapen om rening av organiskt material och fosfor för att									
L 1	L 1	Kunskap finns om Ryaverkets potential att avlägsna organiskt material	Drift						
Å 1.1	Å 1.1	Processhandbok BOD	Drift					Framflyttat till gemensamt arbete med Processhandbok. Aktiv beslut pga resursförändringar	
L 2	L 2	Kunskap finns om Ryaverkets potential att avlägsna fosfor	Drift						
Å 2.1	Å 2.1								

2 Resurshushållning i det cirkulära samhället									
Löpnr	Mål	Ansv.	Uppföljning				Kommentar		
			2019						
			Q1	Q2	Q3	Q4			
2.1 Gryaab ska tillvarata näringsämnena i slammet genom att återföra det i kretsloppet									
L 1	80 procent av slammet används som gödsel	Drift							
Å 1.1	50 procent av slammet används som gödsel	Drift				58%			
2.2 Gryaab ska effektivisera och utveckla biogasanläggningen samt optimera produktionen av biogas med en begränsning av de ekonomiska riskerna									
L 1	Gryaab nyttjar biogasen optimalt ur ett hållbarhetsperspektiv	UKM							
Å 1.1	Rekommendation finns för elproduktion av överskottsgas	UKM				Klar			
Å 1.2	Rekommendation finns om Gryaab ska att ta emot slurry från Renova	UKM							Frågan är inte prioriterad från Renovas sida
L 2	Utredning finns avseende vilken roll Gryaabs biogasproduktion ska ha i regionens energiförsörjning	VD							
Å 2.2	-								
2.3 Gryaab ska säkerställa att värme från vatten och slam tas om hand på ett kostnads- och miljöeffektivt sätt									
L 1	Återvinning av värme sker på ett kostnads- och miljöeffektivt sätt	Drift							
Å 1.1									
2.4 Gryaabs ytor ska vara tillgängliga för elproduktion i den utsträckning det är kostnads- och miljöeffektivt									
L 1	Utredning finns om vilka av Gryaabs ytor som är intressanta för elproduktion	TF							
Å 1.1	Utvärdering finns av pilotanläggningen solenergi	Tf		Klar					
Å 1.2	Erbjudande lämnat till Göteborg Energi att förfoga över lämpliga ytor för elproduktion	Tf			klar				
2.5 Gryaab ska vara en energieffektiv verksamhet									
L 1	Gryaab använder energi på ett kostnads- och miljöeffektivt sätt	Drift/Tf							
Å 1.1	Minst två förändringar är utredda som avser att ge en energibesparing i anläggningen	Drift/Tf							Pumpoptimering GBG energi, dysvattenpumpar SF, utvärdera bättre styrning EN, energibalans på rejekttering, AS Upp, optimering värmesystem BG
2.6 Gryaab ska vara en kemikalieeffektiv verksamhet och verka för nyttjande av miljövänliga alternativ									
L 1	Gryaab använder kemikalier på ett kostnads- och miljöeffektivt sätt	Drift							
Å 1.1	Minst två förändringar är utredda som avser att ge en förbättrad kemikalieanvändning (kostnad/miljö)	Drift							Minskat metanol och höjt kap på ES (DF minskar)

Å: Årsmål (Detta gör vi/finns 2019)

[illegible]

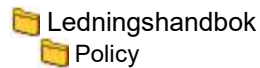
Å: Årsmål (Detta gör vi/finns 2019)

4. Ekonomisk hållbarhet																
Löpnr	Mål	Uppföljning												Metod för uppföljning	Betydande miljöaspekt	Kommentar
		2019				2020	2021	2022	2023	2024	2025					
		Q1	Q2	Q3	Q4											
4.1 Gryaab ska arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och etiskt med bolagets resurser																
L 1	Arbetet sker med en ansvarsfull användning av ekonomiska resurser och följer långtidprognosen. Avgiften vid 2030 är 375															
Å 1.1	Avgiften för 2019 överstiger inte 325 mkr	Klar														
L 2	Det ekonomiska förhållningssättet är i enlighet med Göteborg stads riktlinjer															
Å 2.1																
L 3	Livscykelperspektiv tillämpas vid utvecklingsbeslut														Större investeringart.ex. utbyggnader och ombyggnader	
Å 3.1																
4.2 Upphandling ska bedrivas långsiktigt hållbart och affärsmässigt																
L 1	Livscykelperspektiv tillämpas vid upphandlingsbeslut													Görs löpande	Större investeringart.ex. utbyggnader och ombyggnader	
Å 1.1																
L 2	Social hänsyn beaktas i möjligaste mån vid upphandling av varor och tjänster			Klar										Görs löpande		Uppfyllt mål för 2019 = 50 %
Å 2.1																
4.3 Gryaab ska återbruka resurser i den mån det är hållbarhetsmässigt försvarbart																
L 1	Möjlighet till återbruk vid ny- och ersättningsköp övervägs ur ett totalt hållbarhetsperspektiv														Större investeringart.ex. utbyggnader och ombyggnader	
Å 1.1																

Å: Årsmål (Detta gör vi/finns 2019)

A. Alsmåla (Betta gör vi/linns 2019)

6 Hållbar samverkan														Metod för uppföljning	Betydande miljöaspekt	Kommentar
Löpnr	Mål	Uppföljning														
		2019				2020	2021	2022	2023	2024	2025					
		Q1	Q2	Q3	Q4											
6.1 Gryaab ska samarbeta med andra för att mängden tillskottsvatten ska minska																
L 1	Samhällets beslutsfattare har förståelse för avloppsvattenrensings roll i ett hållbart samhälle															
Å 1.1																
L 2	Gryaab bidrar aktivt i de forum som finns kring ägarnas samhällsbyggande															
Å 2.1																
6.2 Gryaab ska medverka i forskning och utveckling inom avloppsvattensrening																
L 1	Gryaab medverkar inom branchgemensam utveckling															
Å 1.1																
L 2	Gryaab samverkar med universitet och högskolor															
Å 2.1																
6.3 Gryaab ska bevaka och medverka till insatser för att utveckla reningsmetoder för andra ämnen, som exempelvis läkemedel och mikroplast																
L 1	Gryaab gör om- och tillbyggnader på så sätt att det finns möjlighet till utökad rening															
Å 1.1																
6.4 Gryaab ska bevaka och bidra till utveckling av tekniker för förädling av slam till attraktiva produkter																
L 1	Gryaab är redo för att införa alternativ teknik för att hantera slammet om det behövs															
Å 1.1	Bättre förståelse finns för kvalitetsutvecklingen för slam															kortsiktig, prognosverktyg finns, Långsiktig inte klar än, ska göras utifrån hushållsspillvattenundersökning
6.5 Gryaab ska aktivt samarbeta med förvaltningar och bolag inom ägarkommunerna ur ett hållbart systemperspektiv																
L 1	Gryaab bidrar aktivt i de forum som finns kring ägarnas samhällsbyggande															
Å 1.1																

Ledningshandbok

Policy

Kommunikationspolicy - Beskrivning

B72001430 Version: 14

Under utarbetande, skall gälla 2020-01-09 tom 2024-01-09

Verksamhetshandbok

Gryaab

Webbpublicerat

Handläggare: Sofia Cullberg

Ellinor Günther

Fastställare: Karin van der Salm

Kommunikationspolicy

Kommunikationspolicy

Gryaabs kommunikationspolicy beskriver hur vi kommunicerar, med vilka och varför.

Gryaab kommunicerar sant, sakligt, enkelt, tydligt och snabbt till medarbetare, medborgare och media. Gryaab strävar efter att bjuda in till dialog. Syftet med Gryaabs kommunikation till våra målgrupper är att informera om vår verksamhet samt att sprida kunskap om hur de ska använda avloppssystemet på ett miljömässigt riktigt sätt.

Öppenhet och tydlighet är självklart för vår kommunikation. Offentlighetsprincipen och meddelarfriheten gäller för Gryaabs verksamhet. Vi ska ta initiativ till kommunikation och förutse behov av information. Vår kommunikation ska ge en så komplett och allsidig bild som möjligt, även när vi granskas och kritiseras. Den ska vara utformad med respekt för mottagaren, och lätt att ta till sig.

Vem omfattas av policyn

Kommunikationspolicyn gäller alla Gryaabs medarbetare samt Gryaabs politiska styrelse.

Ansvar och organisation

Kommunikation är integrerad i verksamheten. Därför följer ansvaret för intern och extern kommunikation chefsansvaret på Gryaab. Kommunikatörerna har ett övergripande ansvar för kommunikationsfrågor och planerar, samordnar och bistår i bolagets kommunikationsarbete. Det yttersta ansvaret för all kommunikation har vd.

Intern kommunikation

Gryaab ska verka för att alla medarbetare och Gryaabs styrelse är välinformerade om verksamheten och dess mål. Varje chef har ett informationsansvar för sina medarbetare och eftersträvar dialog. En välinformerad medarbetare känner delaktighet, motivation, tar ansvar och har en viktig roll som kunskapsbärare, ambassadör och som företagets ansikte utåt. Alla medarbetare har ett personligt ansvar för att hålla sig informerad och att informera andra, om allt som är av betydelse för de egna arbetsuppgifterna och det egna verksamhetsområdet. Gryaabs medarbetare och styrelse får information om viktiga händelser innan det når ut externt.

Gryaab skiljer tydligt på roll och uppdrag när det gäller tjänstepersoners och politikers information och kommunikation. Politisk information och kommunikation hanteras av partiernas egna organisationer och partiernas egna kanaler.

Gryaabs prioriterade kommunikationskanaler

Våra prioriterade kanaler är gryaab.se, Gryaabs intranät, vår officiella Facebooksida samt vårt LinkedIn-konto.

Media

Media spelar en viktig roll i den kommunala demokratin. Kontakterna med media präglas av öppenhet och det är viktigt att media snabbt kan komma i kontakt med Gryaab. Ingen medarbetare är skyldig att uttala sig utan kan hänvisa till avdelningschefen.

Yttrande- och meddelarfriheten är grundlagsskyddad och ger alla rätt att i tal, skrift, bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Efterforskningar om vem som lämnat informationen får inte förekomma. Då personliga åsikter framförs ska detta alltid tydligt framgå. Det får aldrig råda någon tvekan om vad som är Gryaabs officiella ståndpunkt respektive en medarbetares personliga åsikt.

Kris

Vid en kris är det extra viktigt att kommunicera snabbt, enkelt och korrekt. I krislägen följer vi rutinerna i Gryaabs kriskommunikationsplan. Gryaab visar öppenhet och ärlighet i alla situationer. Vid händelser som påverkar omgivningen går vi själva ut med information så snart vi kan.

Sponsring

Vd hanterar alla sponsringsfrågor.

Vid utformandet av detta dokument har hänsyn tagits till Göteborgs stads kommunikationspolicy och riktlinje för kommunikation.

Projekt och planering
Jan Mattsson, Malin Olsson

Lägesrapport – Nytt miljötillstånd

Styrelsemötet 2020-02-07

Projektläget

Den 30 januari 2020 erhöll Gryaab beslut från Länsstyrelsen miljöprövningsdelegationen. Gryaab håller på för närvarande att utvärdera beslutet.

Ett avgörande om ett eventuellt överklagande måste fattas inom 3 veckor från att beslutet meddelats.

Överklagan hanteras av Mark och Miljödomstolen i Vänersborg.

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		1 av 3	
			Handläggare Malin Olsson	
	Projektnamn		Dnr.	Projektnr.
	Pump IN, reservdel		D1906	
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-07	

Rubrik för investering

Bakgrund

Gryaabs inloppspumpstation är en av Ryaverkets viktigaste anläggningsdel och samtidigt en av verkets äldsta, fortfarande i sitt originalutförande.

Idag finns det fyra pumpar som är placerade i var sin linje tillsammans med grovgaller och renspress som avskiljer större partiklar och på så vis skyddar pumparna. Tre av de fyra pumparna är av samma typ.

Var åttonde år genomförs en omfattande revision på respektive pump för att minska risken för oplanerat pumphaverier. Revisionen är ett planerat stopp där hela pumpen går igenom, repareras och servas. Det betyder att vartannat år befinner sig en av fyra pumpar i revision där revisionstiden per pump varierar mellan 11-37 veckor med ett medel på ca 30 veckor.

I takt med att inkommande flöden ökar, ökar också tiden när Gryaab behöver ha tre pumpar i drift. Genom att investera i en pumpinsats som reservdel, till de tre pumpar som är av samma typ, kan revisionstiden vid planerade stopp, för dessa tre pumpar, minska. Även tiden för att återgå i full drift vid akuta haverier kan minskas.

Genom att minska tiden för när en pump är ur drift, minskas risken för att hamna i det läget som Gryaab stod inför sommaren 2018 då en pump var i revision samtidigt som en annan pump havererade. Detta inträffade under en torrperiod då det inte uppstod behov av tre pumpar, så denna gången fick händelsen inga miljömässiga konsekvenser.

Effektmål

Minska revisionstiden vid planerade stopp från i medel 30 veckor till 4 veckor

Minska tiden att återgå i full drift vid akuta haverier från 4-25 veckor till 3* veckor.

**Anledningen till att denna tiden skiljer sig från planerade stopp är att elmotorn inte ses över vid akuta haverier, vilket tar ca 4 veckor och blir styrande för de planerade stoppen.*

Investeringsförslag

Gryaab planerar för olika åtgärder för att öka tillgängligheten och redundansen avseende anläggningsdel IN:

1. Handla upp en pumpinsats som reservdel som passar tre av fyra inloppspumpar.
2. Byta ut el & styrutrustning i anläggningsdel IN enligt senare investeringsunderlag.
3. Förstudie avseende framtida inloppspumpning enligt Gryaabs övergripande mål 2020.

Detta underlag avser beslut om investering av punkt 1.

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		2 av 3	
			Handläggare	
			Malin Olsson	
	Projektnamn		Dnr.	Projektnr.
	Pump IN, reservdel		D1906	
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-07	

Genomförande

I enlighet med LOU 2016:1145 Kap 6, §14 och §15 kommer Gryaab att använda sig av förhandlat förfarande utan föregående annonsering och anlita Andritz Hydro AB för uppdraget. Andritz Hydro AB är den enda leverantör som kan leverera reservdelen. Andritz äger originalritningarna för inloppspumparna, vilket minskar risken för felaktiga konstruktioner/delar som kan påverka pumpens livslängd och kvalitet. Det ökar också möjligheten till effektivisering av konstruktionen och på så vis minska leveranstider och produktionskostnader.

Gryaabs inloppspumpar är i princip skräddarsydda för sitt ändamål och deras långa livslängd har gjort att ritningsunderlaget inte är helt anpassat till moderna produktionsmetoder. Vidare har det genomförts ändringar på pumparna under åren för att förenkla mot ursprungsförändringen. Gryaabs personal kommer därför att medverka i processen med anpassning av ritningsunderlaget och omkonstruktion i syfte att effektivisera och minska produktionskostnaderna för reservdelen och kommande revisioner.

Resurser

Inköpet av pumpinsats som reservdel kommer att projektledas inom avdelningen Projekt och planering. TF Verkstad kommer att delta aktivt i uppföljningen av projektet, kvalitetskontroller etc. och inte minst vid anpassning av ritningsunderlag och omkonstruktion. Driftavdelningen kommer att medverka vid installationen av pumpdelen.

Tider

Om ett investeringsbeslut fattas av Styrelsen under styrelsemötet den 6 februari skulle en beställning kunna göras i april/maj. Leveranstiden uppskattas till nio månader, vilket passar väl in i planeringen för nästa pumprevision.

Ekonomiska perspektivet

Investeringskostnader

Projektets kalkyl är bedömd till 8,2 miljoner kronor och inkluderar de tidigare kostnaderna för förprojekteringen. Kostnaden ryms inom Gryaabs ekonomiska långtidsplan för investeringar.

Årliga kostnader

Nedan tabell anger de årliga driftkostnaderna och avskrivningarna.

Kostnadspost	Kostnad
Avskrivningar (genomsnitt under 10 år)	820 000 kr
Räntekostnader (antaget 1,5 %)	12 300 kr
Energi	0 kr
Kemikalier	0 kr
Personal & övrig	0 kr
Totalt	832 300 kr

Barnperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		3 av 3	
			Handläggare	
			Malin Olsson	
	Projektnamn		Dnr.	Projektnr.
	Pump IN, reservdel			D1906
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-07	

Jämställdhetsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Mångfaldsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Miljöperspektivet

Genom denna investeringen ökas drifttillgängligheten för tre av de fyra inloppspumparna betydligt. Åtgärden är också positiv avseende social hållbarhet då stressen hos berörda medarbetare minimeras i och med att tid då flödena in till Ryaverket är av den omfattningen att vi inte kan hantera med de pumpar som finns i drift minskar.

Omvärldsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Risker och riskhantering

Risken att Ryaverket inte kan hantera inkommande flöde minskar i och med denna åtgärd.

Förslag till beslut

Gryaabs styrelse ger Gryaab i uppdrag att utföra arbeten i överensstämmelse med redovisat förslag. Angivna arbeten får uppgå till högst 8,2 miljoner kronor. Utgifterna för ovan angivna arbeten ska finansieras med medel i långtidsinvesteringsplanen.

Gryaab AB

Karin van der Salm
VD

GRYAAB AB

**D1022
STYR/EL IN 2019**

**Underlag för
investeringsbeslut**

Göteborg 2020-01-31

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		2 av 5	
			Handläggare	
			Karin van der Salm / Mats Benkel	
	Projektnamn		Dnr.	Projektnr.
	STYR/EL IN 2019		0067/19	D1022
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-31	

Innehållsförteckning

BAKGRUND.....	3
EFFEKTÅL.....	3
INVESTERINGSFÖRSLAG	3
<i>Genomförande</i>	3
<i>Resurser</i>	3
<i>Tider</i>	4
<i>Ekonomiska perspektivet</i>	4
<i>Barnperspektivet</i>	4
<i>Jämställdhetsperspektivet</i>	4
<i>Mångfaldsperspektivet</i>	4
<i>Miljöperspektivet</i>	4
<i>Omvärldsperspektivet</i>	5
RISKER OCH RISKHANTERING	5
ÄRENDEHANTERING	5
MYNDIGHETSTILLSTÅND.....	5
FÖRSLAG TILL BESLUT.....	5

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		3 av 5	
			Handläggare	
			Karin van der Salm / Mats Benkel	
	Projektname		Dnr.	Projektnr.
	STYR/EL IN 2019		0067/19	D1022
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-31	

Bakgrund

El-utrustningen för kontroll och styrning av delprocess IN, börjar bli till åren. En uppgradering av utrustningen är därför nödvändig inom ett par år, allt för att ligga i framkant innan äldre komponenter börjar att krångla.

El-utrustning för processtyrning i anläggningsdel IN, delprocess DP00, 10, 20, 30, 40 och 75, har en elkonstruktion som är omodern och komplex. Elkonstruktionen är uppbyggd när styrsystem inte var tillförlitligt på samma sätt som idag. Tanken var då att helt skulle kunna köra denna del av anläggning utan styrsystem. Dock, har man övertid infört nya delar och styrning på ett sätt så att möjligheten att köra anläggningen utan styrsystem inte längre existerar.

Befintlig utrustning har varit utsatt för höga halter av svavelväte under en lång tid. På grund av ogynnsam miljö har utrustningen åldrats snabbare än normalt. Miljön där utrustningen är placerad har nu avsevärt förbättrats efter projektet Ventilation IN. Men faktum kvarstår att el-utrustningen behöver bytas. El-utrustning avses kablar, kontaktorer, relä, indikeringslampor, ställare, nödstopp mm. Dessutom byts vissa komponenter på processtyrsystemet. Det kommer att säkerställa att processtyrsystemets komponenter, så som Controllers och IO-kort inte kommer att utsättas för svavelväte i fortsättning, genom övertryck av friskluft i el-utrustningsskåpen.

Effektmål

En el & styrutrustning som är uppdaterad ger

- En modern elanläggning som ökar driftsäkerheten och -tillgängligheten för delprocess IN.

Alla signaler kommer att hanteras av styrsystemet, vilket gör det

- lättare att felsöka, underhålla och utveckla. Vid en kritisk situation kan detta vara avgörande.

Investeringsförslag

Ersätta äldre utrustning för anläggningsdel IN.

Genomförande

Projektering och installationer kommer att göras med egen personal samt med konsulter och entreprenörer som handlas upp via ramavtal.

Installationen kommer att göras på en pumplinje i taget.

Vid avställningar av anläggningsdelen är det viktigt att det är låga inkommande flöden. Detta gör att den totala tiden för installationen är svår att uppskatta.

Resurser

För projektledning och byggledning samt kompetenser för genomförandet inom disciplinerna process, drift och underhåll, el, automation, arbetsmiljö nyttjas intern personal. För projektering av Bygg, Ventilation, El- och Maskininstallationer används till delar konsulttjänster. För installationer används entreprenörer via ramavtalsupphandling.

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		4 av 5	
			Handläggare	
			Karin van der Salm / Mats Benkel	
	Projektname		Dnr.	Projektnr.
	STYR/EL IN 2019		0067/19	D1022
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-31	

Tider

Om ett investeringsbeslut erhålls i februari kan projektering påbörjas under våren/sommaren 2020, beroende på hur interna resurser kan frigöras.

Uppstart av projektet	–	1–2 månader
Projektering och upphandling	–	6–8 månader
Förberedande byggnation	–	5–6 månader
Genomförande	–	4-12 månader
Dokumentation och avslut	–	1–2 månader

Total projektid – **ca; 2,5år**

Ekonomiska perspektivet

Investeringskostnader

Projektets kalkyl är bedömd till 12 500 000 kr och inkluderar de tidigare kostnaderna för förprojektering samt interntid.

Investeringen är upptagen i Gryaabs ekonomiska långtidsplan för investeringar.

Årliga kostnader

Nedan tabell anger de årliga driftkostnaderna och avskrivningarna vid full belastning år 2023.

Kostnadspost	Kostnad
Avskrivningar (genomsnitt under 20 år)	625 000 kr
Räntekostnader (antaget 1,1 %)	70 000 kr
Energi	0 kr
Kemikalier	0 kr
Personal & övrig	0 kr
Totalt	695 000 kr

Barnperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Jämställdhetsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Mångfaldsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Miljöperspektivet

- Utsläpp: Ingen påverkan på utsläpp i driftskedet. I byggskedet blir det en försumbar mängd utsläpp från byggmaskiner.
- Energiförbrukning: Ingen ökad energiförbrukning.

	Dokumentnamn/Kapitelrubrik		Sidnr.	
	Underlag för investeringsbeslut		5 av 5	
			Handläggare	
			Karin van der Salm / Mats Benkel	
	Projektname		Dnr.	Projektnr.
	STYR/EL IN 2019		0067/19	D1022
			Datum	Rev. Datum
			2020-01-31	

- Kemikalieanvändning och förbrukning: Ingen påverkan.
- Drifttillgänglighet och robusthet: Bättre än idag.
- Arbetsmiljö: Anläggningen byggs för att uppnå en säker arbetsmiljö.

Omvärldsperspektivet

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Risker och riskhantering

Risken kommer att minska i och med att man kan avskilja varje pumplinje separat, idag blockeras minst två pumplinjer vid fel, service och underhåll.

Den nyligen utförda HAZOP: en för anläggningsdel IN kommer att beaktas och inarbetas i projekteringen / installationen.

(HAZOP = Risk- och tillförlitlighetsanalys, Hazard and Operability)

Ärendehantering

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Myndighetstillstånd

Inga särskilda aspekter på frågan finns utifrån detta perspektiv.

Förslag till beslut

Gryaabs styrelse ger Gryaab i uppdrag att utföra en ombyggnad av anläggningsdel IN för ökad driftsäkerhet i överensstämmelse med redovisat förslag. Angivna arbeten får uppgå till högst 12,5 miljoner kronor. Utgifterna för angivna arbeten ska finansieras med medel i långtidsinvesteringsplanen.

2020-01-29

.....

Karin van der Salm
VD Gryaab

Fredrik Davidsson

Månadsrapport oktober 2019

Reningsresultat

Resultat	Medelvärde mg/l		
	Fosfor	Kväve	BOD ₇
Månad	0,22	6,8	7,2
Året	0,24	6,7	7,9
Mars-maj	0,27	7,2	9,6
Juni-aug	0,18	4,6	6,3

Villkor i utgående vatten**Fosfor, mg/l**

Gränsvärde för året 0,4

Riktvärde för året 0,3

Mars-maj, riktvärde 0,3

Juni-augusti, riktvärde 0,3

Kväve, mg/l

Riktvärde för året 10

BOD₇, mg/l

Gränsvärde för året 10

Hydraulisk belastning

Tillrinningen under månaden har som medel varit 5,0 m³/s vilket motsvarar en total volym på 13,0 miljoner m³. Av detta har 0,3 miljoner m³ genomgått direktfällning och mekanisk rening medan 0,0047 miljoner m³ har enbart behandlats mekaniskt.

Kemiska och biologiska processer

Reningsresultaten i förhållande till gällande utsläppsvillkor framgår av tabellen. Medelvärdena för kväve, BOD och fosfor var under månaden lägre än alla gräns- och riktvärden.

Slamhantering och biogas

Totalt producerades 4 313 ton slam under månaden. Av dessa blev tre partier godkända som Revaq medan två partier har man valt att göra anläggningsjord av. Under månaden har fackling av biogas uppgått till 410 854 Nm³.

Övriga händelser

En inloppspump är ur drift på grund av haveri men ska tas i drift under hösten.

AS linje 3 har varit ur drift för service från 2 september och var åter i drift den 3 oktober.

Bilagor

1. Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen
2. Slam - analysresultat av tungmetaller och näringsämnen samt organiska miljöanalyser*
3. Vatten - diagram över analysresultat och flöde

*Vid analys av PAH 6 i organiska miljöanalyser, kvartalsprov, har labbet ändrat i uppdelningen av analyserade parametrar. Nu ingår även benso(J)fluoranten i summeringen av PAH 6. Tidigare var det bara benso(b+k)fluoranten

Bilaga 1
Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen, månadsresultat
Flöden (dygnsmedelflöden)

Inkommande vatten ¹			Kemiskt/biologiskt behandlat ²			Förbilett vatten ³		
medelflöde	max	min	medelflöde	max	min	medelflöde	max	min
m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s
4,97	9,89	2,88	4,86	8,56	2,88	0,11	1,45	0,00

Koncentrationer i vatten

		Inkommande vatten ¹			Utgående vatten ⁴		
		medel	max	min	medel	max	min
Totalfosfor	mg/l	3,11	4,30	2,50	0,22	0,24	0,18
COD_{Cr}	mg/l	335	550	240	40	41	39
BOD₇	mg/l	150,4	220,0	120,0	7,1	8	7,0
Totalkväve	mg/l	23,6	35,0	19,0	6,7	7,2	6,5
Ammoniumkväve	mg/l	16,5	26,0	13,0	5,1	5,7	4,4
TOC ⁵	mg/l	78,0	78,0	78,0	15,0	15	15
Kviksilver*	ug/l	0,06	0,11	0,04	0,02	0,09	0,01
Kadmium*	ug/l	0,10	0,13	0,08	0,006	0,01	0,004
Bly*	ug/l	2,7	3,8	1,9	0,11	0,14	0,08
Koppar*	ug/l	45	60	36	8,0	9	6,9
Krom*	ug/l	2,4	3,7	1,8	0,31	0,40	0,30
Nickel*	ug/l	2,8	3,2	2,5	2,6	3,2	2,1
Zink*	ug/l	68	83	49	10,5	13,0	8,0

*Månadsmedelvärdena för metaller är inte flödesviktat

Massflöden i vatten

		Inkommande avloppsvatten ¹	Utgående vatten ⁴	Procentuell avskiljning %
Fosfor	ton	42	2,9	93,0
COD_{Cr}	ton	4516	536	88,1
BOD₇	ton	2032	96	95,3
Totalkväve	ton	348	91	73,9
Ammoniumkväve	ton	198	68	65,4
Kviksilver	kg	0,74	0,21	71,4
Kadmium	kg	1,3	0,09	93,2
Bly	kg	36	1,54	95,7
Koppar	kg	586	104	82,2
Krom	kg	34	4,2	87,5
Nickel	kg	38	33	12,5
Zink	kg	895	143	84,0

¹ Obehandlat avloppsvatten

² Avloppsvatten som genomgått ordinarie behandlingsprocess

³ Endast mekaniskt renat samt kemiskt renat genom direktfällning

⁴ Samlat utgående vatten där både det vatten som genomgått ordinarie behandling samt förbilett vatten ingår

⁵ TOC analyseras på ett veckoprov under månaden, normalt den första hela veckan i månaden, av ackrediterat labb

Bilaga 2

Slam - Analysresultat av tungmetaller och näringsämnen, organiska miljöanalyser samt metaller

Tungmetaller och näringsämnen, veckoprover ⁶

Vecka	Gränsvärde enligt SFS 1998:944 (mg/kg TS)	1940	1941	1942	1943	1944
Bly	100	26	27	27	26	27
Kadmium	2	0,87	0,88	0,89	0,89	0,91
Koppar	600	440	460	420	420	470
Krom	100	27	26	22	22	26
Nickel	50	19	18	18	18	19
Zink	800	670	760	680	720	680
Kviksilver	2,5	0,32	0,29	0,29	0,41	0,34
Silver	-	1,5	1,7	1,5	1,5	0,98
Vismut	-	4,4	4,8	4,7	4,6	4,6
Torrsubstans (%)		26,8	26,6	27,1	28,9	28,8
Kväve (g/kg)		49	49	52	48	49
Ammonium-N (g/kg)		15	13	14	12	13
Fosfor tot (g/kg)		28	33	31	33	31
Total mängd (ton)		1160	1050	932	1106	921

Organiska miljöanalyser, kvartalsprov

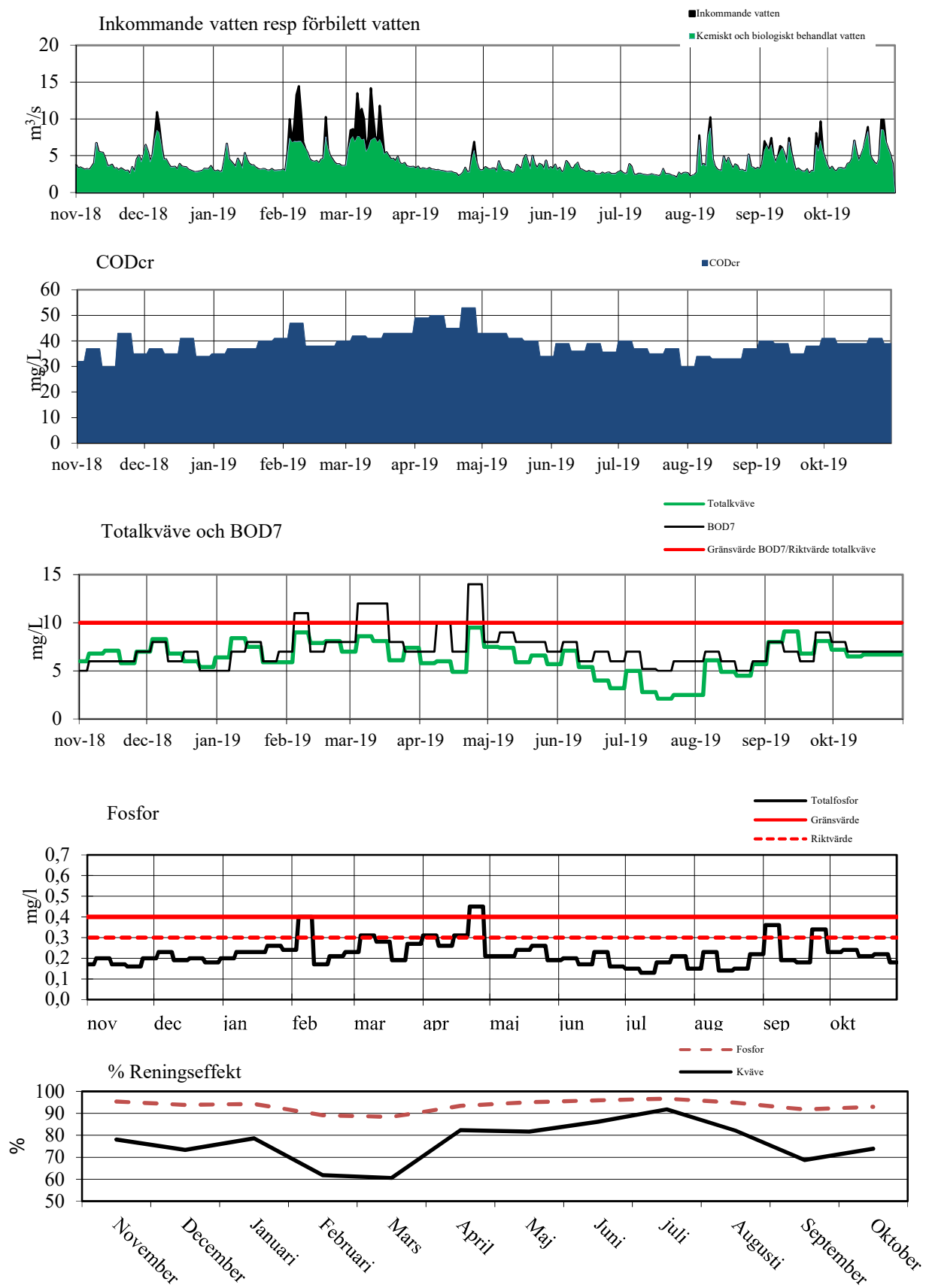
	Riktvärde enligt NV Rapport 4418 (mg/kg TS)	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Nonylfenol	50	11	12	12	
PCB Summa 7 st	0,4	0,018	0,023	0,038	
PAH Summa 6 st*	3,0	1,3565	0,8917	2,120	
LAS (linjära alkylsulfonater)	-	490	600	610	

* benso(a)pyren, benso(b + k)fluoranten, benso(ghi)perylene, fluoranten, Indeno(1,2,3-cd)pyren

⁶ Analyserna är utförda på samlingsprov från en vecka och är utförda vid ackrediterat laboratorium

Diagram, vattenanalyser, flöden och reningseffekt

Bilaga 3

Fredrik Davidsson

Månadsrapport november 2019

Reningsresultat

Resultat	Medelvärde mg/l		
	Fosfor	Kväve	BOD ₇
Månad	0,17	7,2	6,8
Året	0,23	6,8	7,8
Mars-maj	0,27	7,2	9,6
Juni-aug	0,18	4,6	6,3

Villkor i utgående vatten

Fosfor, mg/l

Gränsvärde för året 0,4

Riktvärde för året 0,3

Mars-maj, riktvärde 0,3

Juni-augusti, riktvärde 0,3

Kväve, mg/l

Riktvärde för året 10

BOD₇, mg/l

Gränsvärde för året 10

Hydraulisk belastning

Tillrinningen under månaden har som medel varit 4,7 m³/s vilket motsvarar en total volym på 12,2 miljoner m³. Av detta har 0,1 miljoner m³ genomgått direktfällning och mekanisk rening medan 953 m³ enbart har behandlats mekaniskt.

Kemiska och biologiska processer

Reningsresultaten i förhållande till gällande utsläppsvillkor framgår av tabellen. Medelvärdena för kväve, BOD och fosfor var under månaden lägre än alla gräns- och riktvärden.

Slamhantering och biogas

Totalt producerades 4 090 ton slam under månaden. Alla fyra veckopartier blev godkända som Revaq. Under månaden har fackling av biogas uppgått till 14 280 Nm³.

Övriga händelser

En inloppspump är ur drift på grund av haveri men ska tas i drift under hösten.

Bilagor

1. Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen
2. Slam - analysresultat av tungmetaller och näringsämnen samt organiska miljöanalyser*
3. Vatten - diagram över analysresultat och flöde

*Vid analys av PAH 6 i organiska miljöanalyser, kvartalsprov, har labbet ändrat i uppdelningen av analyserade parametrar. Nu ingår även benso(J)fluoranten i summeringen av PAH 6. Tidigare var det bara benso(b+k)fluoranten

Bilaga 1

Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen, månadsresultat

Flöden (dygnsmedelflöden)

Inkommande vatten ¹			Kemiskt/biologiskt behandlat ²			Förbilett vatten ³		
medelflöde	max	min	medelflöde	max	min	medelflöde	max	min
m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s
4,70	7,63	3,69	4,66	6,76	3,69	0,04	0,87	0,00

Koncentrationer i vatten

		Inkommande vatten ¹			Utgående vatten ⁴		
		medel	max	min	medel	max	min
Totalfosfor	mg/l	3,39	3,50	3,10	0,17	0,18	0,15
COD_{Cr}	mg/l	371	410	340	37	39	35
BOD₇	mg/l	159,3	170,0	150,0	6,8	7,0	6,0
Totalkväve	mg/l	26,1	28,0	23,0	7,2	8	6,7
Ammoniumkväve	mg/l	18,1	20,0	15,0	4,5	5	4,2
TOC ⁵	mg/l	75,0	75,0	75,0	11,0	11	11
Kviksilver*	ug/l	0,064	0,080	0,040	0,010	0,020	0,006
Kadmium*	ug/l	0,10	0,12	0,07	0,007	0,010	0,005
Bly*	ug/l	2,3	2,7	1,7	0,10	0,14	0,08
Koppar*	ug/l	50	61	43	9,0	11,0	8,0
Krom*	ug/l	2,3	2,7	1,8	0,31	0,40	0,30
Nickel*	ug/l	2,9	3,2	2,7	2,4	2,6	2,2
Zink*	ug/l	71	91	55	11	13	9

*Månadsmedelvärdena för metaller är inte flödesviktat

Massflöden i vatten

		Inkommande avloppsvatten ¹	Utgående vatten ⁴	Procentuell avskiljning %
Fosfor	ton	42	2,0	95,3
COD_{Cr}	ton	4571	456	90,0
BOD₇	ton	1960	83	95,8
Totalkväve	ton	321	88	72,8
Ammoniumkväve	ton	222	55,5	75,0
Kviksilver	kg	0,78	0,12	84,7
Kadmium	kg	1,15	0,09	92,3
Bly	kg	28	1,22	95,7
Koppar	kg	606	110	81,8
Krom	kg	28	3,8	86,3
Nickel	kg	35	30	14,7
Zink	kg	864	134	84,5

¹ Obehandlat avloppsvatten

² Avloppsvatten som genomgått ordinarie behandlingsprocess

³ Endast mekaniskt renat samt kemiskt renat genom direktfällning

⁴ Samlat utgående vatten där både det vatten som genomgått ordinarie behandling samt förbilett vatten ingår

⁵ TOC analyseras på ett veckoprov under månaden, normalt den första hela veckan i månaden, av ackrediterat labb

Bilaga 2

Slam - Analysresultat av tungmetaller och näringsämnen, organiska miljöanalyser samt metaller

Tungmetaller och näringsämnen, veckoprover ⁶

Vecka	Gränsvärde enligt SFS 1998:944 (mg/kg TS)	1945	1946	1947	1948
Bly	100	29	27	25	27
Kadmium	2	1	0,92	0,87	0,99
Koppar	600	460	410	410	500
Krom	100	29	22	23	26
Nickel	50	19	18	17	18
Zink	800	800	690	680	660
Kviksilver	2,5	0,28	0,25	0,31	0,28
Silver	-	1,6	1,6	1,6	1,4
Vismut	-	5	5,1	4,8	5,6
Torrsubstans (%)		29	29,9	28	28,4
Kväve (g/kg)		48	50	50	49
Ammonium-N (g/kg)		12	15	14	12
Fosfor tot (g/kg)		35	32	32	32
Total mängd (ton)		940	1209	1028	947

Organiska miljöanalyser, kvartalsprov

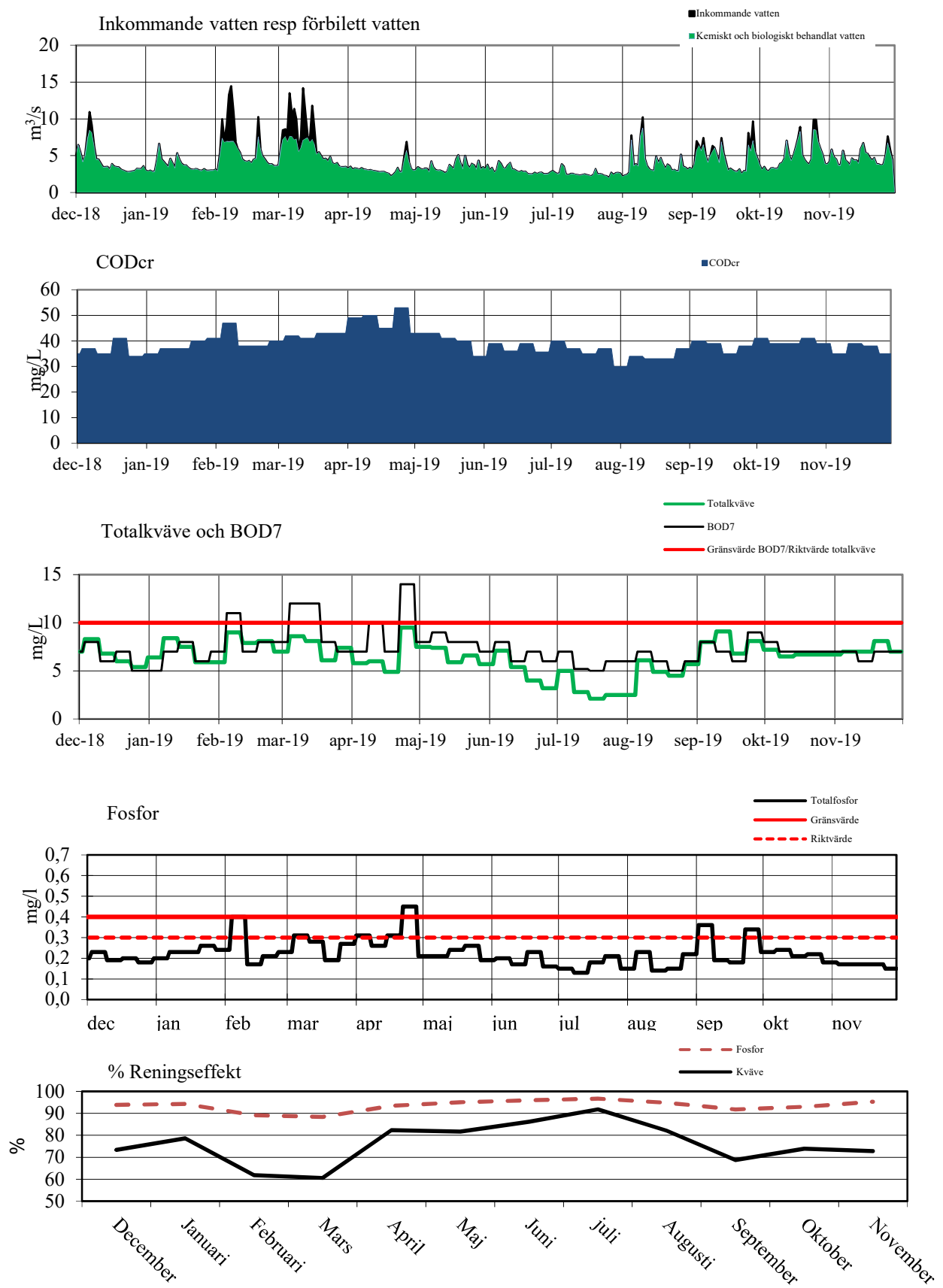
	Riktvärde enligt NV Rapport 4418 (mg/kg TS)	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Nonylfenol	50	11	12	12	
PCB Summa 7 st	0,4	0,018	0,023	0,038	
PAH Summa 6 st*	3,0	1,3565	0,8917	2,120	
LAS (linjära alkylsulfonater)	-	490	600	610	

* benso(a)pyren, benso(b + k)fluoranten, benso(ghi)perylene, fluoranten, Indeno(1,2,3-cd)pyren

⁶ Analyserna är utförda på samlingsprov från en vecka och är utförda vid ackrediterat laboratorium

Diagram, vattenanalyser, flöden och reningseffekt

Bilaga 3

Fredrik Davidsson

Månadsrapport december 2019

Reningsresultat

Resultat	Medelvärde mg/l		
	Fosfor	Kväve	BOD ₇
Månad	0,23	8,7	8,5
Året	0,23	7,1	8,0
Mars-maj	0,27	7,2	9,6
Juni-aug	0,18	4,6	6,3

Villkor i utgående vatten**Fosfor, mg/l**

Gränsvärde för året 0,4

Riktvärde för året 0,3

Mars-maj, riktvärde 0,3

Juni-augusti, riktvärde 0,3

Kväve, mg/l

Riktvärde för året 10

BOD₇, mg/l

Gränsvärde för året 10

Hydraulisk belastning

Tillrinningen under månaden har som medel varit 6,7 m³/s vilket motsvarar en total volym på 18,0 miljoner m³. Av detta har 2,7 miljoner m³ genomgått direktfällning och mekanisk rening medan 0,76 miljoner m³ enbart har behandlats mekaniskt.

Kemiska och biologiska processer

Reningsresultaten i förhållande till gällande utsläppsvillkor framgår av tabellen. Medelvärdena för kväve, BOD och fosfor var under månaden lägre än alla gräns- och riktvärden.

Slamhantering och biogas

Totalt producerades 4 693 ton slam under månaden. Två av fyra veckopartier har godkänts som Revaqslam. Under månaden har fackling av biogas uppgått till 154 392 Nm³.

Övriga händelser

Inloppspumpen som varit ur drift sedan februari, på grund av ett haveri, kom tillbaka i drift i mitten av december.

Bilagor

1. Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen
2. Slam - analysresultat av tungmetaller och näringsämnen samt organiska miljöanalyser*
3. Vatten - diagram över analysresultat och flöde

*Vid analys av PAH 6 i organiska miljöanalyser, kvartalsprov, har labbet ändrat i uppdelningen av analyserade parametrar. Nu ingår även benso(J)fluoranten i summeringen av PAH 6. Tidigare var det bara benso(b+k)fluoranten

Bilaga 1
Vatten - analysresultat samt massbalanser av tungmetaller och näringsämnen, månadsresultat
Flöden (dygnsmedelflöden)

Inkommande vatten ¹			Kemiskt/biologiskt behandlat ²			Förbilett vatten ³		
medelflöde	max	min	medelflöde	max	min	medelflöde	max	min
m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s
6,70	13,25	3,60	5,70	7,93	3,60	1,00	5,81	0,00

Koncentrationer i vatten

		Inkommande vatten ¹			Utgående vatten ⁴		
		medel	max	min	medel	max	min
Totalfosfor	mg/l	2,20	3,50	1,80	0,23	0,30	0,14
COD_{Cr}	mg/l	221	350	160	39	42	35
BOD₇	mg/l	95,3	150,0	63,0	8,5	10,0	5,0
Totalkväve	mg/l	17,9	27,0	14,0	8,7	9,6	6,5
Ammoniumkväve	mg/l	12,0	19,0	9,6	6,4	7,5	4,2
TOC ⁵	mg/l	48,0	48,0	48,0	10,0	10,0	10,0
Kviksilver*	ug/l	0,063	0,09	0,04	0,008	0,01	0,005
Kadmium*	ug/l	0,09	0,11	0,07	0,02	0,07	0,01
Bly*	ug/l	2,2	3,0	1,6	0,3	0,5	0,1
Koppar*	ug/l	42	60	28	9	11	8
Krom*	ug/l	2,2	2,9	1,7	0,4	0,5	0,2
Nickel*	ug/l	2,9	3,4	2,6	2,7	3,5	2,3
Zink*	ug/l	63	82	52	15	23	10

*Månadsmedelvärdena för metaller är inte flödesviktat

Massflöden i vatten

		Inkommande avloppsvatten ¹	Utgående vatten ⁴	Procentuell avskiljning %
Fosfor	ton	42	4,1	90,1
COD_{Cr}	ton	3911	698	82,1
BOD₇	ton	1745	153	91,2
Totalkväve	ton	323	156	51,6
Ammoniumkväve	ton	216	116	46,4
Kviksilver	kg	1,15	0,15	86,7
Kadmium	kg	1,56	0,29	81,1
Bly	kg	42	5,20	87,6
Koppar	kg	712	166,79	76,6
Krom	kg	41	6,80	83,6
Nickel	kg	53	48,76	7,9
Zink	kg	1106	286,01	74,2

¹ Obehandlat avloppsvatten

² Avloppsvatten som genomgått ordinarie behandlingsprocess

³ Endast mekaniskt renat samt kemiskt renat genom direktfällning

⁴ Samlat utgående vatten där både det vatten som genomgått ordinarie behandling samt förbilett vatten ingår

⁵ TOC analyseras på ett veckoprov under månaden, normalt den första hela veckan i månaden, av ackrediterat labb

Bilaga 2

Slam - Analysresultat av tungmetaller och näringsämnen, organiska miljöanalyser samt metaller

Tungmetaller och näringsämnen, veckoprover ⁶

Vecka	Gränsvärde enligt SFS 1998:944 (mg/kg TS)	1949	1950	1951	1952
Bly	100	27	27	27	29
Kadmium	2	0,96	0,93	0,9	0,91
Koppar	600	440	450	420	380
Krom	100	24	26	24	24
Nickel	50	17	17	17	19
Zink	800	610	680	680	790
Kvikksilver	2,5	0,29	0,37	0,41	0,3
Silver	-	1,6	1,4	1,3	1,3
Vismut	-	5,8	5,5	4,6	4,5
Torrsubstans (%)		29,3	28,5	27,6	27,4
Kväve (g/kg)		51	49	51	47
Ammonium-N (g/kg)		13	12	17	13
Fosfor tot (g/kg)		30	29	30	33
Total mängd (ton)		1 292	1 668	2 293	564

Organiska miljöanalyser, kvartalsprov

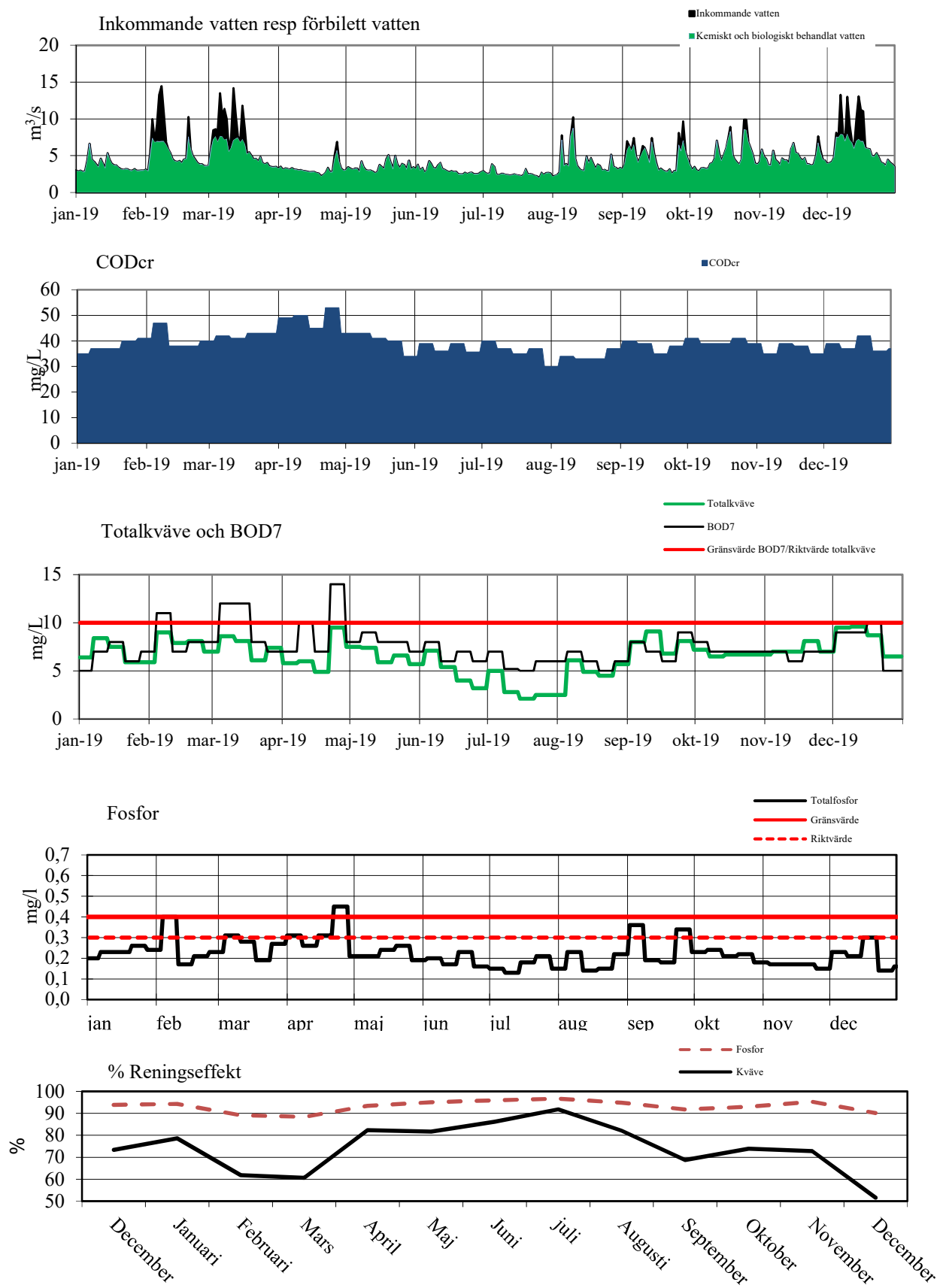
	Riktvärde enligt NV Rapport 4418 (mg/kg TS)	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Nonylfenol	50	11	12	12	Ej klart
PCB Summa 7 st	0,4	0,018	0,023	0,038	Ej klart
PAH Summa 6 st*	3,0	1,3565	0,8917	2,120	Ej klart
LAS (linjära alkylsulfonater)	-	490	600	610	Ej klart

* benso(a)pyren, benso(b + k)fluoranten, benso(ghi)perylene, fluoranten, Indeno(1,2,3-cd)pyren

⁶ Analyserna är utförda på samlingsprov från en vecka och är utförda vid ackrediterat laboratorium

Diagram, vattenanalyser, flöden och reningseffekt

Bilaga 3

Fredrik Davidsson, Liza Wellsjö,
Cecilia Press, Emilie Grubbström

Rapport från Uppströmsenheten

Information om händelser från 2019-11-02 till 2020-01-21

Tillståndprocesser enligt Miljöbalken

Nouryon PPC AB, Bohus (fd Akzo Nobel) vill ännu en gång förlänga drifttiden för sin pilotanläggning för elektrokemisk upparbetning av natriumsulfat. Denna gång till utgången av 2021. Pilotanläggningens miljöpåverkan är framför allt i form av höga halter sulfat till den kommunala spillvattenledningen. Halterna i utgående vatten ligger normalt mellan 200-400 mg/l som veckomedelvärde, med toppar upp på 650 mg/l. Uppströmsenhetens bedömning är att Nouryon därför regelbundet överskrider momentanvärdet 400 mg/l som finns i Svenskt Vattens P95 och att detta kan skada det kommunala ledningsnätet. UE har därför i sitt yttrande sagt att Nouryon måste vidta åtgärder så att de klarar 400 mg/l som momentanvärde vid anslutningspunkt samt att bolaget bör bekosta en filmning av den kommunala ledningen för en bedömning av eventuella skador som deras processavloppsvatten kan ha orsakat.

Mycket är på gång i **Ryhamnen** och Uppströmsenheten har lämnat synpunkter vid tre avgränsningssamråd. Planerna för Ryhamnen är att **Göteborgs Hamn AB** ska bygga om en av sina kajer vilket bl.a. omfattar en fördjupning av hamnbassängen, **St1** ska fördubbla sin hantering av petroleumprodukter och **Göteborg Energi** ska bygga ett biobränsleeldat kraftvärmeverk vilket kommer innebära omfattande bränsletransporter med tåg och/eller lastbil samt via transportband i nära anslutning till Gryaabs verksamhet, befintlig och planerad.

Utsläpp

På morgonen den 3 december blev uppströmsenheten kontaktad av Ragn-Sells som hade varit och tömt slam i **Kåbäckens slamtömningsstation** i Partille. De rapporterade att det var nedsölat med oljeslam utanför stationen. Under dagen var uppströmsenhetens personal på plats tillsammans med Partilles miljöförvaltning. Gryaab ombesörjde att det utspillda oljeslammet sanerades. Partilles miljöförvaltning lämnade ärendet till åklagare för utredning av misstänkt miljöbrott eftersom den som har spillt ut oljeslam sannolikt även har tömt oljeslam i slamtömningsstationen. Vid kontroll av loggar visade det sig att slamsugningsföretaget **Spolarna Göteborg AB** hade varit och tömt 2,7 m³ slam på morgonen och då också orsakat spillet. Gryaab har träffat arbetsledare från bolaget och fått en förklaring till vad som sannolikt har hänt. Bolaget fick ett jobb den 2 december att suga och spola stopp i spillvattenledningen vid Circle K, A. Odhners gata i Göteborg. Enligt slamsugningsföretaget har de fått ”garantier” från Circle K och Bravida (fastighetsägare) att det inte ska vara någon olja i ledningsnätet utan bara sanitärt avlopp. Teorin är att stoppet i spillvattenledningen från tankstationens butik har orsakat översvämning i anläggningens oljeavskiljare som betjänar verkstad och fordonstvätt och därmed har olja och oljeslam kommit ut i spillvattenledningen där slamtömningsföretaget har sugit upp det. Enligt arbetsledaren på slamtömningsföretaget har chauffören inte noterat, varken när han sög eller lämnade på slamtömningsstationen att det var olja/oljeslam. Uppströmsenheten kommer att tillsammans med miljöförvaltningen i Göteborg att fortsätta utredningen om förhållandena på

Cirkle K. Slamsugningsföretaget kommer att faktureras för saneringen av oljeslam utanför slamtömningsstationen.

Övrigt

Trafikverkets projekt Västlänken har under perioden haft ett flertal överskridanden av krom och ammonium. Flödesvillkoret har också överskridits vid ett flertal tillfällen, dvs kravet att TrV inte ska släppa processvatten när inkommande flöde till Ryaverket är över 8 m³/s. Möte har hållits med tillsynsmyndigheten dels för att driva på åtgärder samt att förtydliga vilka risker som finns med dessa överskridanden. Förhöjda halter av ammonium riskerar att orsaka toxicitet och ledningspåverkan, förhöjda halter av krom kan förorena slammet. Det finns även risk att den toxiska formen sexvärt krom förekommer. Gryaab kommer tillsammans med Kretslopp och vatten att formulera ytterligare krav på utökade kontroller i kontrollprogrammet i ett yttrande till tillsynsmyndigheten.

Vi har deltagit vid **periodiska besiktningar** vid Plastal Arendal samt Bodycote Ytbehandling VF.

Ett utskick har gjorts till alla anslutna tillståndspliktiga verksamheter (ca 100 st) för att **kartlägga** de **kemikalier** som verksamheterna använder och som på ett eller annat sätt släpps till avloppet. Detta görs bland annat för att hitta eventuella utfasningsämnen. Många av företagen har redan hunnit skicka in sina kemikalielistor.

Fredrik har föreläst på Svenskt Vattens Uppströmskurs.

Poolvatten

Styrelsen har efterfrågat fördjupad information om hur uppströmsenheten hanterar vatten från **badhus och pooler**. Vår utgångspunkt är att avledning av poolvatten från bassänger och backspolning till Ryaverket ska undvikas. Bassängvatten från allmänna bassänger (badhus, simhallar, friluftsbad) betraktas som processavloppsvatten och måste genomgå någon form av behandling/rening (till exempel filtrering, slamavskiljning och avklorering) innan det leds till avlopp. Rent näringsmässigt är vattnet från badhusen tunt, med halter långt under det som återfinns i ett traditionellt hushållsspillvatten. I vattnet kan även klor, som används för rening i poolvattnet, bilda giftiga och svårnedbrytbara klororganiska föreningar som kan skada vattenlevande djur i recipienten och det biologiska reningssteget vid reningsverket.

Ur avloppsreningsverkets perspektiv är vatten från badhus alltså ett ganska rent vatten utan behandlingsbara substanser i, som därtill bidrar med halogenerade ämnen i slam och utgående vatten. Det handlar också ofta om stora vattenvolymer. För att uppnå behandlingsbara nivåer av till exempel kväve, fosfor och organiskt material, kan vattnet recirkuleras. Nackdelen med recirkulering är att även de halogenerade ämnena ökar i koncentration, vilket kan medföra ökad toxicitet varför kompletterande rening kan behövas.

Rent juridiskt finns inte heller någon skyldighet att ta emot vatten som betydligt avviker från hushållsspillvatten eller som kan inverka skadligt på ledningsnätet eller ledningens funktion. Som för andra verksamheter kommer ärendet till uppströmsenheten i samband med om- eller nybyggnad som en del av miljöprövningen. Det innebär att det vid ett givet tillfälle kan finnas befintliga anläggningar som vi har bedömt enligt historiska kriterier, samtidigt som nya eller ombyggda anläggningar får tuffare villkor enligt principen om ständiga förbättringar. Vi gör alltid en bedömning från fall till fall och i de fall då vi i undantagsfall ändå tillåts (som exempelvis är fallet vid byggnationen av Lisebergs

nya vattenpark), ställer vi krav på särskilda villkor om förhållandena avviker från det normala. Det kan t.ex. handla om karakterisering av vattnet genom provtagning och analys, men också om krav på ytterligare reningsåtgärder. Vi gör även en bedömning utifrån miljösynpunkt, det vill säga en miljöbedömning baserad på total belastning på våra recipienter.

När det handlar om vatten från privata pooler och bassänger är vår ståndpunkt att tömning, så långt det är möjligt, ske göras genom infiltration på den egna tomten, över en gräsyta eller liknande. I annat fall rekommenderar vi avledning till dagvattennätet. Här är det viktigt att vattenbrunnen kan ta emot volymen av vattnet, tömning bör ske långsamt. Mer information om privata pooler finns att läsa på Kretslopp- och Vattens hemsida.

Gryaab AB
Kommunikationsansvarig
Ellinor Günther

Omvärldsbevakning 191101-191130

Datum	Medie och titel	Innehåll
191104 Läkemedel	Cirkulation mfl Diklofenak delvis på recept	Läkemedelsverket har beslutat att tabletter och kapslar med diklofenak ska receptbeläggas från den 1 juni 2020. Det är dock inte miljöriskerna med diklofenak som är bakgrunden till beslutet. Läkemedelsverket anger skälet till receptbeläggningen av diklofenak till att en studie från 2018 indikerar att tidigare kända risker för hjärtkärlbiverkningar också kan ses vid lägre doser och kortare behandlingstid. Tidigare granskningar har identifierat en liten ökad risk för hjärtkärlbiverkningar för diklofenak jämfört med andra liknande medel. Receptbeläggningen kommer dock inte att gälla diklofenak i krämer och gel, då de inte berörs av hjärtkärlbiverkningar.
191104 Övrigt	CNN Is this the world's most forward-thinking city?	The Global Destination Sustainability Index has named Gothenburg the world's most sustainable destination (just ahead of neighboring Copenhagen) every year since 2016. In fact, it's so far ahead of everyone else on the list that it ranks a full 22 percentage points higher than the city in 10th place (Brussels).
191106 Slam	Bohuslänningen Debatt: Välkommen tillnyktring om avloppspolitiken	2018 gav regeringen ett kommittédirektiv i syfte att förbjuda slamspridning. Trots detta pågår experiment i vissa kommuner runt om i landet. Dessa experiment härstammar ofta från miljöinspektörer och miljökontor som ofta blandar egna åsikter med samarbeten man har med privatägda konsult- och utbildningsbolag med vinstintressen. I grunden är syftet gott men går ofta väldigt fel och de som drabbas är de fastighetsägare som har egna avloppsanläggningar. Som politiker, i nämnder med ansvar för miljön i kommunen där man verkar, är det lätt att som lekman lyssna för mycket på de förvaltningar som får i uppdrag att utreda och komma med förslag på miljöpolicy och miljöarbetet. Detta grundar sig allt som oftast i bristande kunskap i ämnet. Konsekvenserna av detta blir att kommuninvånare får och fått lägga sina pengar på experiment som såväl urinsorterande avloppslösningar och separerande avloppsteknik med slutna tankar för toalettavatten och separata BDT-system. En tillnyktring har som tur är skett i kommuner såsom Uddevalla och Tanum,

		skriver Terje Skaarnes MRV - Branchorganisationen MRV för godkända minireningsverk.
191106 Läkemedel	Karlskoga tidning, Expressen Många läkemedel är miljöfarliga	Varje år säljs läkemedel i Sverige som innehåller över 200 ton verksamma ämnen som anses vara skadliga för miljön, enligt siffror från Läkemedelsverket. Nyhetsbyrån Siren har bearbetat siffrorna, som visar att det finns tydliga regionala skillnader. Örebro län placerar sig längre ner i tabellen. - Regionerna har lite olika bedömningar och traditioner, samtidigt som sjukdomsspridningen kan variera. Även turism och gränshandeln av receptfria läkemedel kan påverka, säger Therese Ringbom, miljökoordinator på Läkemedelsverket, till nyhetsbyrån Siren. Kroppen tar upp en viss del, men en del kommer ut i vattendragen via avloppet. Mängden antibiotika som släpps ut i naturen och psykofarmaka, som visat sig kunna påverka fiskars beteende, är oroväckande faktorer enligt Läkemedelsverket. Farligast för miljön anses vara hormonella preparat, som till exempel p-piller.
191109 Kemikalier	Sydöstran, Aftonbladet mfl TT-nyhet Risker med kemikalier underskattas	Vi utsätts dagligen för en komplex blandning av kemikalier, men riskerna bedöms nästan alltid en och en. Det är dags att lagstiftningen slutar underskatta miljö- och hälsoriskerna, anser forskare i en ny utredning som lämnats till regeringen. - Användningen av kemikalier har i volym räknat ökat ungefär 400 gånger sedan 30-talet. Man kan säga att flödet av varor är som ett flöde av kemikalier. Exponeringen vi utsätts för i dag är högre än någonsin, säger regeringens särskilda utredare Christina Rudén. Den blandning av kemikalier som vi människor dagligen utsätts för har grovt underskattats, vilket också tunga rapporter de senaste veckorna har visat, menar hon.
191111 Ryaverket	Göteborgs-Posten, Newsvoice Debatt: Giftigt slam fortsätter spridas på vår åkerjord	Stora mängder plast med miljögifter blandas in i vårt avloppsslam i reningsprocessen. De giftiga ämnena riskerar sedan att hamna på vår åkermark, men också i vårt dricksvatten. Det är hög tid att spridning av slam i vår livsmedelsproduktion upphör, skriver Gunnar Lindgren och Lena Jarlov. Det är ytterst angeläget att slamspridningsförbudet träder i kraft snarast. Det slam som fortfarande sprids på våra åkrar innehåller stora mängder giftiga ämnen, bland annat ämnet akrylamid, som är känt sedan skandalen med tunneln genom Hallandsåsen. I reningsverken blandar man in plast i slammet som fällningskemikalie och för att förbättra konsistensen. Plasten innehåller akrylamid, som är ett ytterst giftigt och cancerogent ämne som är genotoxiskt - det vill säga all exponering leder till cancerrisk. Vid Ryaverket i Göteborg används cirka 300 ton plast per år enligt årsredovisningen

		för 2018. Om allt slam i Sverige innehåller lika mycket plast är det frågan om cirka 5 000 ton plast per år, vilket motsvarar 500 lastbilar som lastar tio ton var. Väl utspridd på åkern kan plasten tas upp av insekter, daggmaskar, fåglar och andra djur.
191111 Uppströms	svanen.se Ren bil och ren natur	Svanen ger tips på bra sätt att tvätta bilen Tvätta bilen ofta. Vägsalt och olja blir svårare att få bort ju längre det får sitta kvar. Om du vill tvätta bilen själv, välj miljömärkta produkter och åk till en gör det själv-hall. Kolla att den har reningsverk.
191112 Uppströms	Sveriges Natur Är kattlådan en miljöbov?	Den vanligaste typen av kattsand som används i Sverige tillverkas av bentonitlera. Den har en betydande miljöpåverkan redan när den hamnar i kattlådan eftersom den bryts i till exempel Indien, och transporteras hit. Dessutom kan den inte förbrännas. En annan typ av kattströ är kristallsand bestående av kiseldioxid, silikonkristaller med enorm absorberingsförmåga. Den är inte heller nedbrytbar och ger ingen energi vid förbränning. På senare år har det glädjande nog dykt upp en rad miljövänliga alternativ. Kattströ av träpellets, gräs, majs och spannmålsbiprodukter vinner mark. De är nedbrytbara, brännbara och vissa sorter går att kompostera. Det är dock säkrast att kontrollera med kommunen eftersom reglerna kan skilja sig åt. Att spola ner kattströerna i toaletten är däremot inte rekommenderat även om tillverkarna påstår det. Det kan bli stopp i avloppet och våra reningsverk är inte byggda för att hantera den typen av material.
191112 Ryaverket	Twitter	Person som länkar till GPs artikel och ifrågasätter användandet av polymer Ryaverket.
191113 Syftning till Gryaab	Göteborgs-Posten Fria ord: 1 april varje dag	Skribenten skriver om olika problem hen upplever i kommunen har med syftning till debattartikeln den 11 november i skrivningen "giftslamåkerspridare"
191115 Övrigt	Borås tidning Borås energi och miljö för kritik av JO	Kommunalsrådet Andreas Exner (SD) begärde vid ett flertal tillfällen ut handlingar från Borås energi och miljö utan framgång. Nu får det kommunala bolaget kritik av Justitieombudsmannen, JO, för sin hantering av ärendet. "Sammantaget har bolaget brustit i sin handläggning", skriver JO i sitt beslut. I JO:s beslut nämns bland annat brist på skyndsam hantering och att Borås energi och miljö skulle upplyst Andeas Exner om hans rätt till ett skriftligt avslagsbeslut samt meddelat ett formellt sådant om han vidhöll sin begäran.
191115 Gryaab	Göteborgs-Posten	Debattörerna likställer polymer som används för avloppsvattenrening med plast. Plast består visserligen av polymerer men alla polymerer är inte plast.

	Debattreplik: Onödig oro för kemikalier vid avloppsvattenrening	Gryaab använder polymerer för att skilja organiskt material från vatten och för att förtjocka och avvattna slam. Utan polymer vid vår specialrening vid höga flöden skulle slampartiklarna inte hinna sjunka till botten tillräckligt snabbt. Då skulle vattnet som släpps ut i havet vid de höga flödena innehålla för mycket övergödande fosfor. Polymererna består, som debattörerna skriver, av långa kedjor av bland annat akrylamid. Akrylamid i fri form i rent vatten är giftigt för djur och människor att dricka. Polymeren kan vid leveransen innehålla en ytterst liten andel fri akrylamid. Men avloppsvatten och slam består av stora mängder organiskt material som snabbt binder upp akrylamid. Den slutar då att vara giftig och följer inte med det renade vattnet till sjö, hav eller vattendrag. Därmed kan den inte heller hamna i dricksvatten. Polymererna följer med slammet och bryts så småningom ner om slammet används som gödsel. Noggranna studier visar att akrylamid inte frigörs till gröda eller vatten vid nedbrytning av polymeren. Debattörerna är även oroliga över andra ämnen som kan finnas i avloppsslammet. De halter av miljögifter som man hittat i svenskt kommunalt avloppsslam är så låga att gödsling med avloppsslam är en försumbar väg för spridning av miljögifter. När det gäller oron för mikroplast i åkermark visar nya studier att det inte är någon skillnad på mängden plast i jord som gödslats med slam, jämfört med jord där slam inte använts.
191117 Gryaab	Twitter	Flera personer delar vår debattreplik på Twitter.
191117 Gryaab	Facebook	Många delar vår debattreplik på Facebook, bland annat Svenskt Vatten vilket leder till stor spridning.
191119 Uppströms	Eskilstuna-kuriren mfl Världstolettdagen	Som sig bör den 19 november syns det faktum att det är världstolettdagen i diverse medier. Fokuset ligger på olika frågor men alla handlar om beteendebudskapen vi inom avloppsvattenbranschen sprider.
191119 Gryaab	Facebook	Under november tar vi emot ett åttiotal anställda på SGS studentbostäder eftersom de vill lära de som bor i deras hus hur de ska ta hand om avloppet på rätt sätt. De skriver om sitt besök på Facebook
191119 Läkemedel	Norra Halland Nu ska avloppsvattnet renas från medicin	Försök med två nya reningsmetoder inleds redan nu i november, i Kullaviks reningsverk. Testerna ska pågå till juni 2020. Resultaten kommer bland annat att påverka utbyggnaden av Kungsbackas största reningsverk, Hammargård. Där ska en mer storskalig framtida avskiljning av läkemedelsrester från avloppsvattnet i kommunen inledas. Metoderna som provas i Kullavik är

		rening med aktivt kol och biologisk rening som görs i flera steg. Den rening som visar sig fungera bäst ska användas i Hammargård.
191122 Gryaab	Göteborgs-Posten Insändare: Vad ska vi göra med slammet?	Än en gång kan jag läsa om det giftiga slammet som sprids på våra åkrar (GP Debatt 11/11). I artikeln står också att det är reningsverken själva som blandar in ”plast” i slammet. Detta är dock en sanning med modifikation. När jag på 1960-talet kom att arbeta med reningsverkens slamproblem var jag tämligen ensam om att göra detta. För att lösa problemen hade jag till min hjälp ett antal produkter baserade på polyakrylamid. De produkter som utvecklades under 1960-talet var tydligen så bra att de används än idag om än under andra beteckningar. Den polyakrylamid som används vid reningsverken är vattenlöslig och används som flockningsmedel vid en mekaniska avvattningen av slammet. Utsatt för dagsljus förlorar den gradvis sin effekt och utspritt på åkrarna bryts denna ”plast” ner i sina beståndsdelar. Problemet med dagens slam är alltså inte polyakrylamiden utan i första hand de rester av läkemedel och p-pillar som kan ingå. Sedan har vi de numera allt vanligare mikroplasterna men det är en annan historia, skriver skribenten som kallar sig ”före detta slamgubbe”
191125 Gryaab	Blogg	Lärare skriver om besök med en klass på Gryaab
191126 Läkemedel	SVT Nyheter Västerbotten Projekt i Umeå vill försöka stoppa läkemedelsrester i avloppsvattnet	Just nu pågår ett projekt där Umeås kommunala vattenbolag Vakin ska ta reda på hur man bäst kan rena avloppsvattnet från läkemedelsrester så att de inte rinner ut i våra vattendrag. I projektet, som fått sju miljoner kronor i stöd från Naturvårdsverket, har man bland annat tagit provet på avloppsvattnet och sett att exempelvis Diklofenak, ett antiinflammatoriskt läkemedel, inte stoppas på reningsverket utan rinner direkt ut i våra vattendrag. På reningsverket i Flurkmark, utanför Umeå, kommer man att installera tre maskiner som ska hjälpa till att ta reda på vilken teknik som är bäst ur renings- och ekonomiperspektiv.
191127 Uppströms	Göteborgs-Posten Fettet under Göteborg väger flera ton kostar miljoner	Att hålla ut matfett och olja i slasken kan orsaka både stopp och översvämningar. Nu vill Göteborgs stad få medborgarna att tänka om genom en kampanj på stan. Fettklumparna i Göteborgs avlopp väger ton, och de kostar miljoner att åtgärda. Anledningen till att staden vill få göteborgarna att sluta hålla ut fett i avloppet är för att fett orsakar både stopp och översvämningar, vilket kostar miljoner kronor varje år att åtgärda. – Fett i avloppssystemet är ett problem och det ökar, det har det gjort under en bra tid. Det finns ett behov att jobba

		förebyggande och angripa källan, säger Fredrik Torstensson, chef för ledningsnät, Kretslopp och vatten.
191127 Övrigt	Jordbruksaktuellt Hoppas kunna ersätta konstgödsel med avloppsvatten	Med ny forskning hoppas forskare på Mälardalens högskola att man i framtiden ska kunna styra reningen och bevara näringsämnen i avloppsvatten som används vid bevattning inom jordbruket. Avloppsvatten används för bevattning inom jordbruket i dag, men i reningsprocessen tas de flesta näringsämnen bort. Med den nya forskningen hoppas forskarna att man i framtiden kan styra reningen av avloppsvattnet, för att kunna bevara önskvärda näringsämnen i vattnet och samtidigt bara ta bort det man inte vill ha kvar. – Vi vill ta bort farliga ämnen, så som tungmetaller och läkemedelsrester. Men behålla näringsämnen som behövs på åkermarken, som exempelvis kväve och fosfor, säger Eva Nordlander, doktor i Energiteknik. Med den nya tekniken hoppas forskarna att vattnet ska kunna användas i stället för konstgödning, och att det även skulle kunna underlätta vid brist på vatten. Forskningen sker tillsammans med forskare i Frankrike och Brasilien.
191128 Läkemedel	Cirkulation Våtmarker reducerar läkemedel	Försök vid fem svenska våtmarker visar att anlagda våtmarker för efterpolering vid reningsverk, reducerar en hel del läkemedelsrester. Halter av 24 läkemedelssubstanser kontrollerades i inkommande och utgående vatten till och från spillvattenvåtmarkerna i Eskilstuna, Hässleholm, Nynäshamn, Trosa och Oxelösund. Studien gjordes i ett arbete av Johannes Randefelt, Uppsala universitet. Generellt sett uppvisade alla fem våtmarker en hög reningseffekt på aktiva läkemedelssubstanser men en något högre reningsgrad observerades i Oxelösund, Nynäshamn och Trosa våtmark. En möjlig förklaring till den höga reningseffekten kan vara våtmarkernas karakteristiska hydraulik, där spillvattendammar växelvis fylls och töms, i jämförelse med våtmarkerna i Eskilstuna och Hässleholm som har ett kontinuerligt flöde av spillvatten.
191128 Övrigt	TTELA Höjning av vattentaxorna i Lilla Edet väntas nästa år	I Lilla Edet blir det höjning av va-taxan nästa år. Frågan är om höjningen blir 7,5 eller 15 procent. Mycket talar för det lägre alternativet efter att oppositionspartierna kört över den styrande minoritetens förslag. Hela hösten har politikerna varit oense om vilken vattentaxa som ska gälla nästa år. I kommunstyrelsen kom ett genombrott som har goda möjligheter att hålla för ett slutgiltigt beslut inom kort.

Gryaab AB
Kommunikationsansvarig
Ellinor Günther

Omvärldsbevakning 191201-191231

Datum	Medie och titel	Innehåll
191201 Dagvatten	Dagens samhälle Debatt: Rökarnas rätt att förstöra miljön måste stoppas	Det är i princip fritt fram för rökare att slänga fimpar direkt på marken. Sedan det blev rökförbud på uteserveringar vittnas det om att fimparna nu ligger spridda vind för våg i våra stadskärnor. Det är dags att staten tar bort undantaget i nedskräpningsboten, skriver Håll Sverige Rent & Avfall. Runt en miljard fimpar slängs på marken i Sverige varje år. Och signalen från staten är att det är helt okej. Sedan 2011 finns det en nedskräpningsbot, som gör att man kan bötfälla personer som skräpar ner. Men fimpar är helt undantagna den. Men det finns några sätt att göra något åt det här problemet: 1. Erbjud fickaskkoppar. Butiker har börjat dela ut fickaskkoppar i samband med att de säljer cigaretter. Rökare får då samma möjlighet som exempelvis snusarna med sina lock i dosorna. Här har producenterna ett stort ansvar att erbjuda enkla sätt för kunderna att göra sig av med resten av deras produkt. 2. Mät skräpet nationellt. I såväl skräpmätningar som enkäter visar det sig gång på gång att fimpar är det klart vanligaste skräpet i våra städer och parker. För att få en bredare bild av problemet, samt kunna sätta press på de som ansvarar för produkten eller de som skräpar ner, behöver vi mäta nedskräpning på fler platser. I dag uppskattas kommunerna lägga två miljarder om året på att städa upp skräp. Återkommande mätningar i alla kommuner skulle kunna hjälpa till att sätta en säkrare siffra på vad nedskräpningen kostar kommunerna och i förlängningen spara skattepengar. 3. Ta bort undantaget om fimpar i nedskräpningsboten. Om staten säger att det är okej att slänga fimpar på marken, så kommer många att välja att göra det. Därför bör det vara möjligt att bötfälla personer som fimpar på marken.
191203 Övrigt	Göteborgs-Posten Högsta höjningen av avgifter kopplade till boendet på tio år	En hundralapp i månaden. Så mycket dyrare har kostnaderna för el, värme, vatten och sophämtning i genomsnitt blivit det senaste året – en betydligt större ökning än andra priser. – Det är den högsta ökningen på tio år, säger Hans Dahlin, ordförande för den årliga Nils Holgersson-rapporten.

		Framför allt är det elpriserna som stiger markant men även vatten och avlopp (VA) samt sophämtning har dragit iväg betydligt mer än den allmänna prisutvecklingen, inflationen. Stora investeringar i vatten och avlopp sätter avtryck – i 25 kommuner steg VA-avgifterna med över tio procent senaste året. Branschorganisationen Svenskt Vatten pekar på ytterligare stora, nödvändiga investeringar vilket kommer att innebära dubblade vattentaxor kommande 20 åren, enligt Nils Holgersson-rapporten.
191204 Läkemedel	SVT Nyheter Stockholms vatten fulla av läkemedel - aktivt kol kan vara lösningen	Aktivt kol kan rensa uppemot 90 procent av läkemedlen från avloppsvattnet som rinner ut i vattendragen. Himmerfjärdsverket i Botkyrka har fått 12 miljoner kronor i statligt bidrag för att utveckla tekniken. – Det aktiva kolet fungerar på ett svampliknande sätt och skulle kunna fånga upp 80-90 procent av läkemedelsresterna, säger Johanna Grim projektledare för försöket på Himmerfjärdsverket.
191205 Läkemedel	Kristianstadsbladet Kommunen kan krävas på 900 000	Konkurrensverket överväger att kräva Kristianstads kommun på 900 000 kronor för otillåten direktupphandling av läkemedelsrening i Degeberga avloppsreningsverk
191206 Gryaab	Miljömagasinet Giftigt slam sprids på åkerjorden trots förbud	I december publiceras Jarlöv och Lindgrens debattartikel (GP i november) ytterligare en gång.
191206 Havsmiljö	TT-nyhet syntes i flera medier Havens syreförråd försvinner i rasande takt	Världshavens syrenivåer minskar i en takt som saknar motstycke, konstaterar Internationella naturvårdsunionen (IUCN) i en ny rapport. Utvecklingen drivs på av klimatförändringar, och IUCN hoppas därför att rapporten bidrar till att fokus riktas mot världshaven under det pågående klimattoppmötet i Madrid. Fram till år 2100 räknar alltså IUCN med att världshaven kommer att ha förlorat mellan tre och fyra procent av sina syreresserver. De största syreförlusterna väntas drabba marint liv mellan havsytan och 1 000 meters djup, den del av havet där den biologiska mångfalden är som störst. IUCN påpekar också att problemet är globalt och drabbar näst intill samtliga kustområden i hela världen. Vi pratar mycket om plasten i världshaven, men snart måste vi på allvar även börja prata om utsläppen från jordbruk och industrier, säger Linnéa Engström vid Marine Stewardship Council, en internationell organisation som arbetar för miljömärkning av fisk och skaldjur.
191209	Cirkulation	Nu gör Lidköpings kommun en unik kartläggning av hur mycket mikroplaster som kommer ut i naturen via

Dagvatten	Kartlägger stadens mikroplastläckage	dagvattnet och spillvattnet. Det är första gången som en hel stad kartläggs på det sättet. Just före adventsperioden började mätningar ute i ån Lidan som rinner igenom Lidköping. Det kommer att tas prover på många ställen i Lidan, samt i de tillrinnande bäckarna Sandbäcken, Toftabäcken och Svartebäcken. Inkommande och utgående vatten från avloppsreningsverket kommer också att undersökas. Till det kommer ytterligare ett tiotal provtagningsställen så att allt vatten som kommer ut från tätorten Lidköping ingår i kartläggningen. Resultatet av mätningarna i vatten från Lidköpings tätort förväntas vara klart i januari och då ska resultatet styra hur det fortsatta arbetet ska ske. Mätningsprojektet är nämligen också en del av ett ännu större projekt där Lidköpings Energi fått mer än 3,6 miljoner från Naturvårdsverket för att minska spridningen av mikroplaster i dagvatten. Pengarna ska användas till att prova ny teknik som förhindrar att mikroplast och andra föroreningar når vattendragen. Förutom att optimera nuvarande dagvattenrening ska också en ny avancerad reningsanläggning för Lidköpings dagvatten byggas med hjälp av bidraget.
191210 Slam	Ny teknik, Cirkulation Forskarnas metod för att rena avloppsslam är långt billigare	Florida State University använder mikrovågor för att bryta de kemiska band som binder tungmetaller till avloppsslam. Forskarna räknar med att deras lösning skulle vara 60 procent billigare än dagens reningsmetoder. De lyckades hitta den plats i det elektromagnetiska spektrat där energin är stor nog för att påverka tungmetallerna utan att biomassan förstörs. Efter behandlingen krävs långt mindre kemikalier än i vanliga fall. Tekniken kan skalas upp för ett reningsverk som servar en stad eller en hel region. Den totala kostnaden för hela processen kan bli 60 procent billigare än med de konventionella metoder som används i dag.
191213 Slam	Forskning.se Prioritera återvinning av kväve	Vid prioritering av återvinning från avlopp betonas ofta att fosfor är nödvändigt för allt liv och att det snart kommer att ta slut (Peak phosphorus). Det finns skäl att ifrågasätta denna ensidiga betoning på fosfor, enligt en ny studie. Det är i stället kväve som bör ha högsta prioritet, menar SLU-forskaren Håkan Jönsson. – Den sittande slamutredningen är enligt sina direktiv tvungen att senast 10 januari 2020 lägga fram ett förslag fokuserat på återvinning av fosfor från avloppsslam. Risken är uppenbar att VA-branschen kommer att tvingas lägga stora resurser på återvinning av fosfor, resurser som borde satsas på återvinning av kväve för att bäst bidra till ökad hållbarhet för såväl avlopps- som hela livsmedelssystemet, varnar forskaren i rapporten. Återvinning av kväve skulle

		minska de klimatpåverkande utsläppen och dessutom minska den svenska livsmedelsproduktionens sårbarhet. Samtliga undersökta kriterier visar att återvinning av kväve från avlopp bör prioriteras högst och betydligt högre än återvinning av såväl fosfor som kalium, enligt studien från SLU
191218 Gryaab	Svenskt Vatten webb Biogasmarknadsutredningen ger fortsatta möjligheter till att utveckla svensk biogasproduktion	Idag presenterade utredaren Åsa Westlund Biogasmarknadsutredningen för Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman. Karin van der Salm, vd på Gryaab, har varit Svenskt Vattens expert i utredningen. Svenskt Vatten anser att utredningen är väl skriven, ger en bra bakgrundsbeskrivning och analys av nuläge och framtid. Utredningen har en nyanserad hållning till de olika typer av biogaspotentialer som tagits fram men samtidigt bedömer utredningen att nuvarande import av biogas behöver kompletteras med ökad inhemsk produktion. Utredningen föreslår två bra och helt nödvändiga förslag som båda syftar till att öka svensk biogasproduktion: - Avgörande att undantaget för koldioxidskatt finns kvar för biogas - För en fortsatt utveckling av biogasproduktion vid reningsverken är det helt grundläggande att även reningsverken som producerar biogas för uppgradering finns med i programmet för den så kallade uppgraderingspremien på ca 20-30 öre per kWh. Bra är också den 10-åriga långsiktighet som systemet siktar mot och att möjlighet finns för nya anläggningar att söka uppgraderingspremien.
191219 Gryaab	Ny teknik Expertens om silverputsens baksida: en olämplig metod	Varje år hamnar Ny Tekniks artikel om det bästa silverputsmedlet bland de mest lästa. Den hemmagjorda putsen utgår från aluminiumfolie, bakpulver och hett vatten. Men det finns ett problem med metoden som inte tas upp i artikeln, noterar Elin Kusoffsky, utredningsingenjör och uppströmsansvarig på Uppsala Vatten och Avfall. Om bakpulverlösningen hålls ut i avloppet följer silver med till reningsverket. Det innebär att det finns en risk för att silvret sprids till miljön, antingen via utgående vatten från reningsverket eller med avloppsslammet, berättar hon. I första hand är Elin Kusoffskys rekommendation att inte alls använda sig av silverputsmetoden som Ny Teknik har berättat om. Men om någon ändå gör det bör vattenbadet från putsningen lämnas till återvinningscentralen. Det kan i sammanhanget vara bra att veta att polerpasta som stryks på exempelvis silverbestick och sedan sköljs av kan generera tio gånger mer silver per disk än den metod Ny Teknik tipsat om. Detta enligt en rapport om silverputs som

		reningsverket Gryaab i Göteborg tog fram 2011: Metoden med aluminiumkärl och bikarbonat släpper ungefär samma mängd silver som om man bara diskar godset tvål och vatten, 0,041 mg/100 cm² respektive 0,051 mg/100cm². Aluminiumsläppet från aluminiumkärlet är dock mycket stort. Vid disk av godset i vatten och tvål så får man inte bort silversulfiden på silvret så det är inget alternativ till polering i någon form, står det bland annat i rapporten.
191230 Gryaab	Facebook Bollebygdsalliansen	Bollebygdsalliansen skriver om året som gått och nämner där delägarskapet i Gryaab.

Stab
Kommunikationsansvarig
Ellinor Günther

Mediebevakning – sammanfattning 191101-191231

Gryaab/Ryaverket

Gryaab/Ryaverket syns 13 gånger under årets två sista månader (inte inräknat våra egna nyhetsuppdateringar på Facebook, gryaab.se och LinkedIn).

- Den 11 november publiceras en debattartikel i Göteborgs-Posten och Newsvoice som bland annat fokuserar på att Gryaab skulle hålla i plast i bassängerna samt att reningsverket sprider miljögifter genom slammet. Debattörerna, Lenar Jarlöv och Gunnar Lindgren, menar att de polymerer vi tillsätter för att förtjocka slammet och för att avskilja näringsämnen i vattnet är giftig eftersom den innehåller akrylamid. 15 november svarar Gryaab debattörerna och går igenom alla delar i deras artikel och bemöter deras oro genom att ge en mer korrekt förklaring till polymerer, mikroplast och miljögifter i avloppsvatten och slam. Jarlöv och Lindgren skriver ingen slutreplik. Vi får en hel del respons kring vårt debattsvar på Facebook där artikeln delas av väldigt många, bland annat av Svenskt Vatten. Flera personer skriver också om artikeln på Twitter, en kritisk och resten positiva. En skribent på Göteborgs-Postens Fria ord är allmänt kritisk till Göteborgs stad på många punkter. Skribenten skriver en syftning till Gryaab när hen nämner ”giftslamåkerspridare” i texten. I slutet på november skrivs även en insändare från en som kallar sig ”före detta slamgubbe”. Han försvarar användandet av polymer och förklarar att den inte är giftig. Han är däremot orolig för läkemedelsrester och mikroplaster i slammet. I december publiceras Jarlöv och Lindgrens artikel i Miljömagasinet.
- Under november tar vi emot ett åttiotal som arbetar på SGS studentbostäder på studiebesök. En perfekt grupp eftersom de hyr ut bostäder till många studenter. Under besöket fokuserade vi på våra beteendebudskap och deltagarna fastnade mycket kring hantering av fett eftersom de upplever problem med fetthanteringen hos sina hyresgäster.
- En lärare skriver på sin blogg om sitt studiebesök med en särklass på Gryaab.
- Den 18 december presenterades Biogasmarknadsutredningen för Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman. Karin van der Salm har varit expert i utredningen. Utredningen föreslår två förslag som båda syftar till att öka svensk biogasproduktion.
- I december publicerar Ny teknik en artikel om silverputs. Där nämns en undersökning som Gryaab gjorde 2011 där olika putsmetoder undersöktes för att se hur mycket silver som följde med vattnet till reningsverket.
- Bollebygdsalliansen skriver om det gångna året på sin Facebooksida och nämner delägarskapet i Gryaab.

Dagvattenhantering

Två artiklar som rör dagvatten och hållbar dagvattenhantering publiceras under perioden.

- Håll Sverige rent skriver en debattartikel i Dagens Samhälle om fimpar på marken och de problem det ställer till för våra vattendrag. De vill se en förändring i lagstiftningen eftersom fimpar är undantagna i nedskräpningsboten vilket betyder att man inte kan bötfälla personer som slänger fimpar på marken. De vill också att tobaksproducenterna ska erbjuda fickaskkoppar precis så att rökarna har samma möjlighet som exempelvis snusarna med sina lock i dosorna. De vill också att skräpet ska mätas nationellt. Det visar sig gång på gång att fimpar är det vanligaste skräpet och för att få en sammanhållen och bredare bild av problemet behövs fler mätningar för att få en bättre bild av vad nedskräpningen kostar kommunerna.
- Linköpings kommun gör en unik kartläggning av hur mycket mikroplaster som kommer ut i naturen via dagvatten och spillvatten, skriver Cirkulation. Prover kommer att tas på många platser och även inkommande och utgående vatten från avloppsreningsverket kommer att undersökas.

Havsmiljö

- Världshavens syrenivåer minskar i en takt som saknar motstycke, konstaterar Internationella naturvårdsunionen (IUCN) i en ny rapport. Utvecklingen drivs på av klimatförändringar, och IUCN hoppas därför att rapporten bidrar till att fokus riktas mot världshaven under det pågående klimattoppmötet i Madrid. De största syreförlusterna väntas drabba marint liv mellan havsytan och 1 000 meters djup, den del av havet där den biologiska mångfalden är som störst. IUCN påpekar också att problemet är globalt och drabbar näst intill samtliga kustområden i hela världen.

Uppströms

Elva artiklar kring uppströmsfrågor har sparats under november och december.

- Läkemedelsverket har beslutat att tabletter och kapslar med diklofenak ska receptbeläggas från den 1 juni 2020. Det är dock inte miljöriskerna med diklofenak som är bakgrunden till beslutet. Läkemedelsverket anger skälet till receptbeläggningen av diklofenak till att en studie från 2018 indikerar att tidigare kända risker för hjärtkärlbiverkningar. Receptbeläggningen kommer dock inte att gälla diklofenak i krämer och gel, då de inte berörs av hjärtkärlbiverkningar. Detta rapporterar bland annat Cirkulation
- Varje år säljs läkemedel i Sverige som innehåller över 200 ton verksamma ämnen som anses vara skadliga för miljön, enligt siffror från Läkemedelsverket. Nyhetsbyrån Siren har bearbetat siffrorna, som visar att det finns tydliga regionala skillnader.
 - Regionerna har lite olika bedömningar och traditioner, samtidigt som sjukdomsspridningen kan variera. Även turism och gränshandeln av receptfria läkemedel kan påverka, säger Therese Ringbom, miljökoordinator på Läkemedelsverket, till nyhetsbyrån Siren. Detta rapporterar Expressen och Karlskoga tidning.
- Vi utsätts dagligen för en komplex blandning av kemikalier, men riskerna bedöms nästan alltid en och en. Det är dags att lagstiftningen slutar underskatta miljö- och hälsoriskerna, anser forskare i en ny utredning som lämnats till regeringen. Det här rapporterar flera medier eftersom det var en nyhet från TT.
- Miljömärkningen Svanen ger tips på bra sätt att tvätta bilen, bland annat att tvätta bilen ofta, göra det på en biltvätt och att välja miljömärkta produkter.

- Sveriges Natur gör en djupdykning i olika typer av kattsand och deras påverkan på miljön. Inget kattströ bör spolas ner i avloppet eftersom reningsverken inte är gjorda för att hantera den typen av materia.
- Nu inleds försök med två nya reningsmetoder för läkemedel i Kullaviks reningsverk. Testerna ska pågå till juni 2020. Resultaten kommer att påverka utbyggnaden av Kungsbackas största reningsverk Hammargård.
- Som sig bör den 19 november syns det faktum att det är världstoalettedagen i diverse medier. Fokuset ligger på olika frågor men alla handlar om beteendebudskapen vi inom avloppsvattenbranschen sprider.
- Umeås kommunala vattenbolag Vakin ska ta reda på hur man bäst kan rena avloppsvattnet från läkemedelsrester så att de inte rinner ut i våra vattendrag. I projektet har man bland annat tagit provet på avloppsvattnet och sett att exempelvis Diklofenak, ett antiinflammatoriskt läkemedel, inte stoppas på reningsverket utan rinner direkt ut i våra vattendrag. På reningsverket i Flurkmark, utanför Umeå, kommer man att installera tre maskiner som ska hjälpa till att ta reda på vilken teknik som är bäst ur renings- och ekonomiperspektiv.
- Kretslopp och vatten har haft en lyckad fettkampanj i början av december. Bland annat Göteborgs-Posten rapporterar om problematiken med fett i ledningsnät och pumpar och berättar hur man som privatperson ska hantera fettet från stekpannor och fritering.
- Försök vid fem svenska våtmarker visar att anlagda våtmarker för efterpolering vid reningsverk, reducerar en hel del läkemedelsrester. Halter av 24 läkemedelssubstanser kontrollerades i inkommande och utgående vatten till och från spillvattenvåtmarkerna i Eskilstuna, Hässleholm, Nynäshamn, Trosa och Oxelösund. Generellt sett uppvisade alla fem våtmarker en hög reningseffekt på aktiva läkemedelssubstanser men en något högre reningsgrad observerades i Oxelösund, Nynäshamn och Trosa våtmark. En möjlig förklaring till den höga reningseffekten kan vara våtmarkernas karakteristiska hydraulik, där spillvattendammar växelvis fylls och töms, i jämförelse med våtmarkerna i Eskilstuna och Hässleholm som har ett kontinuerligt flöde av spillvatten.
- Aktivt kol kan rensa uppemot 90 procent av läkemedlen från avloppsvattnet som rinner ut i vattendragen. Himmerfjärdsverket i Botkyrka har fått 12 miljoner kronor i statligt bidrag för att utveckla tekniken, rapporterar SVT Nyheter
- Kristianstadsbladet rapporterar att Konkurrensverket överväger att kräva Kristianstads kommun på 900 000 kronor för otillåten direktupphandling av läkemedelsrening i Degeberga avloppsreningsverk.
-

Slam/biogas

Tre artiklar om slam har sparats. De flesta som rör biogas och slam har denna gång hamnat under rubriken Gryaab.

- I Bohuslänningen publiceras en debattartikel i november skriven av en representant för minireningsverk. 2018 gav regeringen ett kommittédirektiv i syfte att förbjuda slamspridning. Trots detta pågår experiment i vissa kommuner runt om i landet. Dessa experiment härstammar ofta från miljöinspektörer och miljökontor som ofta blandar egna åsikter med samarbeten man har med privatägda konsult- och utbildningsbolag med vinstintressen. I grunden är syftet gott men går ofta väldigt fel och de som

drabbas är de fastighetsägare som har egna avloppsanläggningar. Konsekvenserna av detta blir att kommuninvånare får och fått lägga sina pengar på experiment som såväl urinsortering avloppslösningar och separerande avloppsteknik med slutna tankar för toalettavlopp och separata BDT-system. En tillnyktring har som tur är skett i kommuner såsom Uddevalla och Tanum.

- Ny teknik och Cirkulation skriver om en billigare metod för att rena avloppsslam. Florida State University använder mikrovågor för att bryta de kemiska band som binder tungmetaller till avloppsslam. Forskarna räknar med att deras lösning skulle vara 60 procent billigare än dagens reningsmetoder.
- Vid prioritering av återvinning från avlopp betonas ofta att fosfor är nödvändigt för allt liv och att det snart kommer att ta slut. Det finns skäl att ifrågasätta denna ensidiga betoning på fosfor, enligt en ny studie. Det är i stället kväve som bör ha högsta prioritet, menar SLU-forskaren Håkan Jönsson.
 - Den sittande slamutredningen är enligt sina direktiv tvungen att senast 10 januari 2020 lägga fram ett förslag fokuserat på återvinning av fosfor från avloppsslam. Risker är uppenbara att VA-branschen kommer att tvingas lägga stora resurser på återvinning av fosfor, resurser som borde satsas på återvinning av kväve för att bäst bidra till ökad hållbarhet för såväl avlopps- som hela livsmedelssystemet, varnar forskaren i rapporten. Återvinning av kväve skulle minska de klimatpåverkande utsläppen och dessutom minska den svenska livsmedelsproduktionens sårbarhet. Samtliga undersökta kriterier visar att återvinning av kväve från avlopp bör prioriteras högst och betydligt högre än återvinning av såväl fosfor som kalium, enligt studien från SLU.

Övrigt

- CNN skriver ett stort reportage om Göteborg eftersom The Global Destination Sustainability Index har utsett Göteborg till världens mest hållbara destination. I artikeln beskrivs bland annat grönområdena som en hållbar dagvattenhantering. Göteborg har hamnat högst upp på listan varje år sedan 2016.
- Borås tidning rapporterar att Borås energi och miljö får kritik av justitieombudsmannen efter att Kommunalförbundet Andreas Exner (SD) vid ett flertal tillfällen ut begärde ut handlingar från bolaget utan framgång. Nu får det bolaget kritik av Justitieombudsmannen, JO, för sin hantering av ärendet. "Sammantaget har bolaget brustit i sin handläggning", skriver JO i sitt beslut. I JO:s beslut nämns bland annat brist på skyndsamt hantering och att Borås energi och miljö skulle upplyst Andreas Exner om hans rätt till ett skriftligt avslagsbeslut samt meddelat ett formellt sådant om han vidhöll sin begäran.
- Med ny forskning hoppas forskare på Mälardalens högskola att man i framtiden ska kunna styra reningen och bevara näringsämnen i avloppsvatten som används vid bevattning inom jordbruket. Avloppsvatten används för bevattning inom jordbruket i dag, men i reningsprocessen tas de flesta näringsämnen bort. Med den nya forskningen hoppas forskarna att man i framtiden kan styra reningen av avloppsvattnet, för att kunna bevara önskvärda näringsämnen i vattnet och samtidigt bara ta bort det man inte vill ha kvar. Detta skriver Jordbruksaktuellt.
- TTELA rapporterar att vattentaxorna höjs i Lilla Edet nästa år. Frågan är om höjningen blir 7,5 procent eller 15 procent. Det slutliga beslutet väntas tas inom kort.

- En hundralapp i månaden. Så mycket dyrare har kostnaderna för el, värme, vatten och sophämtning i genomsnitt blivit det senaste året – en betydligt större ökning än andra priser.
 - Det är den högsta ökningen på tio år, säger Hans Dahlin, ordförande för den årliga Nils Holgersson-rapporten. Framför allt är det elpriserna som stiger markant men även vatten och avlopp (VA) samt sophämtning har dragit iväg betydligt mer än den allmänna prisutvecklingen, inflationen. Stora investeringar i vatten och avlopp sätter avtryck – i 25 kommuner steg VA-avgifterna med över tio procent senaste året. Branschorganisationen Svenskt Vatten pekar på ytterligare stora, nödvändiga investeringar vilket kommer att innebära dubblade vattentaxor kommande 20 åren, enligt Nils Holgersson-rapporten. Detta skriver Göteborgs-Posten.

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
2019-11-21	0090/15	eWork Scandinavia AB	Avropsavtal - Organisationskonsult - eWork avtalsnummer 165465	Gryaab AB / eWork	Filip Olsson Lagerstedt
2019-11-22	0099/19	Remissärenden - tunnelingenjör - 2019	Angered 117:2 och 117:3 (20191111G)	Gryaab AB / Kretslopp och Vatten	Eva Selnert
2019-11-25	0001/19	Styrelseprotokoll	Protokoll 191024	Gryaab AB	Karin van der Salm;Kristina Augustsson;Line Norlin
2019-11-25	0005/19	Polisanmälningar	Klotter - Kopbbegården/Kobbegårdsvä gen	Polismyndigheten Kiruna / Gryaab AB	Doug J Lumley;Karin van der Salm
2019-11-26	0108/19	Upphandling - Uppgradering av processtyrssystem	Underlag för investeringsbeslut (upphandling)	Gryaab AB	Daniel Torinsson;Filip Olsson Lagerstedt
2019-11-29	0055/20	Hantering av explosiv vara, Kruthansson AB	Remiss avseende hantering av explosiv vara, Kruthansson AB		Doug J Lumley;Kristina Augustsson;Line Norlin
2019-11-29	0115/19	Bankgaranti 2372094	Friskrivningsbekräftelse för garanti	Gryaab AB / Bohusbanken, Danske Bank A/S	Christina Nilsson
2019-12-02	0059/17	Leverans av rågas	Uppsägning av rågasavtal (Dnr 10-2017-0482)	Göteborg Energi / Gryaab AB	Anders Hansson;Karin van der Salm;Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-02	0109/19	Underavtal - Mediebevakning	Avtalsperiod 2019-12-01 t.om 2021-11-30		Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-04	0112/19	Avstegsrapport social hänsyn	Avstegsrapport social hänsyn	Gryaab AB / Göteborgs stad	Christina Nilsson;Filip Olsson Lagerstedt

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
2019-12-05	0051/20	Ansökan om ändringstillstånd för befintlig depåverksamhet på fastigheten Färjestaden 20:1	Inbjudan till samråd		Eva Selnert;Kristina Augustsson
2019-12-05	0099/19	Remissärenden - tunnelingenjör - 2019	Sannegården 7:5 - reviderat remissutlåtande (20190221G)	Gryaab AB / JM och Bergab	Eva Selnert
2019-12-06	0072/19	Upphandling - flockuleringsmedel (polymerer)	Anbudsförfrågan och anbudsformulär	Gryaab AB	Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-11	0073/19	Upphandling - Metanol	Tilldelningsbeslut	Gryaab AB / Arom-dekor Kemi AB, Helm Skandinavien AS, Nordic Green ApS	Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-11	0108/19	Upphandling - Uppgradering av processtyrssystem	Anbud	Emerson Process Management AB / Gryaab AB	Daniel Torinsson;Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-13	0053/20	Stadsutveckling nordväst om Järnbrottsmotet, Dnr 0262/17	Inbjudan samråd om detaljplan		Eva Selnert
2019-12-17	0005/19	Polisanmälningar	Klotter - Röda Sten	Polismyndigheten Kiruna / Gryaab AB	Doug J Lumley;Karin van der Salm
2019-12-19	0108/19	Upphandling - Uppgradering av processtyrssystem	Anbudsöppning	Gryaab AB	Daniel Torinsson;Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-19	0117/19	Samrådshandling planerat kraftvärmeverk - biobränsleeldad anläggning för förnybar el- och värmeproduktion i Ryahamnen	Samrådshandlingar		Kristina Augustsson;Line Norlin

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
2019-12-20	0085/19	Förslag till ny avfallsplan, Göteborgsregionen - dnr 0096/18	Göteborgs Stads yttrande över ny avfallsplan	Kretslopp och Vatten / Gryaab AB	Karin van der Salm;Karl-Emil Videbris
2019-12-20	0108/19	Upphandling - Uppgradering av processtyrssystem	Tilldelningsbeslut	Gryaab AB / Emerson Process Management AB	Daniel Torinsson;Filip Olsson Lagerstedt
2019-12-20	0115/19	Bankgaranti 2372094	Korrigerad friskrivningsbekaäftelse - rätt namntecknare	Gryaab AB / Bohusbanken, Danske Bank A/S	Christina Nilsson
2019-12-23	0118/19	Fördjupning och breddning av farleden in till Göteborgs hamn inklusive utökning och fördjupning av hamnbassängen samt kajförstärkningar vid Skandiahamnen	Inbjudan till samrådsmöte 2020-01-24 samt samrådsunderlag		Kristina Augustsson;Line Norlin
2019-12-23	0122/06	Kontrollprogram för spillvattentunnel Lerum-Partille	Överlämnar länsstyrelsens beslut daterat 2019-12-20, dnr. 535-11805-2019 (ingen erinran)	Länsstyrelsen Västra Götalands län / Gryaab AB	Cecilia Press;Fredrik Davidsson;Karl-Emil Videbris;Mats Strandberg
2019-12-30	0005/19	Polisanmälningar	Klotter - Kobbegården	Polismyndigheten Kiruna / Gryaab AB	Doug J Lumley;Karin van der Salm
2020-01-09	0051/20	Ansökan om ändringstillstånd för befintlig depåverksamhet på fastigheten Färjestaden 20:1	Gryaab's svar samråd St1, Färjestaden 20:1	Gryaab AB / St1 Refinery AB	Eva Selnert;Kristina Augustsson
2020-01-10	0110/16	Emerson Process Management AB	Avtal - Uppgradering processtyrssystem 2020-01-13	Gryaab AB / Emerson Process Management AB	Filip Olsson Lagerstedt

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
			till 2020-04-30		
2020-01-13	0054/20	Inrapportering kortinnehav	Inrapportering kortinnehav per 2019-12-31	Gryaab AB / Göteborgs stad, Stadsledningskontoret	Christina Nilsson
2020-01-14	0002/19	Månadsrapporter - reningsresultat	Gryaab's månadsrapport för oktober och november	Gryaab AB	Karl-Emil Videbris;Liza Wellsjö
2020-01-14	0053/20	Stadsutveckling nordväst om Järnbrottsmotet, Dnr 0262/17	Gryaab's synpunkter	Gryaab AB / Göteborgs stad, Stadsbyggnadskontoret	Eva Selnert
2020-01-15	0005/20	Polisanmälningar	Klotter - Röda Sten	Polismyndigheten Kiruna / Gryaab AB	Doug J Lumley;Jonas Malm;Karin van der Salm
2020-01-15	0005/20	Polisanmälningar	Klotter - Röda Sten Konsthall	Polismyndigheten Kiruna / Gryaab AB	Doug J Lumley;Jonas Malm;Karin van der Salm
2020-01-15	0057/20	MaintMaster Systems AB	Avtal fr.om 2019-10-01	MaintMaster / Gryaab AB	Agnetha Wikström;Filip Olsson Lagerstedt
2020-01-15	0153/11	Energiskattegranskning	Uppsägning av avtal - sista giltighetsdatum 2020-04-26	Gryaab AB / MH Energiptimering AB	Karin van der Salm
2020-01-16	0003/19	Interna rapporter (Gryaab rapporter)	Gryaab_rapport 2019:6 - Provtagning vid mottagningsstationen för organiskt material på Ryaverket samt slamtömningsstationen i Göddered 2018	Gryaab AB	Ann Mattsson
2020-01-16	0055/20	Hantering av explosiv vara, Kruthansson AB	Gryaab's svar på Remiss; inga synpunkter	Gryaab AB / Räddningstjänsten Storgöteborg, Scandinavian Tank Storage AB	Doug J Lumley;Kristina Augustsson;Line Norlin

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
2020-01-17	0056/20	Tillsyn Arkiv och Diarium	Arkivvård - Tillsynsbeslut med protokoll - AN-05336/19		Christina Nilsson;Line Norlin
2020-01-17	0058/15	Kemikalieinspektionen, KEMI	Redovisning av Quickfloc 2019	Kemikalieinspektionen / Gryaab AB	Anders Hansson
2020-01-17	0058/20	Revaq-regler 2021	Remiss - Revaq-regler 2021		Cecilia Press;Kristina Augustsson
2020-01-20	0091/15	Hach Lange	Serviceavtal till diariet	Hach Lange / Gryaab AB	Filip Olsson Lagerstedt
2020-01-20	0117/19	Samrådshandling planerat kraftvärmeverk - biobränsleeldad anläggning för förnybar el- och värmeproduktion i Ryahamnen	Gryaabs synpunkter på avgränsning av mkb inför Göteborgs energis tillståndsansökan	Gryaab AB / Göteborg Energi AB	Kristina Augustsson;Line Norlin
2020-01-21	0063/20	Samförstånd gällande skyddsområden och fackliga företrädanden	Signerat samförstånd gällande skyddsområden för diarietföring	Gryaab AB med fackliga organisationer	Karin van der Salm;Line Norlin;Liza Wellsjö
2020-01-21	0117/19	Samrådshandling planerat kraftvärmeverk - biobränsleeldad anläggning för förnybar el- och värmeproduktion i Ryahamnen	VB: Gryaabs synpunkter på avgränsning av mkb inför Göteborgs energis tillståndsansökan		
2020-01-22	0064/20	Projekt - Gryaabtomt (D1021)	Ansökan om planbesked	Gryaab AB / Göteborgs stad, Stadskontoret	Bo Enström;Kristina Augustsson;Malin Olsson
2020-01-24	0006/20	Remissärenden - tunnelingenjör (även Bergvärmeremisser)	Sandarna 26:2 (20200120G)	Gryaab AB / Kretslopp och Vatten	Eva Selnert

Händelsedatum	Diariennr	Ärende	Händelse	Avsändare/Mottagare	Handläggare
---------------	-----------	--------	----------	---------------------	-------------

Redovisning av uppdrag att justera och uppdatera Göteborgs stads miljöprogram – övergripande struktur

Bakgrund:

Kommunstyrelsen och miljö- och klimatnämnden fick i budgeten för 2019 i uppdrag att justera och uppdatera Göteborgs stads miljöprogram. Kommunstyrelsen beslutade den 21 augusti 2019 att godkänna en inriktning för arbetet med uppdraget som omfattar översiktlig tidplan och organisation samt förespråkar ett omfattande omtag om miljömålen och miljöprogrammet.

Miljöförvaltningen och stadsledningskontoret har nu arbetat fram ett förslag på övergripande struktur för det nya miljöprogrammet.

Förslag till övergripande struktur för nytt miljöprogram:

Miljöprogrammet ska inledas med ett avsnitt som anger vad som ska ha uppnåtts till programmets målar.

Programmet ska bestå av tre mål som fokuserar på:

- * Naturen: Biologisk mångfald och ekosystem
- * Klimatet: Hållbar och rättvis klimatpåverkan
- * Människan: Hälsosamma livsmiljöer

Under varje mål kommer finnas ett antal konkreta delmål. De flesta av delmålen kommer att gälla områden som Göteborgs Stad som organisation har stor rådighet över, men några kan också ha ett bredare samhällsperspektiv. Under målen ska det finnas ett antal strategier som ska tala om hur staden ska arbeta för att nå målen. Strategierna kan gälla ett specifikt mål eller vara tvärgående och syfta till att nå flera mål. En tvärgående strategi kan till exempel handla om att öka miljöhänsynen i stadens inköp.

Miljöförvaltningen och stadsledningskontoret har för avsikt att, tillsammans med berörda förvaltningar och bolag, bygga vidare på denna struktur och återkomma med ett färdigt förslag på miljöprogram som kan skickas ut på remiss i staden.

Beslut:

Kommunstyrelsen biföll ett yrkande från MP, V och S som innebar att stadsledningskontorets förslag bifölls med tillägg av att programmets namn ändrades till "Göteborgs stads miljö- och klimatprogram och att stadsledningskontoret fick i uppdrag att säkerställa att även en uppdatering av stadens energiplan ingår i det fortsatta arbetet med revideringen.

För Gryaab:

Göteborgs stads styrdokument gäller för Gryaab så länge inte annat beslutats. Miljöprogrammet är fortfarande under bearbetning men är något som Gryaab kommer att få ta hänsyn till när det är färdigt.

Budget för 2020 och flerårsplaner för 2021-2022

Beslut:

Kommunfullmäktige beslutade den 13 november 2019 att fastställa M, KD, D och C: s reviderade förslag till budget 2020 och flerårsplaner för 2021-2022. Nedan följer en grov sammanfattning av budgeten, med utgångspunkt i områden som kan beröra Gryaab.

Väsentliga områden inom budgeten:

- Budget 2020–2022 är finansierad och beräknad efter stadens beslutade finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- Samtliga uppdrag givna i budget 2020–2022 ska genomföras inom angiven tidsrymd.

Fastställande av högsta tillåtna låne- och borgensvolym:

Göteborgs stads samlade lånevolym under 2020 får uppgå till maximalt 54 miljarder kronor (53 miljarder för 2018).

Göteborgs stads koncerns samlade borgensåtaganden får uppgå till maximalt 7 miljarder kronor (6 miljarder för 2018).

Övergripande mål:

Budgetens övergripande mål gäller för stadens alla nämnder och styrelser. Målen följs upp av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i delårs- och årsrapporter. I budget 2020 och under mandatperioden finns tre övergripande mål.

Övergripande verksamhetsmål

Det finns även 14 övergripande verksamhetsmål ska uppnås utifrån det övergripande mål som de svarar mot. Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fastställer indikatorer och följer upp dessa centralt. Nämnder och styrelser ska planera sin verksamhet med utgångspunkt från dessa.

Övergripande mål	Övergripande verksamhetsmål
Göteborg är en attraktiv storstad där alla ges chansen att forma sina liv och ingen lämnas utanför.	Göteborg har en förskola och skola som skapar goda och jämlika uppväxtvillkor.
	Göteborg genomför tidiga sociala insatser som skapar likvärdiga livschanser för alla.
	Göteborg har en värdig äldreomsorg med trygghet och självbestämmande.
	Göteborg präglas av en god samverkan mellan stad, akademi, civilsamhälle och näringsliv.
	Göteborg är en levande kultur-, idrotts- och evenemangsstad för både boende och besökare.
	Göteborg är en jämlik stad med gemenskap och tillit.
Göteborg är en hållbart växande storstad med framtidstro.	Göteborg tar ansvar för kommande generationers livskvalitet.

	Göteborg är en stad med hållbar mobilitet och god framkomlighet.
	Göteborg är en trygg och välskött stad.
	Göteborg byggs attraktivt, tätt och varierat.
Göteborg är en storstad med stabil ekonomi och hög tillväxt	Göteborgarna får valuta för skatten och en välfärd med hög kvalitet.
	Göteborgs Stad är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Göteborg är en stad där alla som kan jobbar och försörjer sig själva och därmed bidrar till det gemensamma.
	Göteborg har ett attraktivt och innovativt näringsliv i internationell toppklass
	Göteborg är en stad där alla som kan jobbar och försörjer sig själva och därmed bidrar till det gemensamma.

Kommunfullmäktiges mål för nämnd och styrelse

Kommunfullmäktige har beslutat om ett antal specifika mål för nämnder och styrelser. Respektive nämnd och styrelse beslutar själv om lämpliga indikatorer för att nå dessa. Gryaab har inte fått något eget specifikt mål från kommunfullmäktige i budgeten. Det finns dock ett antal mål som alla nämnder och styrelser fått (se nedan).

Ekonomiska uppdrag från kommunfullmäktige för samtliga nämnder och styrelser

* Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att se över möjliga realiseringar av tillgångar i syfte stärka stadens finansiering av kommande års investeringsprojekt.

* Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att sträva efter hög kostnadstäckning på avgiftsbelagda verksamheter, där så är möjligt.

* Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att bedriva ett digitalt effektiviseringsarbete under hela planperioden.

* Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att bidra till att minska stadens totala personalvolym, enligt arbetad tid, under mandatperioden.

Verksamhetsnära mål för nämnder och styrelser

Verksamhetsnära mål och indikatorer fastställs av nämnder och styrelser. Uppföljning av dessa görs av berörda nämnder och styrelser i de staden gemensamma uppföljningsrapporterna och rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med delårs- och årsrapporteringen. Indikatorer ska till största del hämtas från uppföljningen av nämndens eller styrelsens grunduppdrag. Om det finns beslutade styrande dokument i form av program och planer för målområdet med framtagna indikatorer och målvärden ska dessa användas så långt som det är möjligt

Göteborgs Stadshus AB

Kommunfullmäktiges mål för Göteborgs Stadshus AB [?](#)

Budgetens resultat kräver en årlig utdelningsnivå från de kommunala bolagen i paritet med 2019 års nivå men ska enligt plan minskas. Syftet med krav på utdelning är att dels avkräva effektivitet genom avkastning inom bolagssektorn som kommer skattekollektivet tillgodo men också för att säkerställa resultatnivån för god ekonomisk hushållning. Skillnaden mot tidigare år är att Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag och har kravet på sig att ansvara för att utdelning sker genom positiva resultat och förbättrat kassaflöde inom bolagskoncernen, och inte via lån.

* Göteborgs Stadshus AB har en för staden hållbar utdelning utan lånefinansiering.

* Göteborg Stadshus AB har avkastningskrav på underkoncerner som står i paritet med respektive koncerns branschnorm.

Uppdrag från kommunfullmäktige:

* Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att fortsatt utreda och genomföra försäljning av hela, eller delar av, bolag samt mark- och fastighetsinnehav inom koncernen med beaktande av krav på utdelning och koncernbidrag.

* Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att, tillsammans med Göteborgs Stadshus AB, se över verksamheten och inriktningen för stadens internationella omvärlds- och intressebevakning.

Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att revidera samtliga ägardirektiv så att skrivning om mål- och inriktningsdokument i stället ersätts med generell skrivning i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att revidera samtliga ägardirektiv, med prioritering på de bolag som i nuläget har positiva ekonomiska resultat, med avkastningskrav som minst motsvarar branschnivå.

Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att säkerställa bolagskoncernens kassaflöde så att utdelning kan ske till fastställda nivåer utan upptagande av lån.

Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att ta fram en koncernbudget som underlag till kommunfullmäktiges budgetbeslut. Koncernbudgeten ska särskilt beakta kopplingen mellan investeringsvolym och finansiering med givet lånetak.

För Gryaab:

Gryaab får arbeta med kommunfullmäktiges mål såsom anges i budgeten. Som nämndes ovan har Gryaab inga egna mål men det finns ett antal mål/uppdrag som gäller för alla bolag. Som framgår av uppdragen från kommunfullmäktige ska Stadshus revidera samtliga ägardirektiv. Gryaab får invänta instruktioner från Stadshus rörande arbetet med dessa.

Stadsrevisionens rapportsammandrag: Granskning av rekryteringsprocessen av förvaltnings- och bolagschefer

Bakgrund:

Stadsrevisionen har undersökt om nämnder och styrelser rekryterar förvaltnings- och bolagschefer på ett ändamålsenligt sätt. Stadsrevisionen har granskat genomförda rekryteringar av förvaltnings-/bolagschefer i Angereds stadsdelsnämnd, Askim-Frölunda-Högsbo stadsdelsnämnd, fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab AB och lokalnämnden. Den 21 november 2019 föredrogs ett rapportsammandrag på Stadsrevisionens rapport i kommunfullmäktige. Hela rapporten finns att läsa på: www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Rapportsammandraget:

Stadsrevisionen pekar på att rekrytering av förvaltnings- och bolagschefer är en strategiskt viktig fråga för Göteborgs Stad. Rekryteringen behöver vara professionell och strukturerad för att säkerställa att staden kan rekrytera chefer som har förmåga att utveckla stadens verksamheter. Det är också, utifrån ett förtroendeperspektiv, viktigt att processen är tydligt beskriven och transparent. Om allmänheten eller de som är intresserade av att söka sig till stadens högsta chefstjänster får uppfattningen att rekryteringsprocessen inte präglas av saklighet och opartiskhet riskerar inte bara rekryteringsbasen utan också förtroendet för staden att minska.

Stadsrevisionens samlade bedömning var att rekryteringen till viss del sköttes på ett ändamålsenligt enligt sätt. På följande tre områden såg Stadsrevisionen ett behov att förbättra rekryteringsprocessen.

Roller och ansvar behöver förtydligas:

Stadsrevisionen bedömde att nämndernas och styrelsernas beslutande roll är tydlig när rekryteringsprocessen startar och slutar. Under själva genomförandet behöver dock rollerna tydliggöras och ansvaret preciseras för vem som gör vad och vem som är ansvarig för de olika momenten i processen. Det är exempelvis inte tydligt vilken av parterna som ansvarar för centrala moment i rekryteringen såsom urval till, och genomförande av kandidatpresentationen. En konsekvens av denna otydlighet är att ingen tar ansvar för att de olika momenten i processen dokumenteras och att handlingar sparas på ett adekvat sätt.

Rekryteringsprocessen behöver bli mer transparent:

De handlingar som Stadsrevisionen fått del av är kravprofilen samt CV och ansökningsbrev från den som slutligen har anställts. Det innebär att Stadsrevisionen i efterhand skulle kunna göra en jämförelse mellan kravprofil och CV för att se om den rekryterade personen svarar upp till kravprofilen. Stadsrevisionen konstaterar dock att centrala moment i rekryteringsprocessen sker muntligt såsom urval av sökande och kandidatpresentation. Även resultatet från momenten förmedlas muntligt. Enligt Stadsrevisionen går det därför inte att i efterhand fullt ut spåra och värdera på vilka sakliga grunder rekryteringen sker. Det kan innebära risk för att rekryterande nämnder och styrelser, vid förförfrågningar i efterhand, inte har tillräckliga underlag för att kunna visa på vilka sakliga grunder en förvaltnings- eller bolagschef har rekryterats.

Allmänhetens möjlighet till insyn i rekryteringsprocessen behöver stärkas

Av granskningen framkommer att det upprättas ett antal olika handlingar i de granskade rekryteringarna. Stadsrevisionen har begärt ut dessa handlingar och granskningen visar att handlingarna är utspridda hos kommunstyrelsen, respektive nämnd/styrelse, nämnden för Intraservice och anlitad rekryteringskonsult. Stadsrevisionen bedömer att allmänhetens möjlighet till insyn försvåras då det inte är klarlagt vilka handlingar i en rekrytering som utgör allmänna handlingar och då handlingarna inte förvaras samlat.

Stadsrevisionen konstaterar att rekryteringsprocessen, i hög grad, har utformats för att skydda de sökandes integritet. Stadsrevisionen bedömer att det finns risk för att stadens strävan mot att skydda de sökandes integritet inte är fullt ut förenlig med offentlighetsprincipen. Stadsrevisionens slutsats är därför att kommunstyrelsen kan utveckla processen så att en bättre balans skapas mellan att skydda de sökandes integritet och legala krav på såväl insyn som saklighet och opartiskhet.

För Gryaab:

Även om en sådan rekrytering inte är aktuell för Gryaab idag kan förbättringsområdena vara bra att ha med sig. Det som sägs under rekryteringsprocessen behöver bli mer transparent och allmänhetens möjlighet till insyn i rekryteringsprocessen behöver stärkas gäller troligen även vid annan rekrytering, särskilt om den är på chefsnivå.

Redovisning av förslag till åtgärder för att stärka insatserna mot sexuella trakasserier på arbetsplatserna i Göteborgs stad.

Bakgrund:

Stadsledningskontoret fick den 13 december 2017 i uppdrag att föreslå kommundemensamma åtgärder för att stärka insatserna mot sexuella trakasserier på stadens arbetsplatser.

Stadsledningskontoret har föreslagit ett stödpaket med åtgärder för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Stödmaterial föreslås bli en del av stadens befintliga gemensamma arbetsmiljöarbete. Som stöd för insatser framöver föreslås en fördjupad kartläggning av nuläge. Vidare, för att säkra lagstiftningens krav om utredning av trakasserier föreslås en förstärkning av stadengemensamt arbetssätt, kunskap och kompetens. För utveckling av metoder som förhindrar trakasserier föreslås en pilotinsats med digitala verktyg och forskningsstöd för det verksamhetsnära arbetsmiljöarbete. Stadsledningskontoret uppskattar kostnaden för att verkställa föreslagna åtgärderna till mellan 200 000 kronor till 1,8 miljoner för 2020.

M, L, C och KD yrkade, med hänvisning till den ekonomiska situationen, att föreslaget stödpaket skulle tillstyrkas endast de delar som kan finansieras inom befintlig ram. Stödpaketet kunde alltså inte tillskjutas extra medel.

Beslut:

Kommunfullmäktige beslutade den 21 november 2019:

att förklara uppdraget att föreslå åtgärder för att stärka insatserna mot sexuella trakasserier som fullgjort och

att ge Kommunstyrelsen får i uppdrag att implementera de förslag till åtgärder som kan finansieras inom befintlig ekonomisk ram i förslaget till stödpaket med åtgärder för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

För Gryaab:

Gryaab har under de senaste åren haft ökat fokus på motverkandet av sexuella trakasserier. Eftersom stödmaterialet ska bli en del av stadens gemensamma arbetsmiljöarbete gäller det även Gryaab så länge inte något annat beslutats. Mot bakgrund av att endast vissa delar av stödpaketet kommer att implementeras är det ännu oklart hur det kommer att se ut.

Göteborgs Stads policy och riktlinjer för kommunikation

Bakgrund:

Kommunstyrelsen beslutade den 22 augusti 2018 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram förslag till revidering av Göteborgs stads kommunikationsprogram 2016-2019. Stadsledningskontoret bedömde i sin översyn att det inte längre fanns behov av att ta fram ett nytt kommunikationsprogram, vilket återrapporterades till kommunstyrelsen i uppföljningsrapport 1 2019. Stadsledningskontoret har dock reviderat Göteborgs stads policy och riktlinjer för kommunikation.

Göteborgs stads policy och riktlinjer för kommunikation

Stadsledningskontoret har reviderat policy och riktlinjer för kommunikation. Revideringen åsyftar att förenkla och effektivisera kommunikationen. Syftet är också att säkerställa gemensamma prioriteringar och gemensamt definierade målgrupper. De styrande dokumenten för grafisk profil, intern kommunikation och sociala medier upphör enligt förslaget då de inarbetats i reviderade versioner av policy och riktlinje för kommunikation. Det kommer att utarbetas anvisningar som stöd för verksamheterna att följa policy och riktlinjer.

Beslut:

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade enligt stadsledningskontorets förslag.

För Gryaab:

Göteborgs stads styrdokument gäller för Gryaab så länge inte annat är beslutat. Gryaab har dock tagit fram en egen policy för kommunikation. Vid arbetet med att ta fram Gryaabs egen kommunikationspolicy har kommunikatörerna säkerställt att Gryaabs policy ligger i linje med Göteborgs stads nya policy och riktlinjer för kommunikation.

Reviderade bolagsordningar avseende hänvisning till kommunallagen – Regionala bolag

Bakgrund:

Den 1 januari 2018 trädde den nya kommunallagen i kraft. Den nya lagen innebar att en laghänvisning som fanns i ett antal bolagsordningar för Göteborgs bolag var tvungen att tas bort. För Göteborgs Stad innebär det att totalt 54 bolagsordningar behöver ändras

Reviderade bolagsordningar avseende hänvisning till kommunallagen – regionala bolag

Samtliga bolagsordningar i ärendet har styrelsebehandlats enbart av Göteborgs Stadshus AB:s styrelse. Bakom detta avsteg från att bolagsordningarna normalt ska behandlas på varje nivå inom koncernen ligger rationalitets- och effektivitetsskäl med hänsyn till att det nu aktuella ärendet endast rör redaktionell ändring av en laghänvisning. Den enda ändringen som gjorts i bolagsordningarna är att texten ”och 8 kap. 3c § stryks”.

Beslut:

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade enligt Stadshus och stadsledningens förslag.

För Gryaab:

Gryaab ska anta den nya bolagsordningen på årsstämman 2020. För att det ska vara möjligt måste alla ägarkommunernas kommunfullmäktige ha fastställt förslaget till ny bolagsordning för Gryaab. Gryaab inväntar protokoll från ägarkommunerna Lerum och Ale som behandlade frågan i slutet av januari 2020.

Revidering av Göteborgs stads medarbetar- och arbetsmiljöpolicy med tillhörande riktlinje

Bakgrund:

Förändringar i diskrimineringslagen, de nya föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) och programmet för attraktiv arbetsgivare medförde ett behov av att revidera medarbetar- och arbetsmiljöpolicy för Göteborgs Stad. Stadsledningskontoret fick därför i oktober 2018 i uppdrag av kommunstyrelsen att revidera stadens medarbetar- och arbetsmiljöpolicy.

Revidering av Göteborgs stads medarbetar- och arbetsmiljöpolicy med tillhörande riktlinje

De tidigare versionerna av policy och riktlinje byggde till vissa delar på en sammanfogning av ett antal olika dokument. Stadsledningskontoret har velat bevara skrivningar så långt som möjligt men:

- revidera i enlighet med riktlinjen för styrande dokument, det vill säga omfördela skrivningar enligt principen att policy ska ange värderingar och grundprinciper för att styra organisationens agerande inom ett visst område medan riktlinje ska ange ramarna för handlingsutrymmet och ge mer konkret stöd för ett visst handlande än en policy
- justera vissa begrepp/ord, rubriksättning och disposition i enlighet med ovan nämnda riktlinje
- ta bort upprepningar mellan policy och riktlinje
- justera och komplettera texten för att anpassa till diskrimineringslagen och AFS 2015:4.

Det nya förslaget till policy har samma mål som finns i programmet för attraktiv arbetsgivare nämligen att:

- Alla medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv där hälsa och verksamhet utvecklas.

- Det ska finnas flera karriärvägar och möjlighet till utveckling i sin yrkesroll.
- Medarbetare och chefer ska vara stolta över nyttan vi gör för dem vi är till för.

Texten förtydligar vad var och en (medarbetare, chef och Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser som arbetsgivare) förväntas bidra med till de övergripande arbetsmiljömålen.

Beslut:

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade enligt stadsledningskontorets förslag som också innebar att den tidigare medarbetar och arbetsmiljöpolicy upphörde att gälla.

För Gryaab:

Göteborgs stads styrdokument gäller för Gryaab så länge inte annat är beslutat. Gryaab ska se över sin arbetsmiljö- och medarbetarpolicy inför april 2020 då de ska läggas fram för styrelsen. Gryaab har medvetet väntat med dessa policyer för att kunna anpassa arbetet efter Göteborgs stads policy på området. HR har inte utrett frågan färdigt ännu men preliminärt är tanken att slå ihop Gryaabs arbetsmiljö- och medarbetarpolicy och att hänvisa till Göteborgs stads nya policy på området.

Uppdrag om hur stadens tjänsteresor kan användas för att trycka på för utvecklingen av fossilfritt resande

Bakgrund:

Stadsledningskontoret fick genom kommunstyrelsens beslut den 22 maj 2019 i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda och föreslå hur staden kan använda sina tjänsteresor för att trycka på utvecklingen mot fossilfritt resande, t.ex. genom att använda Fly Green Fund eller andra styrmedel mot fossilfria resor.

Fly Green Fund är en ekonomisk förening utan vinstintresse som startade i juni 2015. Föreningens målsättning är att driva på utvecklingen av användande av bioflygbränsle i Norden. Verksamhetsidén bygger på att företag, offentliga aktörer och privatpersoner betalar en summa pengar till Fly Green Fund som är relaterad till flygresorna. Den tjänst som Fly Green Fund erbjuder innebär att 75 procent av intäkterna går till att köpa in bioflygbränsle och 25 procent går till att stötta utvecklingsprojekt som har som mål att starta tillverkning av bioflygbränsle i Norden och till forskning som bidrar till ökad kunskap och förståelse av bioflygbränsle och dess tillverkning. Biobränslet används av flygbolag som är partners till Fly Green Fund. Flygbolaget betalar för vad det kostar att flyga med fossilt bränsle medan Fly Green Fund står för den extrakostnad det innebär att istället tanka biobränsle.

Uppdrag om hur stadens tjänsteresor kan användas för att trycka på utvecklingen av fossilfritt resande

Stadsledningskontoret utredning visade sammanfattningsvis att fanns stora upphandlingsrättsliga svårigheter med att inkludera krav på delvis biobränsle vid flygresor och att ha som krav att resebolaget ska klimatkompensera vid flygresor.

Mp, V, S och D yrkade att Inköp och upphandlingsnämnden skulle få i uppdrag att under våren 2020 återkomma med ett ställningstagande avseende hur fossilfritt flygresande kan ingå i kommande

upphandling av resetjänster, inom ramen för befintligt avtal för resetjänster och/eller som en separat upphandlad tjänst.

Beslut:

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade enligt yrkandet från MP, V, D och D.

För Gryaab:

Innebär ingen förändring för Gryaab i nuläget. Gryaab avvaktar ställningstagandet och vidare beslut.

Förslag på hur stadens nämnder och bolag kan underlätta en snabb omställning till fossilfria fordon och arbetsmaskiner i stadens egna verksamheter

Bakgrund:

Stadsledningskontoret fick genom kommunstyrelsens beslut den 22 maj 2019 i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda och föreslå hur stadens nämnder och bolag kan underlätta en snabb omställning till fossilfria fordon och arbetsmaskiner i stadens egna verksamheter.

Förslag på hur stadens nämnder och bolag kan underlätta en snabb omställning till fossilfria fordon och arbetsmaskiner i stadens egna verksamheter

Stadsledningskontoret beredde ärendet i en arbetsgrupp med tjänstepersoner från inköp- och upphandlingsförvaltningen, trafikkontoret, Göteborgs Stads Leasing och Business Region Göteborg. Stadsledningskontorets föreslog därefter ett antal åtgärder som i korthet innebär revidering av styrande dokument så att de stödjer målet om fossilfrihet, ansvar för strategiskt arbete med ladd-infrastruktur, mobilitetsansvariga på förvaltningar och bolag och en översyn av reglemente och ägardirektiv.

S, M, D, V, L, MP och C yrkade att:

Göteborgs Stads Leasing AB och trafikinämnden skulle få i uppdrag att under 2020, ta fram förslag till styrande dokument som ska ersätta befintliga styrdokument för miljöfordon. Göteborgs Stads

Parkering AB skulle få i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser, samordna arbetet med ladd-infrastruktur och ansvara för strategisk utveckling av ladd-infrastruktur för stadens verksamheters fordon.

Stadsledningskontoret skulle få i uppdrag att vid kommande revidering av Göteborgs Stads Leasings ägardirektiv, Göteborgs Stads Parkering AB och trafikinämndens reglemente analysera om dessa kan justeras så att de starkare stödjer målet om en fossilfri fordonsflotta.

Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser som har fordon får i uppdrag att utse en mobilitetsansvarig för sin verksamhet.

Beslut:

Kommunstyrelsen beslutade enligt yrkandet från S, M, D, V, L, MP och C.

För Gryaab:

Gryaab ska i och med beslutet samordna arbetet med ladd-infrastruktur och ansvara för strategisk utveckling av ladd-infrastruktur för Gryaabs fordon. Gryaab ska också utse en mobilitetsansvarig för verksamheten.

Samningsärendet inom uppföljning – återrapportering av uppdrag från kommunfullmäktige november 2019

Bakgrund:

Samningsärendet behandlar återrapportering av uppdrag som kommunfullmäktige givit nämnder och bolag. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter. I samlingsärendet fanns fyra uppdrag. Endast ett av dem, Kretslopp och vattennämndens utredning om att minska användningen av engångsartiklar, kommer att behandlas här.

I stadens budget 2018 fick Kretslopp och vattennämnden i uppdrag att genomföra en utredning om att minska användningen av engångsartiklar. Nämnden har den 23 september förklarat uppdraget utfört och överlämnat en utredning till kommunfullmäktige. Utredningen innehåller en kartläggning av vilka typer och mängder av engångsartiklar som används i Göteborgs Stads verksamheter. Utredningen innehåller också en beräkning av klimatpåverkan.

Kretslopp och vattennämndens utredning om att minska användningen av engångsartiklar

I utredningen presenteras 16 förslag till åtgärder för att minska användningen av engångsartiklar i stadens verksamheter.

Åtgärderna gällde bl.a. följande (urval utifrån Gryaabs verksamhet).

- * att alla former engångsartiklar av plast (muggar, sugrör, bestick etc.) ska upphöra i all verksamhet inom Göteborgs stad senast den 31 december 2020.

- * att användningen av engångsmuggar, engångstallrikar, engångsbestick och engångssugrör (d.v.s. även av andra material än plast) samt andra engångsartiklar i Göteborgs Stads verksamheter ska minskas med minst 50 procent senast vid utgången av år 2022 (räknat i antal inköpta artiklar) för att i princip ha upphört vid utgången av år 2024. Undantag från detta får endast göras i storkök och restauranger i de fall diskmaskin tillfälligt är ur funktion.

- * Att uppdra åt förvaltningen Inköp och upphandling att ta in de produkter och tjänster på ramavtal som behövs i verksamheterna för att kunna minska och ersätta stadens användning av engångsartiklar, enligt förslagen.

- * Att Göteborgs Stad som organisation ska Kranmärkas senast 31 december 2021. Kretslopp och vatten ges i uppdrag att samordna arbetet med kranmärkningen och Inköp och upphandling ges i uppdrag att i samband med Kranmärkningen ta bort buteljerat vatten från stadens ramavtalssortiment.

* Kretslopp och vatten ska skicka ett förslag till anvisning med konkret vägledning om hur stadens verksamheter ska minska användningen av engångsartiklar till stadsdirektören för antagande. Samtliga förvaltningar och bolag uppdras följa anvisningen.

Stadsledningskontoret riktade viss kritik mot förslagen och menade att de inte var förankrade med genomförarna. Stadsledningskontoret menade att om kommunfullmäktige vill gå vidare med åtgärderna behövde dessa beredas vidare.

M, L, C och KD yrkade att kommunstyrelsen skulle få i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder och bolag, genomföra samtliga åtgärder i utredningen som inte medför kostnader utöver ram. I det fall åtgärderna bedömdes ha en budgetpåverkande kostnad, som inte gick att hantera inom respektive nämnds/bolags ram, skulle det bli en fråga för framtida budgetberedning.

Beslut:

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade enligt Alliansens yrkande.

För Gryaab:

Gryaab har enligt beslutet fått i uppdrag att genomföra alla åtgärder i Kretslopp och vattens utredning så länge de inte medför en budgetpåverkande kostnad. Gryaab avvaktar Kretslopp och vattens anvisningar och bör därefter påbörja arbetet att genomföra åtgärderna.

På gång

Göteborgs Stads riktlinje för säkerhetsskydd

Från 1 april 2019 gäller den nya säkerhetsskyddslagen, säkerhetsskyddsförordningen och Säkerhetspolisens föreskrifter. De ska skydda uppgifter som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som ska skyddas enligt ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd. De verksamheter i Göteborgs Stad som bedriver säkerhetskänslig verksamhet omfattas av regleringen. För att kunna avgöra om en verksamhet bedriver säkerhetskänslig verksamhet krävs det att verksamhetsutövaren gör en säkerhetsskyddsanalys. I de nya föreskrifterna ställs krav på verksamheter att utforma egna styrande regelverk för att upprätthålla säkerhetsskyddet.

Stadsledningskontoret har därför föreslagit en riktlinje som på stadenövergripande nivå tydliggör ansvar, organisation, utveckling och samordning samt uppföljning och utvärdering inom säkerhetsskyddsområdet.

Kommunstyrelsen beslutade enligt stadsledningskontorets förslag. Ärendet ska nu behandlas av kommunfullmäktige

Reviderad riktlinje för rekrytering, utveckling och avveckling av förvaltnings- och bolagschefer

Stadsledningskontoret har yttrat sig över Stadsrevisionens revisionsrapport: Granskning av rekrytering av förvaltnings- och bolagschefer i Göteborgs Stad (se ovan). Stadsledningskontoret

föreslår i yttrandet att riktlinjen för rekrytering, utveckling och avveckling av förvaltnings- och bolagschefer ska revideras. Kommunstyrelsen beslutade den 15 januari 2020 enligt stadsledningskontorets förslag.

Studiebesök
- statistik

2019

Kommunikationsansvarig Ellinor Günther har hand om en av många vuxengrupper. Foto: Emelie Asplund

ÅRETS STUDIEBESÖKSVERKSAMHET

Många besökare och nytt bokningssystem

2019 var, som vanligt, ett roligt år för Gryaabs studiebesöksverksamhet. Vi tog emot hela 2 150 elever och lärare från alla ägarkommuner förutom Kungälv och Bollebygd. Eleverna som besöker oss är väl förbereda genom att de arbetat med vår skolsajt Spoleborg, innan sitt besök hos oss.

Nytt bokningssystem - dubbel vinst
Inför 2019 lanserade vi ett bokningssystem för lärare på vår webbplats. Systemet har underlättat mycket för lärarna som själva kan, när de har tid, leta efter besökstider i systemet. För oss underlättar det mycket eftersom vi nu inte behöver skicka bekräftelser och sköta annan korrespondens vilket

minskat det administrativa arbetet. En dubbel vinst!

Vuxenbesök

Övriga vuxenbesök har tagits emot som vanligt och ligger på samma nivå som tidigare år. Det var 22 medarbetare som tog 48 besök. Vuxenbesöksverksamheten fungerar bra och är omtyckt av samtliga besöksgrupper.

Göteborgs stad, år 4-6

Datum	Skola	Årskurs	Friskola	Område	Antal
18 januari	Gamlestadsskolan	4	Nej	Östra Göteborg	6
29 januari	Kärraskolan	6	Nej	Örgryte-Härlanda	28
30 januari	Dalaskolan	6	Nej	Västra Göteborg	26
30 januari	Kungsladugårdsskolan	6	Nej	Majorna-Linné	22
4 februari	Fjällboskolan	4	Nej	Östra Göteborg	25
7 februari	Fjällboskolan	4	Nej	Östra Göteborg	25
8 februari	Fjällboskolan	4	Nej	Östra Göteborg	25
19 februari	Fenestra Bildal	4	Ja	Askim-Frölunda-Högsbo	25
20 februari	Lindholmens Gymnasiesärskola		Nej	Hisingen	22
22 februari	Påvelundsskolan	4	Nej	Västra Göteborg	30
1 mars	Påvelundsskolan	4	Nej	Västra Göteborg	29
3 mars	Frölundaskolan (funktionsvariation)	6	Nej	Askim-Frölunda-Högsbo	13
7 mars	Toleredsskolan	6	Nej	Lundby	24
11 mars	Kungsladugårdsskolan	4	Nej	Majorna-Linné	24
12 mars	Toleredsskolan	6	Nej	Lundby	27
15 mars	Torpaskolan	4	Nej	Örgryte-Härlanda	28
19 mars	Tängensskolan	4	Nej	Norra Hisingen	25
20 mars	Bärbyskolan	6	Nej	Norra Hisingen	20
21 mars	Tängensskolan	4	Nej	Norra Hisingen	23
25 mars	Brunnsboskolan	5	Nej	Norra Hisingen	22
27 mars	Bärbyskolan	5	Nej	Norra Hisingen	22
5 april	Kungsladugårdsskolan	5	Nej	Majorna-Linné	25
8 april	Torpaskolan	5	Nej	Örgryte-Härlanda	24
10 april	Kungsladugårdsskolan	5	Nej	Majorna-Linné	30

Datum	Skola	Årskurs	Friskola	Område	Antal
11 april	Kungsladugårdsskolan	5	Nej	Majorna-Linné	29
25 april	Skutehagens skola	4	Nej	Västra Hisingen	23
2 maj	Skutehagens skola	4	Nej	Västra Hisingen	24
3 maj	Torslandaskolan	4	Nej	Västra Hisingen	27
7 maj	Torslandaskolan	4	Nej	Västra Hisingen	27
9 maj	Skutehagens skola	4	Nej	Västra Hisingen	24
20 maj	Flatåsskolan	6	Nej	Askim-Frölunda-Högsbo	22
23 maj	Dalaskolan	6	Nej	Västra Göteborg	25
28 maj	Flatåsskolan	6	Nej	Askim-Frölunda-Högsbo	23
29 maj	Hagaskolan	4	Nej	Majorna-Linné	20
3 juni	Gärdsåsskolan	6	Nej	Östra Göteborg	22
4 juni	Flatåsskolan	6	Nej	Askim-Frölunda-Högsbo	23
5 juni	Dalaskolan	5	Nej	Västra Göteborg	28
11 juni	Dalaskolan	5	Nej	Västra Göteborg	28
27 augusti	Vättedalsskolan	5	Nej	Västra Göteborg	32
29 augusti	Vättedalsskolan	5	Nej	Västra Göteborg	22
25 september	Svartedalsskolan	6	Nej	Västra Hisingen	17
1 oktober	Kärralundsskolan	5	Nej	Örgryte-Härlanda	28
2 oktober	Böskolan	5	Ja	Örgryte-Härlanda	24
9 oktober	Hagenskolan	6	Nej	Västra Hisingen	31
11 oktober	Bräckeskolan	5	Nej	Lundby	27
14 oktober	Fiskebäcksskolan	4	Nej	Västra Göteborg	32
16 oktober	Karl Johansskolan	5	Nej	Majorna-Linné	26
22 oktober	Fiskebäcksskolan	4	Nej	Västra Göteborg	33
25 oktober	Noleredsskolan	5	Nej	Västra Hisingen	24
5 november	Böskolan	5	Ja	Örgryte-Härlanda	24

Datum	Skola	Årskurs	Friskola	Område	Antal
6 november	Hagenskolan	5	Nej	Västra Hisingen	28
8 november	Karl Johansskolan	5	Nej	Majorna-Linné	28
12 november	Önneredsskolan	5	Nej	Västra Göteborg	29
14 november	Önneredsskolan	5	Nej	Västra Göteborg	28
15 november	Karl Johansskolan	5	Nej	Majorna-Linné	24
18 november	Önneredsskolan	5	Nej	Västra Göteborg	29
20 november	Hagenskolan	5	Nej	Västra Hisingen	24
21 november	Ebba Pettersons skola	6	Ja	Askim-Frölunda-Högsbo	24
25 november	Kannebäcksskolan (särskola)	6	Nej	Västra Göteborg	15
26 november	Ebba Petterssons skola	6	Ja	Askim-Frölunda-Högsbo	29
3 december	Karl Johansskolan	5	Nej	Majorna-Linné	22
5 december	Toleredsskolan	6	Nej	Lundby	23
6 december	Toleredsskolan	6	Nej	Lundby	22
9 december	Toleredsskolan	6	Nej	Lundby	27
16 december	Ryaskolan	5	Nej	Västra Hisingen	24
17 december	Ryaskolan	5	Nej	Västra Hisingen	24
Totalt 2019	65 besök från 30 olika skolor	Flest besök från år 5 (40 %)			1 635

Övriga ägarkommuner, år 4-6

Datum	Skola	Årskurs	Friskola	Område	Antal
17 januari	Furuhällsskolan	4	Nej	Härryda	25
18 januari	Furuhällsskolan	4	Nej	Härryda	23
22 januari	Furuhällsskolan	4	Nej	Härryda	28
24 januari	Björndammens skola	5	Nej	Partille	30
25 januari	Björndammens skola	5	Nej	Partille	30
31 januari	Aspen Montessori	4	Ja	Lerum	19
14 februari	Montessoriskolan Kvarnhjulet	4	Ja	Möndal	17
26 februari	Rävekärsskolan	5	Nej	Möndal	22
27 februari	Rävekärsskolan	5	Nej	Möndal	22
2 september	Lillegårdsskolan	5	Nej	Partille	31
3 september	Lillegårdsskolan	5	Nej	Partille	30
5 september	Hallenskolan	6	Nej	Möndal	27
10 september	Röselidsskolan	5	Nej	Lerum	29
11 september	Röselidsskolan	5	Nej	Lerum	29
13 september	Hallenskolan	6	Nej	Möndal	27
17 september	Vällsjöskolan	5	Nej	Härryda	32
19 september	Djupedalsskolan	4	Nej	Härryda	32
23 september	Bohuskolan	4	Nej	Ale	40
7 oktober	Partille Gymnasiesärskola		Nej	Partille	22
Totalt 2019	19 besök från 13 olika skolor	Flest besök från år 5 (47 %)			515

Datum	Organisation	Antal	Guide
2019-01-15	Göteborgs Folkhögskola	30	kommunikatör
2019-01-16	EGN, nätverksträff	4	Malin Olsson
2019-01-29	Yrgo utländska tekniker och ingenjörer	20	Safa Hadi
2019-01-31	NTI-gymnasiet, EI- och energiprogrammet	15	Mehdi Basiri
2019-02-01	Arbetarrörelsens folkhögskola	20	kommunikatör
2019-02-20	Pontus, visning av kulvert	10	extern (kulvertens konstnär)
2019-02-20	Lindholmens tekniska gymnasium	26	Mehdi Basiri
2019-02-27	Lindholmens tekniska gymnasium	26	Mehdi Basiri
2019-03-14	Blivande lärare	20	kommunikatör
2019-03-21	SWECO arkitekter	11	Line Norlin
2019-04-01	SFI + Fagereds ungdomshem (20+2)	22	kommunikatör
2019-04-02	Chalmers Tekniska Högskola	25	David l'Ons
2019-04-02	Göteborgs Universitet, miljövetenskap	20	Fredrik Davidsson
2019-04-05	Chalmers kandidatarbete	4	Susanne Tumlin
2019-04-05	LTU	21	Maria Neth
2019-04-09	Löftadalens Folkhögskola SFI, + 2 externa (14+2)	16	kommunikatör
2019-04-24	Kulvertvisning	80	kommunikatör
2019-04-26	Marinfloc	20	Safa Hadi
2019-04-29	Göteborgs Universitet	20	Fredrik Davidsson
2019-05-06	Chalmers, exjobbare	4	Susanne Tumlin
2019-05-06	Chalmers Tekniska Högskola	25	David l'Ons
2019-05-10	Chalmers, advances wastewater engineering	20	Maria Neth
2019-05-14	Veolia	5	Emma Nivert
2019-05-17	Sigrid Rudebäcks Gymnasium, naturelever	21	Liza Wellsjö

Datum	Organisation	Antal	Guide
2019-05-21	Chalmers Tekniska Högskola	25	David I'Ons
2019-06-11	Sahlgrenska	20	Line Norlin
2019-06-12	Projektgrupp från La Paz, Bolivia	6	Ann Mattsson
2019-06-12	Green Gothenburg med gäster från Indien	20	Douglas Lumley
2019-06-18	Göteborgs Universitetsbibliotek	30	Fredrik Davidsson
2019-06-19	Astra Zeneca	10	Sven-Ove Pettersson, David I'Ons
2019-08-30	SFI	18	kommunikatör
2019-09-04	Bohuskustens vattenvårdsförbund	20	Karl-Emil Videbris
2019-09-19	Skövde Reningsverk	4	Cecilia Press
2019-09-24	Ester Mosessons gymnasium, nyanlända	20	kommunikatör
2019-09-30	JP Relining	7	kommunikatör
2019-10-03	Ester Mosessons gymnasium, nyanlända	20	kommunikatör
2019-10-08	Kulvervisning	75	kommunikatör
2019-10-15	Göteborgs Universitet, miljö	25	David I'Ons, Susanne Tumlin, Emma Nivert
2019-10-23	Delegation från Kina	7	Douglas Lumley
2019-10-23	Pensionärsbesök	6	Adam Ridelius
2019-10-24	Lindholmens tekniska gymnasium	15	Victor Warenius
2019-11-13	Kulvertvisning	38	kommunikatör
2019-11-19	SGS	80	kommunikatörer
2019-12-06	Göteborgs Universitet	15	Fredrik Davidsson
2019-12-10	Lindholmens tekniska gymnasium	25	Mehdi Basiri
2019-12-12	Lindholmens tekniska gymnasium	25	Mehdi Basiri
2019-12-16	UF-företaget Ocyan	6	Emilie Grubbström
2019-12-17	Blivande kemilärare	17	Lucica Enache
Totalt 2019		1 109	22 olika medarbetare

Personaldata för bolag till årsredovisning 2019

Gryaab AB

Innehållsförteckning

1	Personaldata bolag 2019	3
----------	--------------------------------------	----------

1 Personaldata bolag 2019

PERSONALDATA Bolag 2019

Anvisning

Anvisning

Personaldata ska rapporteras enligt definitioner nedan. Uppgifterna bidrar till sammanställningar för hela staden av de viktigaste nyckeltalen inom personalområdet.

Tidplan etc:

Uppgifterna ska vara inrapporterade och bilagan klarmarkerad senast den 29 januari 2020. Vid stora tal, skriv inte tusentalsavgränsare, varken med "mellanslag" eller punkt, det försvårar senare summering.

Definitioner:

Alla uppgifter ska redovisas för juridiskt kön: kvinna och man.

Årsarbetare - arbetad tid (personalvolym) avser ackumulerat antal arbetade timmar totalt under perioden (jan-dec) dividerat med 1600. En anställd som arbetar heltid och har liten eller ingen frånvaro förutom semester blir ofta mer än 1,0 årsarbetare. Antalet årsarbetare kan därför vara större än antalet anställda.

Årsarbetare - arbetad tid, utförd av timavlönad personal – avser ackumulerat antal arbetade timmar utförda av timavlönade under perioden (jan-dec) dividerat med 1600.

Antal anställda totalt i december (inklusive tjänstlediga och timavlönade med lön utbetald i december), samt **antal tillsvidareanställda**, **antal tidsbegränsat anställda** och **antal timavlönade** med lön utbetalt i december. För de tillsvidareanställda redovisas även uppgift om varav antal heltidsanställda.

Antal chefer - med chef avses, förutom bolagschef, anställda med ett uttalat budget-verksamhets- och personalansvar. Nyckelpersoner inom bolaget med verksamhets- och budgetansvar men utan personalansvar ska inte redovisas som chef. Här redovisas även antalet tillsvidareanställda chefer.

Första linjens chef - avser tillsvidareanställdchef med fullt chefsansvar längst ut i linjen.

*Lämna också uppgift om **antal anställda enligt Årsredovisningslagen**, genomsnittet för året.*

Åldersstrukturen för tillsvidareanställda, bara medelålder och antal anställda 60 år och äldre anges för december.

Antal tillsvidareanställda december 2018 OBS! Uppgiften används för att beräkna personalomsättning för 2019.

Avgång, tillsvidareanställda - antal tillsvidareanställda som slutat i bolaget under året, samt hur många av dessa som gått i pension eller har slutat på egen begäran.

Rekrytering, tillsvidareanställda - antal nyrekryteringar till en tillsvidareanställning.

Rekrytering, tidsbegränsad anställda - antal rekryteringar till en tidsbegränsad anställning.

Sjukfrånvaro - antal sjuktimmar under året som andel av tillgänglig ordinarie arbetstid i timmar, anges i procent, samt uppgift om den korta sjukfrånvaron (där sjukfallet varar som längst 14 dagar).

		Kvinna	Man	Alla
Personalvolym helår	Antal årsarbetare - arbetad tid, totalt	36,9	75,3	112,2
	Antal årsarbetare - arbetad tid, utförd av timavlönade	0	0	0
Anställda i december	Antal anställda, totalt	36	71	107
	Antal anställda, tillsvidareanställda	36	68	104
	- varav med heltidsanställning	36	68	104
	Antal anställda, tidsbegränsad anställda	0	3	3
	Timavlönade	0	0	0
Anställda chefer i december	Antal chefer, totalt	13	7	6
	Antal chefer, tillsvidareanställda	13	7	6
	- varav första linjens chef	7	5	2
ÅRL	Medeltal anställda enligt ÅRL	36,9	75,3	112,2
Åldersstruktur hos tillsvidareanställda i december	Medelålder tillsvidareanställda	45	48	47
	Antal tillsvidareanställda 60 år eller äldre	1	13	14
Rekryteringar och avgångar helår	Antal tillsvidareanställda december 2018 OBS!!!	36	68	104
	Avgång, tillsvidareanställda	2	3	5
	- varav med pension	0	0	0
	-varav på egen begäran	2	3	5
	Rekrytering, tillsvidareanställda	3	9	12
	Rekrytering, tidsbegränsad anställning	7	6	13
Sjukfrånvaro helår	Sjukfrånvaron, totalt (procent)	2,7	3,1	3,0
	Sjukfrånvaro kort, som längst 14 dagar (procent)	1,3	1,4	1,4

Kommentar till tabelldata

Anvisning

Kommentera personaldata där ni inte kunnat rapportera utifrån gemensamma definitioner.

Rekrytering tillsvidare tot 12 , varav 2 från en provanställning.

Av de 13 tidsbegränsade anställningarna var 11 sommarjobbare, 2 av fick fortsatt AVA-anställning .

Karin van der Salm
VD

Minnesanteckningar Presidiemöte Nr 1/2020

Namn	Närvaro	Delges	Namn	Närvaro	Delges
Claes Johansson	x		Peter Rundström	x	
Ordförande			2: a vice ordförande		
Claudia Pedrini	x		Karin van der Salm	x	
1: a vice ordförande			VD		
			Kristina Augustsson, VD- koordinator	x	

1. Gryaabs ekonomi, lån, årsbokslut
 - a) Presidiet gick igenom lånesituationen och hade inga synpunkter på utskickade handlingar.
 - b) Vd gick igenom månadsrapporten för december 2019 och förklarade orsaker till avvikelser från budgeten. Resultatet för helår 2019 är -2,6 mkr mot budgeterat -2,6 mkr. Övriga mäte- och nyckeltal för verksamheten gicks igenom.
2. Kvalitet, säkerhet & miljö

Resultat från Lekmannarevision gicks igenom och förslag till förbättring diskuterades. Presidiet gick igenom Gryaabs kommunikationspolicy, några smärre anpassningar till Göteborgs stads kommunikationspolicy är gjorda. Presidiet beslöt att framlägga dokumenten till styrelse för beslut.
3. Projekt/utredningar

VD redogjorde för lägesrapport för processen med nytt miljötillstånd, beslut från MPD hade just kommit. Beslutet ser initialt positivt ut.

2 investeringsbeslut gicks igenom, reservpump IN samt Styr & El Pumpstation IN. Presidiet beslöt att framlägga dokumenten till styrelse för beslut.
4. Verksamhet
 - a. VD redovisade status på driften av Ryaverket
 - b. VD redovisade resultatet från Hållbar slamutredningen
 - c. VD redovisade resultat från Mer biogasutredningen
 - d. VD redovisade organisatoriska händelser inom Gryaab.

5. Övriga frågor

Månadsrapport drift: Vd redogjorde för driftläget

Uppströmsrapport med information om badhus redogjordes. Det diskuterades även projekt Västlänken och hur projektet följer både avtal och miljötillstånd.

Måluppfyllelse Gryaab 2019 gicks igenom. Presidiet beslöt att framlägga dokumenten till styrelse för beslut.

Preliminärt mötesprotokoll från ägardialog december 2019 diskuterades.

6. VD redovisade personaldata. Rapporten är ska ej beslutas i styrelse.

Fråga om Gryaabs förmåner diskuterade. Då Göteborgs KF ej har tagit beslut i frågan skjuts frågan i Gryaabs styrelse upp till april 2020.

Göteborgs stads riktlinje för ägarstyrning och ny bolagsordning diskuterades. Ändringarna i bolagsordningen är redaktionella. Presidiet beslöt att framlägga förslagen till styrelse för beslut.

7. Föredragningslista styrelsemöte 2020-02-07

Presidiet gick igenom och fastställde föredragningslistan

8. Mötet avslutades

Göteborgs
Stad

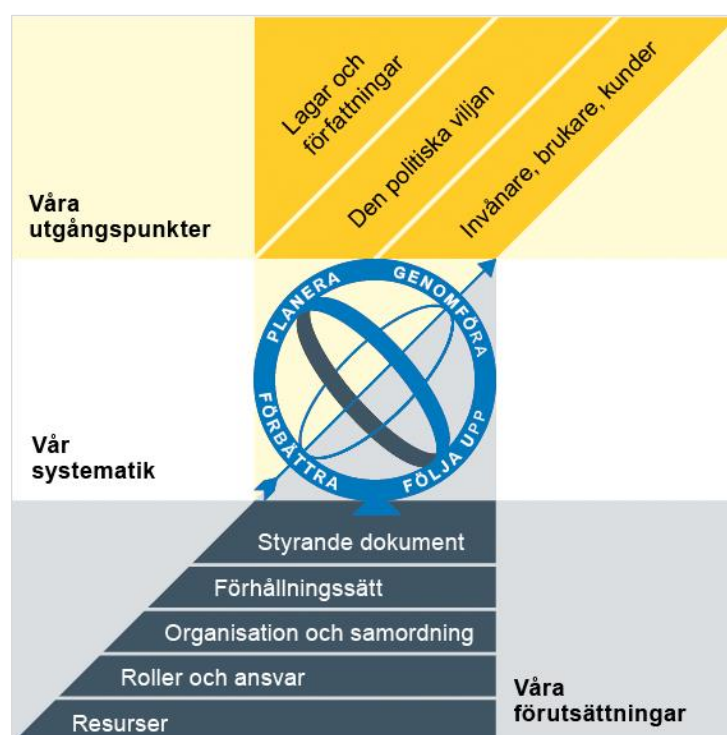
Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning

Reglerande styrande dokument

Policy
► Riktlinje
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Stadens bolagsstyrelser	Diarienummer: 0517/19	Datum och paragraf för beslutet: 2019-09-12, § 31
Dokumentsort: Riktlinje	Giltighetstid: Tills vidare	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef stadsutveckling, stadsledningskontoret
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning	3
1 Inledning	3
2 Ägarstyrning.....	3
3 Roll- och ansvarsfördelning.....	4
3.1 Kommunfullmäktige	4
3.2 Kommunstyrelsen.....	4
3.3 Göteborgs Stadshus AB	5
3.4 Moderbolag	6
3.5 Dotterbolag.....	6
3.6 Delägda bolag	7
3.7 Giltighet.....	7

Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning

1 Inledning

Göteborgs Stads bolag skapar tillsammans med stadens övriga verksamheter nytta för boende, besökare och verksamheter i staden, samt medverkar i utvecklingen av ett hållbart göteborgssamhälle.

Viktiga skäl för Göteborgs Stad att äga bolag är att avgränsa den kommersiella verksamheten från den skattefinansierade, möjliggöra ett marknadsmässigt beteende i en konkurrensutsatt situation, tydliggöra styrelsernas ansvar och befogenhet enligt aktiebolagslagen samt att det är lagkrav att viss typ av verksamhet ska bedrivas i bolagsform. Flera av bolagen agerar på en konkurrensutsatt marknad med stöd av speciallagstiftning som kräver ett agerande på affärsmässiga grunder.

2 Ägarstyrning

Ägarstyrningen över stadens bolag innebär att den samlade styrningen enligt kommunfullmäktiges beslut genomförs. Det förutsätts ske genom en aktiv och närvarande dialog och ett konstruktivt arbetssätt, såväl mellan kommunstyrelsen och Göteborgs Stadshus AB, som mellan Göteborgs Stadshus AB och dess dotterbolag, samt i underkoncerner mellan moderbolag och dotterbolag.

Bolagen i staden är organiserade i en koncern med koncernmoderbolag, moderbolag och dotterbolag. Staden - vars ägande utövas genom kommunfullmäktige - är direktägare av Göteborgs Stadshus AB, nedan benämnt Stadshus AB, som i sin tur äger dotterbolag, de interna respektive direktunderställda bolagen samt stadens del av de regionala bolagen. Stadshus AB ansvarar för att utöva den av kommunfullmäktige beslutade ägarstyrningen i dessa bolag. De dotterbolag som ägs av Stadshus AB är moderbolag i underkoncerner där moderbolagen äger dotterbolag som i förekommande fall är ägare av dotterdotterbolag i en hierarkisk struktur.

De verksamhetsdrivande bolagen har, utöver dessa Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning, ett bolagsspecifikt ägardirektiv som är beslutat av kommunfullmäktige och som definierar ägarens krav och förväntningar på bolaget inom ramen för bolagets verksamhet.

Bolagens verksamhet regleras främst av kommunallagen och aktiebolagslagen, men även annan lagstiftning styr verksamheten.

Några av stadens bolag ägs tillsammans med andra kommuner och intressenter. Former för ägarstyrning i de regionala bolagen beslutas i samråd mellan ägarkommunerna. Stadens utgångspunkter anges i dessa Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning.

I uppdraget att företräda ägaren ingår att tydliggöra ägarens mål med verksamheten och att stödja bolagen i genomförandet. I Stadshus AB:s och moderbolagens uppdrag ligger även att återföra väsentlig information till ägaren och att ta initiativ till ändrad inriktning i bolagens uppdrag.

3 Roll- och ansvarsfördelning

Nedan beskrivs roll- och ansvarsfördelning mellan de olika nivåerna i Göteborgs Stads bolagsstruktur.

3.1 Kommunfullmäktige

- § 1 Äger samtliga aktier i Göteborgs Stadshus AB.
- § 2 Fastställer det kommunala ändamålet med verksamheten i respektive bolag och beslutar om riktlinjer, bolagsordning, ägardirektiv och andra styrande dokument som krävs för kommunfullmäktiges samlade styrning såsom till exempel beslut om stadens budget.
- § 3 Beslutar om övergripande ekonomiska förutsättningar för stadens bolag.
- § 4 Beslutar på förslag av kommunstyrelsen om nödvändiga åtgärder hos bolag som agerat i strid med det fastställda kommunala ändamålet eller utanför de kommunala befogenheterna.
- § 5 Utser ledamöter och suppleanter i bolagsstyrelser samt lekmannarevisorer med suppleanter.
- § 6 Uppdrar åt revisorskollegiet att upphandla revisionstjänster åt stadens bolag.
- § 7 Tar ställning till ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

3.2 Kommunstyrelsen

- § 1 Ansvarar för uppsikt över stadens bolag enligt kommunallagen.
- § 2 Bereder och yttrar sig över bolagsfrågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som ska underställas kommunfullmäktige för beslut enligt kommunallagen.
- § 3 Prövar årligen om den verksamhet som bedrivits av helägda och delägda bolag under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet ska den lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.
- § 4 Utarbetar förslag till ägardirektiv för Stadshus AB, i samverkan med Stadshus AB, samt yttrar sig över förslag om ägardirektiv för övriga bolag.
- § 5 Tar initiativ i frågor av hela staden-karaktär i syfte att samordna stadens verksamhet inklusive bolagssektorn.
- § 6 Beslutar om vilka kriterier som ska ligga till grund för arvodesberedningens gruppindelning för styrelsearvoden.
- § 7 Planerar och genomför minst en gång per år ägardialog med Stadshus AB med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, analys och slutsatser från genomförda ägardialoger, viktiga policyfrågor samt övriga frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
- § 8 Utser ombud till årsstämma/bolagsstämma i Stadshus AB och lämnar instruktion till ombudet.
- § 9 Beslutar på förslag från Stadshus AB om ekonomiska justeringar i anslutning till årsbokslut.

3.3 Göteborgs Stadshus AB

- § 1 Äger stadens aktier i de direktunderställda samt de regionala bolagen.
- § 2 Har kommunfullmäktiges uppdrag att ansvara för ägarstyrningen av bolagen i koncernen med utgångspunkt i detta dokument, i sitt ägardirektiv, bolagens ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget samt beslut fattade av kommunstyrelsen på delegation av kommunfullmäktige. Ägarstyrningen ska utgå från ett hela staden-perspektiv vilket innebär ansvar för samverkan och samordning på strategisk nivå inom bolagskoncernen.
- § 3 Ska identifiera möjligheter till samordning och effektivisering av olika slag inom koncernen, samt, i samverkan med berörda bolag, ta initiativ till förändringar av de direktunderställda bolagen.
- § 4 Ska i rollen som aktiv ägare stödja kommunstyrelsen i dess uppdrag att fullfölja uppsiktsplikten över stadens bolag.
- § 5 Ansvarar för och redovisar väsentlig och strategisk information från den löpande uppföljningen av moderbolagen till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, vilket inkluderar de tillfällen Stadshus AB tillfrågats om ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt från de direktunderställda bolagen.
- § 6 Planerar och genomför minst en gång per år ägardialog med de direktunderställda bolagen med utgångspunkt från en strategisk nivå och med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, affärsplan, större investeringar, väsentliga risker, viktiga policyfrågor samt frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som ska underställas kommunfullmäktige. Redovisning av ägardialogerna ska ske skriftligt till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.
- § 7 Utser ombud till årsstämma/bolagsstämma i de direktunderställda bolagen samt de regionala bolagen och lämnar instruktion till ombuden.
- § 8 Utarbetar förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för de direktunderställda bolagen, i samverkan med berört bolag och kommunstyrelsen, samt yttrar sig över förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för dotterdotterbolag inför kommunfullmäktiges fastställande.
- § 9 Yttrar sig över förslag till aktieägaravtal, ägardirektiv och bolagsordningar för delägda bolag, vilka ska fastställas av kommunfullmäktige.
- § 10 Ansvarar för att lyfta ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till kommunfullmäktige för ställningstagande. Om tveksamhet uppstår om frågan är av sådan beskaffenhet, ska kommunstyrelsen tillfrågas.
- § 11 Yttrar sig i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt från de direktunderställda respektive dotterdotterbolagen som ska till kommunfullmäktige för ställningstagande.
- § 12 Ansvarar för att bolagskoncernens skattebelastning i första hand sker hos koncernmoderbolaget.
- § 13 Lämnar förslag till kommunstyrelsen om koncernens ekonomiska justeringar i anslutning till årsbokslut.
- § 14 Upprättar koncernbokslut för bolagskoncernen samt lämnar uppföljningsrapporter på strategisk nivå med utgångspunkt från rapporteringen från de direktunderställda bolagen och de regionala bolagen.
- § 15 Bereder förslag till kommunfullmäktige att godkänna ledamöter utan partipolitisk beteckning i direktunderställda bolag.

3.4 Moderbolag

- § 1 Äger stadens aktier i dotterbolagen inom moderbolagets underkoncern.
- § 2 Har kommunfullmäktiges uppdrag att ansvara för ägarstyrningen av dotterbolagen i underkoncernen med utgångspunkt i detta dokument, i sitt ägardirektiv, dotterbolagens ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, samt beslut fattade av kommunstyrelsen eller Stadshus AB på delegation av kommunfullmäktige. Ägarstyrningen ska utgå från ett hela staden perspektiv vilket innebär ansvar för samverkan och samordning på strategisk nivå inom underkoncernen.
- § 3 Ska identifiera möjligheter till samordning och effektivisering av olika slag inom underkoncernen, samt, i samverkan med berörda bolag, ta initiativ till förändringar av dotterbolagen.
- § 4 Ansvarar för och redovisar väsentlig och strategisk information från den löpande uppföljningen av dotterbolagen till Stadshus AB, vilket inkluderar de tillfällen moderbolaget tillfrågats om ärenden av principiell karaktär.
- § 5 Planerar och genomför minst en gång per år ägardialog med dotterbolagen med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, affärsplan, större investeringar, väsentliga risker, viktiga policyfrågor samt frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som ska underställas kommunfullmäktige. Redovisning av ägardialogerna ska ske skriftligt till Stadshus AB.
- § 6 Är rapporterande enhet till kommunstyrelsen, kommunfullmäktige respektive till Stadshus AB för samtliga dotterbolag i underkoncernen.
- § 7 Utser ombud till årsstämma/bolagsstämma i dotterbolagen samt lämnar instruktion till ombudet.
- § 8 Beslutar om underkoncernens ekonomiska justeringar i anslutning till årsbokslut enligt beslut från kommunstyrelsen.
- § 9 Utarbetar förslag till ägardirektiv för helägda dotterbolag, som ska fastställas av kommunfullmäktige. Förslag ska utarbetas i samråd med Stadshus AB och berört dotterbolag.
- § 10 Ansvarar för att lyfta ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till kommunfullmäktige för ställningstagande. Om tveksamhet uppstår om frågan är av sådan beskaffenhet, ska Stadshus AB tillfrågas.
- § 11 Yttrar sig över dotterbolagens resp dotterdotterbolagens ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som ska överlämnas till kommunfullmäktige för ställningstagande.
- § 12 Bereder förslag till kommunfullmäktige att godkänna ledamöter utan partipolitisk beteckning i dotterbolag.

3.5 Dotterbolag

- § 1 Ansvarar för genomförande av verksamheten med utgångspunkt i bolagsordning, ägardirektiv för bolaget, kommunfullmäktiges budget samt övriga styrande dokument.
- § 2 Medverkar i ägardialog och i den samverkan och samordning i övrigt som moderbolaget tar initiativ till.
- § 3 Ansvarar för att lyfta ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till kommunfullmäktige för ställningstagande. Om tveksamhet uppstår om frågan är av sådan beskaffenhet, ska moderbolaget tillfrågas.

- § 4 Yttrar sig över dotterbolagens ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som ska överlämnas till kommunfullmäktige för ställningstagande.
- § 5 Bolag som i formell mening är moderbolag utser ombud till årsstämma/bolagsstämma i sina dotterbolag samt lämnar instruktion till ombudet.

3.6 Delägda bolag

- § 6 För de av staden delägda bolag ska, med beaktande av kommunallagen samt aktiebolagslagen, så långt möjligt stadens inflytande som delägare säkerställas i aktieägaravtal och ägardirektiv. Formerna för hur ägandet ska utövas och hur ägardialogen ska genomföras med de delägda bolagen ska regleras i respektive aktieägaravtal (eller motsvarande) för bolaget.
- § 7 Former för ägarstyrning av de minoritetsägda bolagen regleras av kommunfullmäktige i särskild ordning

3.7 Giltighet

- § 1 Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning ska för att äga giltighet beslutas av kommunfullmäktige och därefter antas på resp bolags bolagsstämma.

Handling 2019 nr 225

**Reviderade bolagsordningar avseende
hänvisning till kommunallagen - Regionala
bolag**

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 4 oktober 2019 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Bolagsordningar för Renova AB, Renova Miljö AB, Fastighetsaktiebolag Rödingen, Gryaab AB och Göteborgsregionens Fritidshamnars Aktiebolag (GREFAB) i enlighet med bilagan till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, fastställs.

Göteborg den 20 november 2019
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2019-10-04

Diarienummer 1063/19

Handläggare

Jakob Jendeby

Telefon: 031-368 00 07

E-post: jakob.jendeby@stadshuset.goteborg.se

Reviderade bolagsordningar avseende hänvisning till kommunallagen - Regionala bolag

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Bolagsordningar för Renova AB, Renova Miljö AB, Fastighetsaktiebolag Rödningen, Gryaab AB och Göteborgsregionens Fritidshamnar Aktiebolag (GREFAB) i enlighet med bilagan till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, fastställs.

Sammanfattning

Den nya kommunallagen (SFS 2017:725) trädde i kraft den 1 januari 2018 och innebar bland annat att den kommunala självkostnadsprincipen flyttades till lagens andra kapitel där övriga kommunala principer sedan tidigare funnits. Detta medför att en inte längre aktuell hänvisning till kommunallagen i Göteborgs Stads bolagsordningar behöver korrigeras. Sådan hänvisning återfinns endast hos de bolag med bolagsordningar som har angivna kommunala ändamål i 3§ eller 4§. I samtliga bolagsordningar räcker det med att texten "och 8 kap. 3c" stryks.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till reviderade bolagsordningar medför inte några konsekvenser för Göteborgs Stads ekonomi.

Barn-, mångfalds-, jämställdhets-, miljö- eller omvärldsperspektivet

Ovanstående perspektiv berörs inte av fastställande av reviderade bolagsordningar.

Bilaga

Styrelsehandling från Göteborgs Stadshus AB 2019-08-26 § 120.

Beslutsunderlag J

Styrelsen 2019-08-26

Diarienummer 0012/19

Handläggare: Johan Hörnberg

Telefon: 031-368 54 52

E-post: johan.hornberg@gshab.goteborg.se

Reviderade bolagsordningar avseende hänvisning i kommunallagen – Regionala bolag

Förslag till beslut

Styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Förslag till reviderade bolagsordningar för Renova AB, Renova Miljö AB, Fastighetsaktiebolag Rödningen, Gryaab AB och Göteborgsregionens Fritidshamnar Aktiebolag (GREFAB) enligt ärendets bilaga 1 tillstyrks.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Sammanfattning

Den nya kommunallagen (SFS 2017:725) trädde i kraft den 1 januari 2018 och innebär att bl.a. den kommunala självkostnadsprincipen flyttades till lagens andra kapitel där övriga kommunala principer sedan tidigare funnits. Detta medför att den inte längre aktuella hänvisningen till kommunallagen i Göteborgs Stads bolagsordningar behöver korrigeras. Sådan hänvisning återfinns endast hos de bolag med bolagsordningar som har angivna kommunala ändamål i 3§ eller 4§. I samtliga bolagsordningar räcker det med att tecknen "~~och 8 kap. 3e~~" stryks.

Ekonomiska konsekvenser

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Barnperspektivet

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Mångfaldsperspektivet

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Jämställdhetsperspektivet

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Miljöperspektivet

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Omvärldsperspektivet

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Ärendet

Styrelsen i Göteborgs Stadshus AB beslutade vid möte 2019-08-26 § 120 om reviderade bolagsordningar i fem av stadens regionalt delägda bolag. Förslag till revideringar i dessa bolags bolagsordningar är en följd av att skrivningar om självkostnadsprincipen i nya kommunallagen har flyttats till lagens andra kapitel. Aktuella bolagsordningar innehåller därmed hänvisningar till fel lagrum.

Beskrivning av ärendet

Den nya kommunallagen (SFS 2017:725) trädde i kraft den 1 januari 2018 och innebar bland annat att den kommunala självkostnadsprincipen flyttades till lagens andra kapitel där övriga kommunala principer sedan tidigare funnits.

Detta medför att inte längre aktuell hänvisning till kommunallagen i Göteborgs Stads bolagsordningar behöver korrigeras. Detta gäller endast de bolag med bolagsordningar som har angivna kommunala ändamål i 3§ eller 4§. Ändringen innebär att texten ”och 8 kap. 3c” stryks från bolagsordningarna.

Samtliga bolagsordningar i ärendet har styrelsebehandlats enbart av Göteborgs Stadshus AB:s styrelse. Bakom detta avsteg från att bolagsordningarna normalt ska behandlas på varje nivå inom koncernen ligger rationalitets- och effektivitetsskäl med hänsyn till att det nu aktuella ärendet endast rör redaktionell ändring av en laghänvisning.

För Göteborgs Stad innebär det att totalt 54 bolagsordningar är i behov av ändras. Fem av dessa handläggs i det nu aktuella ärendet och avser Renova-koncernen, Gryaab AB samt GREFAB. Skälet till att dessa hanteras i detta separata ärende är att de elva ägarkommunerna ska kunna hantera dessa bolagsordningar i ett samlat ärende i sina respektive fullmäktige. Tidplanen för ärendena är anpassade för att alla bolagsordningarna ska kunna ”antas” på årsstämmorna 2020 och undvika handläggning med ”extra pappers/per capsulam” bolagsstämmor då det är elva kommuner inblandade i processen.

Respektive kommunfullmäktige i ägarkommunerna bör gärna tidigare men absolut senast i februari 2020 ha fastställt relevant bolagsordning för att den ska kunna antas på respektive bolagsstämma under mars 2020. Information kommer under hösten 2019 även att ges i respektive bolags ägarråd.

Göteborgs Stadshus AB har gått ut med information och instruktioner till bolagen för att samordna handläggningen i syfte att kommunfullmäktige ska kunna fatta beslut i ett samlat ärende trots antalet bolagsordningar. Detta förutsätter att inga andra ändringar förekommer i ärendet. Bolagen har gått igenom alla sina hos bolagsverkets registrerade bolagsordningar och gjort ändringar enligt instruktion där det varit aktuellt.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret delar Göteborgs Stadshus AB:s bedömning och föreslår att kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fastställer de reviderade bolagsordningarna.

Magnús Sigfússon

Direktör Stadsutveckling

Eva Hessman

Stadsdirektör

Bilagor

1. Bolagsordningar för Renova AB, Renova Miljö AB, Fastighetsaktiebolag Rödingen, Göteborgsregionens Fritidshamnar AB (Grefab) och Gryaab AB

Ärendet

Föreliggande förslag till ändringar är en anpassning av hänvisningen i fem av stadens regionalt delägda bolags bolagsordningar med hänsyn till självkostnadsprincipen som i nya kommunallagen flyttats till lagens andra kapitel.

Beskrivning av ärendet

Den nya kommunallagen (SFS 2017:725) trädde i kraft den 1 januari 2018 och innebar att bl.a. den kommunala självkostnadsprincipen flyttades till lagens andra kapitel där övriga kommunala principer sedan tidigare funnits. Detta är även något som Stadsrevisionen i sina granskningsrapporter tagit upp under sina iakttagelser för 2018.

Detta medför att inte längre aktuell hänvisning till kommunallagen i Göteborgs Stads bolagsordningar behöver korrigeras. Detta gäller endast de bolag med bolagsordningar som har angivna kommunala ändamål i 3§ eller 4§. Ändringen innebär att tecknen "~~och 8 kap. 3e~~" stryks från bolagsordningarna.

Beredning av ärendet

Samtliga bolagsordningar i ärendet styrelsebehandlas enbart av Göteborgs Stadshus AB:s styrelse. Bakom detta avsteg från att bolagsordningarna normalt ska behandlas på varje nivå inom koncernen ligger rationalitets- och effektivitetsskäl med hänsyn till att det nu aktuella ärendet endast rör redaktionell ändring av en laghänvisning.

För Göteborgs Stads innebär det att totalt 54 bolagsordningar är behov av ändras. Fem dessa handläggs i det nu aktuella ärendet och avser Renova koncernen, Gryaab samt Grefab. Skälet till att dessa hanteras i detta separata ärende är att de elva ägarkommunerna ska kunna hantera dessa bolagsordningarna i ett samlat ärende i sina respektive fullmäktige med ledning av detta beslutsunderlag. Tidsplanen för ärendena är anpassade för att alla bolagsordningarna ska kunna "antas" på årsstämmorna 2020 och undvika handläggning med "extra pappers/per capsulam" bolagsstämmor då det är elva kommuner inblandade i processen.

	Renova AB	Renova Miljö AB	Fastighets AB Rödingen	Gryaab	Grefab
Ale	KF	KF	KF	KF	KF
Bollebygd				KF	
Göteborg	KF	KF	KF	KF	KF
Härryda	KF	KF	KF	KF	
Kungälv	KF	KF	KF	KF	
Lerum	KF	KF	KF	KF	
Mölndal	KF	KF	KF	KF	KF
Partille	KF	KF	KF	KF	KF
Stenungsund	KF	KF	KF		
Tjörn	KF	KF	KF		
Öckerö	KF	KF	KF		

Ovanstående tabell är tänkt att ge den enskilda kommunen viss överblick och stöd inför den egna beredningen ärendet av kommunstyrelse inför att bolagsordning/arna ska fastställas av respektive kommunfullmäktige i god tid före årsstämmorna 2020. Det ska observeras att begreppet fastställs ska ingå i beslutet. Respektive kommunfullmäktige bör gärna tidigare men absolut senast ha fastställt relevant bolagsordning/arna enligt tabellen ovan under februari 2020 för att den kunna antas på respektive bolagsstämma under mars 2020. Information kommer under hösten 2019 även att ges i respektive bolags ägarråd.

Göteborgs Stadshus AB har gått ut med information och instruktioner till bolagen för att samordna handläggningen i syfte att kommunfullmäktige ska kunna fatta beslut i ett samlat ärende trots antalet bolagsordningar. Detta förutsätter att inga andra ändringar förekommer i ärendet. Bolagen har gått igenom alla sina hos bolagsverkets registrerade bolagsordningar och gjort ändringar enligt instruktionen där det varit aktuellt. Totalt rör det sig om 54 bolagsordningar där 5 st avser föreliggande ärende och 49 avser Stadens övriga bolag.

Bedömning av Stadshus vd

Stadshus vd bedömer i syfte att uppnå följsamhet med hänvisningar till nya kommunallagen att förslag till nya bolagsordningar för Renova AB, Renova Miljö AB, Fastighetsaktiebolag Rödingen, Gryaab AB och Göteborgsregionens Fritidshamnar Aktiebolag (GREFAB) tillstyrks och att ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt beredning inför beslut av kommunfullmäktige.

Stefan Söderlund

VD, Göteborgs Stadshus AB

Bolagsordning för Gryaab AB

Org nr: 556137-2177

§ 1 Firma

Bolagets firma är Gryaab AB.

§ 2 Säte

Bolagets styrelse har sitt säte i Göteborg.

§ 3 Verksamhetsföremål och kommunalt ändamål

Gryaab AB ägs av kommunerna Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal, Partille och Bollebygd.

Det kommunala ändamålet är att medverka i en långsiktigt hållbar samhällsutveckling genom att införa och driva system som kostnadseffektivt samlar in och behandlar avloppsvatten inom ägarkommunerna.

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att äga och driva anläggningar för avloppsrening och behandla avloppsvatten och annan därmed förenlig verksamhet. Syftet med verksamheten är att verkställa den rening som delägarna i egenskap av huvudmän enligt va - lagstiftningen är skyldiga att vidtaga.

Bolaget ska inte ha till syfte att bereda vinst åt aktieägarna. Bolaget ska i tillämpliga delar följa de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. i kommunallagen, innebärande att verksamheten ska vara förenlig med den kommunala kompetensen och att kommun-medlemmarna ska behandlas lika, förbud att lämna stöd åt enskild och förbud att ta högre avgift än som svarar mot kostnaderna för de tjänster som tillhandahålls, såvida inte lag eller rättspraxis för viss verksamhet eller åtgärd medger undantag.

Bolaget ska inhämta kommunfullmäktiges ställningstagande i respektive delägarkommun innan beslut i verksamheten av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

§ 4 Aktiekapital

Bolagets aktiekapital skall utgöra lägst nio miljoner etthundratusen (9 1 00 000) och högst trettiosex miljoner fyrahundratusen (36 400 000) kronor.

§ 5 Antal aktier

Antalet aktier i bolaget skall vara lägst 9 100 och högst 36 400.

§ 6 Styrelsen

Bolagets styrelse ska bestå av 7 ledamöter och 6 suppleanter. Göteborgs kommunfullmäktige ska utse 4 ledamöter och 2 suppleanter. Kommunfullmäktige i Härryda, Mölndal respektive Lerum utser vardera 1 ledamot. Kommunfullmäktige i Ale, Kungälv, Partille respektive

Bollebygd utser vardera 1 suppleant. Styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna väljs för varje år för tiden intill slutet av nästa årsstämma.

§ 7 Firmateckning

Bolagets firma tecknas av den eller de personer inom eller utom styrelsen, som styrelsen därtill utser.

§ 8 Revisorer

För granskning av bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning skall på ordinarie årsstämma väljas en eller två revisorer med lika många suppleanter, som samtliga skall vara auktoriserade revisorer. Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

§ 9 Lekmannarevisorer

Bolaget ska ha 2 lekmannarevisorer och 2 suppleanter. Göteborgs kommunfullmäktige ska utse 1 lekmannarevisor och 1 suppleant. Partille kommunfullmäktige utser 1 lekmannarevisor och Ale kommunfullmäktige utser 1 suppleant. Mandatperioden ska sammanfalla med den för styrelsen.

§ 10 Kallelse till bolagsstämma

Kallelse till årsstämman skall ske genom brev till aktieägarna tidigast sex och senast fyra veckor före stämman.

§ 11 Ärenden på årsstämma

Årsstämma skall hållas inom sex månader efter utgången av varje räkenskapsår. På årsstämman skall följande ärenden förekomma till behandling:

1. Val av ordförande.
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Fastställande av föredragningslista.
4. Val av två justerare.
5. Fråga huruvida stämman blivit behörigen sammankallad.
6. Framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen.
7. Framläggande av lekmannarevisorernas granskningsrapport.
8. Beslut om fastställande av resultaträkningen och balansräkningen.
9. Beslut angående bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
10. Fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktör.
11. Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisorerna och lekmannarevisorerna.
12. Anteckning av kommunfullmäktiges i ägarkommunerna val av styrelseledamöter och styrelsesuppleanter.
13. Anteckning av Göteborgs, Partilles och Ales kommunfullmäktiges val av lekmannarevisorer och lekmannarevisorssuppleanter.
14. När så erfordras, val av revisorer och revisorssuppleanter.
15. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

§ 12 Räkenskapsår

Bolagets räkenskapsår är kalenderår.

§ 13

Vid bolagets likvidation skall bolagets vinst och behållna tillgångar disponeras så att i första hand insatt aktiekapital återbetalas till respektive aktieägare. Finns tillgångar därutöver skall dessa tillfalla aktieägarna i proportion till de avgifter de under den senaste tioårsperioden erlagt till bolaget.

§ 14 Ändring av bolagsordningen

Paragraferna 3 och 13 får inte ändras utan godkännande av delägarkommunernas kommunfullmäktige.